

Ο ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ ΩΣ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ ΜΟΡΦΗ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

4^ο ΓΕΛ ΑΛΙΜΟΥ 2015 - 2016

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	ΣΕΛ.5
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1</u>	
1.1 ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ	ΣΕΛ.6
1.2 ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ Η΄ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	ΣΕΛ.7
1.3 ΕΠΟΧΙΚΟΤΗΤΑ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	ΣΕΛ.8
1.4 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	ΣΕΛ.8
1.5 ΠΑΛΑΙΟΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΑ ΜΝΗΜΕΙΑ	ΣΕΛ.9
1.6 ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ	ΣΕΛ.9
1.7 ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ ΕΘΙΜΑ	ΣΕΛ.10
1.8 ΠΑΡΑΔΟΣΙΚΑ ΠΑΝΥΓΗΡΙΑ	ΣΕΛ.11
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2</u>	
2.1 ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΜΝΗΜΕΙΑ	ΣΕΛ.11
2.1.1 ΝΟΜΟΣ ΛΑΣΙΘΙΟΥ	ΣΕΛ.11
2.1.2 ΝΟΜΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	ΣΕΛ.16
2.1.3 ΝΟΜΟΣ ΧΑΝΙΩΝ	ΣΕΛ.21
2.1.4 ΝΟΜΟΣ ΡΕΘΥΜΝΟΥ	ΣΕΛ.25
2.2 ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	ΣΕΛ.27
2.3 ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ ΧΑΝΙΩΝ	ΣΕΛ.42
2.4 ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ ΛΑΣΙΘΙΟΥ	ΣΕΛ.48
2.5 ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ ΡΕΘΥΜΝΟΥ	ΣΕΛ.49

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

3.1 ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ ΚΡΗΤΗΣ	ΣΕΛ.56
-------------------------------------	--------

3.1.1 ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ	ΣΕΛ.57
----------------------------	--------

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

4.1 ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	ΣΕΛ.59
--	--------

4.2 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	ΣΕΛ.60
--	--------

4.3 ΠΩΣ ΣΥΜΒΑΛΛΕΙ Ο ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΛΙΓΟΤΕΡΟ ΑΝΕΠΤΥΓΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ	ΣΕΛ.61
---	--------

4.4 ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΙΣΗ	ΣΕΛ.61
--------------------------------	--------

4.5 ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΣΥΜΒΑΛΛΟΥΝ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	ΣΕΛ.62
--	--------

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

5.1 ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΚΡΗΤΗΣ	ΣΕΛ.62
----------------------------------	--------

5.1.1 ΝΟΜΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	ΣΕΛ.63
-----------------------	--------

5.1.2 ΝΟΜΟΣ ΧΑΝΙΩΝ	ΣΕΛ.63
--------------------	--------

5.1.3 ΝΟΜΟΣ ΡΕΘΥΜΝΟΥ	ΣΕΛ.63
----------------------	--------

5.1.4 ΝΟΜΟΣ ΛΑΣΙΘΙΟΥ	ΣΕΛ.63
----------------------	--------

5.2 ΕΙΔΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ	ΣΕΛ.64
----------------------	--------

5.2.1 ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΑ	ΣΕΛ.64
------------------	--------

5.2.2 ΛΙΜΑΝΙΑ	ΣΕΛ.64
---------------	--------

5.2.3 ΜΑΡΙΝΕΣ	ΣΕΛ.64
---------------	--------

5.2.4 ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ	ΣΕΛ.65
--------------------	--------

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

6.1 ΤΟΠΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΝΟΜΟΥ ΧΑΝΙΩΝ	ΣΕΛ.65
6.2 ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΝΟΜΟΥ ΧΑΝΙΩΝ	ΣΕΛ.66
6.3 ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟ ΝΟΜΟΥ ΧΑΝΙΩΝ	ΣΕΛ.66
6.4 ΛΙΜΑΝΙ ΝΟΜΟΥ ΧΑΝΙΩΝ	ΣΕΛ.67
6.5 ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΝΟΜΟΥ ΧΑΝΙΩΝ	ΣΕΛ.67
6.6 ΦΑΓΗΤΟ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΧΑΝΙΩΝ	ΣΕΛ.68
6.7 ΑΝΑΜΝΗΣΤΙΚΑ ΑΠΟ ΤΟ ΝΟΜΟ ΧΑΝΙΩΝ	ΣΕΛ.68
6.8 ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΕ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΑΛΛΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	ΣΕΛ.68

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

7.1 ΤΟΠΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΝΟΜΟΥ ΡΕΘΥΜΝΟΥ	ΣΕΛ.69
7.2 ΦΑΓΗΤΟ ΣΤΟ ΡΕΘΥΜΝΟ	ΣΕΛ.73
7.3 ΕΚΔΡΟΜΕΣ ΣΤΟ ΡΕΥΜΝΟ	ΣΕΛ.74
ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ – ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΣΕΛ.78
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	ΣΕΛ.90

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ:

Το θέμα της παρούσας εργασίας είναι το προσφερόμενο πακέτο θρησκευτικού τουρισμού της Κρήτης.

Η εργασία χωρίζεται σε δύο μέρη, το θεωρητικό υπόβαθρο και το ερωτηματολόγιο, το οποίο αποτέλεσε μέσο συλλογής δεδομένων. Στο πρώτο μέρος γίνεται αναφορά στα πλεονεκτήματα που παρουσιάζουν οι τέσσερις νομοί της Κρήτης όσον αφορά τις υπηρεσίες που προσφέρουν στους θρησκευτικούς τουρίστες, στα οφέλη αυτού του είδους τουρισμού στην οικονομική ανάπτυξη της Κρήτης και τέλος στα μνημεία που υπάρχουν στην Κρήτη και στα χαρακτηριστικά τους. Το δεύτερο μέρος της εργασίας περιλαμβάνει το ερωτηματολόγιο, το οποίο αποτελείται από 14 ερωτήσεις για την αξιολόγηση των υπαρχουσών τουριστικών παροχών ανά νομό. Στο τέλος της εργασίας βρίσκονται τα αποτελέσματα της αξιολόγησης, καθώς και οι προτάσεις μας για βελτίωση και καλύτερη αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων της Κρήτης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1.1 ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Η εκκλησία της Κρήτης έχει αποστολική ρίζα και συνδέεται με το αποστολικό έργο του αποστόλου Παύλου. Εκείνος θεμελίωσε το χριστιανισμό στο νησί, αφού επισκέφτηκε την Κρήτη και ειδικότερα το Ηράκλειο δύο φορές. Αυτός εγκατέστησε πρώτο Επίσκοπο Κρήτης τον πιο δραστήριο από τους συνεργάτες του, τον Τίτο, με έδρα την τότε ανθούσα και πολυάριθμη πόλη Γόρτυνα. Το κηρυκτικό έργο του Τίτου και των διαδόχων του βρήκε απήχηση στο λαό και, παρά τους διωγμούς των Ρωμαίων και την εμφανή δράση των αιρετικών, ο χριστιανισμός διαδόθηκε πολύ γρήγορα.

Προς τιμήν μάλιστα του Αποστόλου Τίτου κτίσθηκε κατά τον 6ο αιώνα μεγαλοπρεπής ναός στη Γόρτυνα, τμήμα του οποίου διασώζεται και σήμερα. Οι καταπιέσεις και οι προσπάθειες εξισλαμισμού από το αραβικό και οθωμανικό στοιχείο δεν επέδρασαν αρνητικά, ούτε σημειώθηκαν μεταστροφές ή άλλες αλλοιώσεις στη θρησκεία, τη γλώσσα, τα έθιμα και τις παραδόσεις γενικότερα, όπως θεωρούσαν παλαιότερα. Οι ετερόδοξοι Βενετοί άσκησαν πίεση στον ανώτατο κλήρο καταργώντας τους ορθόδοξους επισκόπους, ωστόσο ην εκκλησία διοικούσαν, με περιορισμένες εξουσίες, οι καλούμενοι πρωτοπαπάδες. Οι Κρήτες πρωτοπαπάδες με τον ορθόδοξο κλήρο και το λαό, παρά τις δυσκολίες και τα εμπόδια, στήριξαν την πίστη και τόνωσαν το θρησκευτικό συναίσθημα. Στο Ηράκλειο κτίσθηκαν περίλαμπροι ναοί, καθώς και ανδρικά και γυναικεία λατινικά μοναστήρια. Έδρα του Λατίνου Αρχιεπισκόπου ήταν ο ναός του Αποστόλου Τίτου, ο οποίος κτίστηκε στη Β΄ βυζαντινή περίοδο και αργότερα.

Η ανασύσταση της Μητρόπολης και των επισκοπών που είχαν καταργηθεί από τους Βενετούς αποτέλεσε βασική επανορθωτική πράξη των Τούρκων, με σκοπό τον ψυχολογικό επηρεασμό του ορθόδοξου λαού της Κρήτης. Πρώτος ορθόδοξος Μητροπολίτης Κρήτης χειροτονήθηκε ο Νεόφυτος Πατελλάρος, με έδρα το Ηράκλειο, και μάλιστα πριν από την κατάληψη της πόλης από τους Τούρκους. Ο φόρος βέβαια που πλήρωνε ο Μητροπολίτης στο τουρκικό ταμείο, ο οποίος μετακυλιόταν στους χριστιανούς, ήταν υπέρογκος. Αν και οι χριστιανοί πλήρωναν και άλλο φόρο, τον καλούμενο πατριαρχικό, δεν είχαν εκκλησία. Με πολλές δυσκολίες και εμπόδια έγινε μητροπολιτικός ναός, ο σημερινός μικρός ναός του Αγίου Μηνά, τα εγκαίνια του οποίου έγιναν στις 10 Νοεμβρίου 1735. Ο ίδιος ναός έγινε τόπος μαρτυρίου 6 αρχιερέων που σφαγιάστηκαν σ' αυτόν στις 24 Ιουνίου 1821. Όλοι οι χριστιανικοί ναοί είχαν μετατραπεί σε τζαμιά, βαλανεία και μετζίτια.

Οι τόποι αυτοί λόγω της θρησκευτικότητας τους, προσφέρουν απλόχερα στον επισκέπτη έναν εναλλακτικό τρόπο ζωής μακριά από τη φθορά των σύγχρονων καιρών.

1.2 ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ Η' ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ο σημερινός άνθρωπος, κουρασμένος από τις συνθήκες της καθημερινής ζωής στις μεγάλες πόλεις, ερχόμενος στην Κρήτη, ένα νησί με ξεχωριστή φυσιογνωμία και ταυτότητα, μπορεί να ανακαλύψει ζεστασιά, ανθρώπινη επικοινωνία, φιλοξενία, αλλά και να λάβει απαντήσεις σε ερωτήματα μεταφυσικά, μια και εδώ είναι ακόμη έντονη η σχέση ουρανού και γης.

Η είσοδος των επισκεπτών σε ένα ταπεινό ξωκκλήσι ή μοναστήρι είναι μια ευκαιρία προσέγγισης της ορθόδοξης παράδοσης του νησιού. Αυτή η παράδοση εκφράζεται με τη μυστηριακή ατμόσφαιρα και την κατανύξη των βυζαντινών εικόνων και της ψαλμωδίας αλλά και με τη φιλοξενία στα πανηγύρια, όπου άνθρωποι από κάθε μέρος της γης γίνονται δεκτοί σαν φίλοι.

Η γνωριμία με τα θρησκευτικά μνημεία και τις ιερές μνήμες της Κρήτης, αλλά και η βαθιά αίσθηση που αυτά μεταδίδουν, συνδέεται με την αναζήτηση ενός πνευματικού τρόπου ζωής, βασισμένου στις αυθεντικές παραδοσιακές αξίες. Γι' αυτό και τα μνημεία αυτού του τύπου δεν αποτελούν απλά μουσειακά στοιχεία ή άψυχους μεταδότες πληροφοριών. Αντίθετα, είναι μία έντονη παρουσία στην πολιτιστική παράδοση του νησιού, μια κατάθεση ψυχής, ελπίδας και ανανέωσης, και ως εκ τούτου μπορούν και στις ημέρες μας να εμπνέουν και να δίδουν ένα διαφορετικό νόημα της ζωής στον αναζητητή επισκέπτη της Κρήτης.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τους επισκέπτες του νησιού παρουσιάζει και η συνεχώς αυξανόμενη **βιολογική καλλιέργεια της γης**. Με πρωτοπόρες στη δραστηριότητα αυτή πολλές μονές που την εφαρμόζουν, με στόχο τη διαφύλαξη του φυσικού περιβάλλοντος αλλά και τη συνειδητοποίηση της ιερότητας της κτίσης. Το κρητικό λάδι είναι παγκοσμίως γνωστό για τις ευεργετικές ιδιότητές του και τη θεραπευτική του δράση, και είναι πολύ σημαντικό το γεγονός ότι στα μεγαλύτερα μοναστήρια του νησιού παράγεται βιολογικό ελαιόλαδο.

Επίσης, οι ξένοι που έρχονται στην Κρήτη στο πλαίσιο επιστημονικών προγραμμάτων θρησκευτικού τουρισμού και οι οποίοι ενδιαφέρονται για θέματα που αφορούν στην **εξοικονόμηση ενέργειας, επισκεπτόμενοι τις μονές, έχουν τη δυνατότητα να διαπιστώσουν τη βιοκλιματική αρχιτεκτονική**, την εφαρμογή ανανεώσιμων μορφών ενέργειας και την αξιοποίηση των υδάτινων πόρων.

Η γνωριμία με τα θρησκευτικά μνημεία και τις ιερές μνήμες της Κρήτης, αλλά και η βαθιά αίσθηση που αυτά μεταδίδουν, συνδέεται με την αναζήτηση ενός πνευματικού τρόπου ζωής, βασισμένου στις **αυθεντικές παραδοσιακές αξίες**. Γι' αυτό και τα μνημεία αυτού του τύπου δεν αποτελούν απλά μουσειακά στοιχεία ή άψυχους μεταδότες πληροφοριών. Αντίθετα, είναι μία έντονη παρουσία στην πολιτιστική παράδοση του νησιού, μια κατάθεση ψυχής, ελπίδας και ανανέωσης, και ως εκ τούτου μπορούν και στις ημέρες μας να εμπνέουν και να δίδουν ένα διαφορετικό νόημα της ζωής στον αναζητητή επισκέπτη της Κρήτης.

1.3 ΕΠΟΧΙΚΟΤΗΤΑ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Οι περίοδοι που αυξάνεται ο θρησκευτικός τουρισμός είναι κατά τη διάρκεια των θερινών μηνών και των θρησκευτικών εορτών.

Ο θρησκευτικός τουρισμός δίνει μια άλλη πνοή στην τουριστική ανάπτυξη των λιγότερο αναπτυγμένων περιοχών, ενισχύοντας υποβαθμισμένους ή «εγκαταλειμμένους» παραγωγικούς κλάδους της τοπικής οικονομίας

1.4 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Ο θρησκευτικός τουρισμός ενέχει τη δυνατότητα της προσωπικής γνωριμίας μας με τα προπύργια της ελληνορθόδοξης παράδοσης, τα διάσπαρτα ανά την Ελλάδα ιερά προσκυνήματα, μνημεία και μοναστήρια, προσφέροντάς μας ένα βιωματικό και ζωντανό μάθημα πίστης, Ιστορίας και πολιτισμού και επανασυνδέοντάς μας με τις πάντοτε ζωντανές και εύχυμες ρίζες του Γένους μας. Ο σημερινός άνθρωπος, κουρασμένος από τις συνθήκες της καθημερινής ζωής στις μεγάλες πόλεις, ερχόμενος στην Κρήτη, ένα νησί με ξεχωριστή φυσιογνωμία και ταυτότητα, μπορεί να ανακαλύψει ζεστασιά, ανθρώπινη επικοινωνία, φιλοξενία, αλλά και να λάβει απαντήσεις σε ερωτήματα μεταφυσικά, μια και εδώ είναι ακόμη έντονη η σχέση ουρανού και γης.

Ακόμη και οι αγώνες των Κρητικών για ελευθερία, τις περισσότερες φορές, ξεκινούσαν από τις μοναστικές κοινότητες, που ήταν διάσπαρτες στο νησί. Η θρησκευτική παράδοση είναι εξαιρετικά έντονη σε όλες τις περιοχές της Κρήτης και παρούσα στην καθημερινή ζωή των Κρητικών. Με αυτόνομη αρχιεπισκοπή, ξεχωριστή από την υπόλοιπη Ελλάδα, χιλιάδες τόπους λατρείας και δεκάδες μοναστήρια που έχουν παίξει ιδιαίτερο ρόλο στην εδραίωση του Χριστιανισμού και στην ιστορία του τόπου κατά των κατακτητών, η Κρήτη, αποτελεί ένα μοναδικό θρησκευτικό προορισμό.

Από τα πρώιμα χριστιανικά χρόνια, όταν ο Απόστολος Παύλος επισκέφτηκε την Κρήτη και έμεινε για δύο χρόνια, η Κρητική Χριστιανική παράδοση ζυμώθηκε μέσα στους αιώνες. Μοναδικοί τόποι μοναστικής αυτοεξορίας, ίχνη από πρωτοχριστιανικές βασιλικές και αγιογραφημένοι Βυζαντινοί Ναοί βρίσκονται σε όλο το μήκος της Κρήτης.

Πολλά μοναστήρια διαδραμάτισαν σπουδαίο ιστορικό ρόλο κατά τη διάρκεια των μεγάλων αγώνων των Κρητικών για ελευθερία. Δεν πρέπει να παραλείπεται και η τεράστια άνθιση της Κρητικής Αγιογραφίας, με κορυφαίους εκφραστές το Δομήνικο Θεοτοκόπουλο και το Μιχαήλ Δαμασκηνό.

1.5 ΠΑΛΑΙΟΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΑ ΜΝΗΜΕΙΑ

Στην Κρήτη, οι πρώτες βασιλικές, δηλαδή οι ναοί που ακολουθούσαν συγκεκριμένο αρχιτεκτονικό τύπο, ιδρύθηκαν τον 4^ο αιώνα. Λείψανά τους σώζονται ακόμη και σήμερα και προκαλούν δέος, λόγω των μεγάλων διαστάσεων και της επιβλητικής τους εμφάνισης.

Στην Κρήτη έχουν εντοπιστεί περίπου 80 βασιλικές, γεγονός που υποδηλώνει μια οικονομική ακμή, καθώς η κατασκευή τόσο μεγάλων μνημείων ήταν πολυδάπανη. Η Γόρτυνα, πρωτεύουσα της Κρήτης ως την Αραβοκρατία, φιλοξένησε τη μεγαλύτερη από αυτές και ήταν αφιερωμένη στον Άγιο Τίτο. Λείψανά της σώζονται δίπλα στη Μητρόπολη Μεσαράς, ενώ μια μικρότερη διατηρείται σε κοντινή απόσταση.

Εκτός από τις βασιλικές της Γόρτυνας, σώζονται ίχνη ανάλογων θρησκευτικών μνημείων στη Χερσόνησο, στο Φραγκοκάστελο, στην Ελούντα, στην Αλμυρίδα, στο Πάνορμο, στα Γουλεδιανά, στη Σούγια, στην Ελεύθερνα και σε άλλα μέρη της Κρήτης.

1.6 ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ

Μετά την απελευθέρωση της Αραβοκρατούμενης Κρήτης από το Νικηφόρο Φωκά το 961 μ.Χ., παρατηρήθηκε μια περίοδος πολιτισμικής αναγέννησης, γεγονός που αντανακλάται στα μνημεία της εποχής και η οποία συνεχίστηκε με εντονότερους ρυθμούς στα χρόνια της Ενετοκρατίας.

Αυτήν την περίοδο ιδρύθηκαν τα περισσότερα μεγάλα και μικρά μοναστήρια που συναντάμε σήμερα στην Κρήτη. Εκτός από τις λατρευτικές ανάγκες που υπηρετούσαν, τα περισσότερα από αυτά, διαδραμάτισαν σπουδαίο ρόλο κατά τη διάρκεια των μεγάλων αγώνων των Κρητικών για ελευθερία, κυρίως μετά την κατάκτηση της Κρήτης από τους Οθωμανούς ως και την απελευθέρωση.

Οι Χριστιανοί επαναστάτες δεν είχαν άλλα καταφύγια για να οργανώσουν τις πολεμικές τους επιχειρήσεις. Οι Οθωμανοί, γνωρίζοντας την υποστηρικτική δράση των μοναχών στους Χριστιανούς πολεμιστές, ισοπέδωσαν, κατέκαψαν και λεηλάτησαν τα μοναστήρια που λειτουργούσαν ως επαναστατικές εστίες.

Ακόμη και σήμερα, προκαλεί δέος η ιστορία του ολοκαυτώματος της μονής Αρκαδίου το 1866 και η ηρωική απόφαση των πολιορκουμένων Χριστιανών να ανατινάξουν την πυριτιδαποθήκη, για να μην πέσουν στα χέρια των Οθωμανών. Αντίστοιχες ιστορίες έχουν να διηγηθούν σχεδόν όλα τα μοναστήρια της εποχής.

1.7 ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ ΕΘΙΜΑ

Παλιότερα για να πάει καλά η χρονιά έπρεπε να κάνουν ποδαρικό στα σπίτια ζώα λευκού χρώματος (πρόβατα, αγελάδες), ενώ ακόμη και σήμερα επιβιώνει το κρέμασμα της σκιλλοκρεμμύδας στην πόρτα του σπιτιού, ως σύμβολο αθανασίας, και της σφαγής του χοίρου. Ένα από τα πιο αξιόλογα σύγχρονα χριστουγεννιάτικα έθιμα είναι η παρακολούθηση της Θείας Λειτουργίας σε μια αληθινή φάτνη στο σπήλαιο της Μαραθοκεφάλας.

Έθιμα με τις ρίζες τους από τα βάθη των αιώνων για την ίαση των ασθενών είναι ακόμη ζωντανά. Στα Σφακιά οι πιστοί αφιερώνουν στην εκκλησία τα ζυμαρένια ανθρωπάκια του Αγίου Αντωνίου για να γιατρέψουν τις ασθένειές τους, ενώ στον Ψηλορείτη ανθρωπόμορφοι άρτοι, τα λαζαρόψωμα, αφιερώνονται στα μνημόσυνα. Παλαιότερα στο πανηγύρι της Αγίας Πελαγίας έθαβαν τα ασθενικά μέλη του σώματος στην άμμο της παραλίας για να γίνουν καλά, ενώ στον Άγιο Φανούριο Αχλαδέ οι πιστοί τοποθετούν ρούχα από τα σημεία του σώματος που νοσούν σε ένα δέντρο. Στον Κόφινα αναβιώνει το έθιμο δενδρολατρείας με τους καρπούς τριών δέντρων να μοιράζονται στους πιστούς.

Τις Απόκριες, σε πολλά χωριά, με κύριο τη Γέργερη, αναβιώνουν έθιμα από το μακρινό παρελθόν. Οι Αρκουδιάρηδες που φορούν προβιές ζώων και κουδούνια, οι μουτζουρωμένοι Λεράδες, η Σιβιανή μάσκα φτιαγμένη από ρίζα αθανάτου, η Καμήλα, ο Καδής, είναι λίγα από τα παραδοσιακά αποκριάτικα έθιμα.

Το Πάσχα επικρατούν μερικά από τα πιο ιδιαίτερα έθιμα, όπως ο πλειστηριασμός του Σταυρού, το πέραςμα των προβάτων κάτω από τον επιτάφιο, το κάψιμο του Ιούδα με τη μεγάλη φουρνάρα, η μεταφορά του Αγίου Φωτός από τους πιστούς στο σπίτι τους χωρίς να μιλούν και η τοποθέτηση κόκκινων αυγών στους τάφους. Κατά το πανηγύρι του Αγίου Ιωάννη του Θεολόγου στο Μαρμακέτο ξανανθίζουν οι ξηραμένες ορχιδέες που στόλιζαν τον επιτάφιο το Πάσχα, ενώ στον Άγιο Θωμά και στα Αστερούσια κυκλώνουν τα χωριά και τους ναούς με κερωμένο σχοινί για να κρατήσουν το κακό μακριά, αναβιώνοντας πανάρχαιες συνήθειες.

Ο Κλήδονας εορτάζεται την ημέρα του Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου, στα τέλη Ιουνίου και αναβιώνει διαμέσου των πολιτιστικών συλλόγων. Κατά τη γιορτή της Μεταμόρφωσης του Σωτήρος πιστοί αφιερώνουν τα πιο γινωμένα σταφύλια στην εκκλησία, για να ευλογηθούν τα αμπέλια τους, ενώ την ίδια μέρα στην κορυφή του Αφέντη της Δίκτης, οι πιστοί σκαλίζουν το χώμα για να βρουν νομίσματα που τα κρατούν ως φυλακτό. Την ημέρα του Αγίου Γεωργίου του Μεθυστή σε όλη την Κρήτη ανοίγουν τα βαρέλια με το κρασί.

1.8 ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΠΑΝΗΓΥΡΙΑ

Τα πιο γνωστά πανηγύρια είναι οι γιορτές για να τιμήσουν τον άγιο -προστάτη του κάθε χωριού. Σε πολλά χωριά της Κρήτης, με πρωτοβουλία των πολιτιστικών συλλόγων ή μεμονωμένα, εξακολουθούν να διοργανώνονται πανηγύρια, τα οποία αποτελούν αφορμή συνεύρεσης του τοπικού πληθυσμού, ενώ παράλληλα συμβάλλουν στη διατήρηση των εθίμων και των παραδόσεων του τόπου. Οι εκδηλώσεις που πραγματοποιούνται κατά τη διάρκεια της παραγωγής τσικουδιάς ή κρασιού καθώς και της συγκομιδής των κερασιών, των πορτοκαλιών και των καστανών, είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρουσες. Όλες αυτές οι γιορτές συνοδεύονται από παραδοσιακούς χορούς και τραγούδια, ενώ τα τρόφιμα και ποτά προσφέρονται απλόχερα. Σε όλους τους νομούς της Κρήτης γιορτάζουν τους αγίους του κάθε χωριού με μουσική, φαγητό και παραδοσιακούς κρητικούς χορούς. Τα περισσότερα πανηγύρια πραγματοποιούνται τους καλοκαιρινούς μήνες με αποκορύφωμα τον δεκαπεντάυγουστο, όπου σε όλο το νησί πραγματοποιούνται ταυτόχρονα εκατοντάδες πανηγύρια. Με αυτό το τρόπο οι επισκέπτες γνώρίζουν τα ήθη και έθιμα του νησιού και νιώθουν πνευματική κατάνυξη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2.1 BYZANTINA ΚΑΙ METABYZANTINA ΜΝΗΜΕΙΑ

Υπάρχουν αμέτρητα βυζαντινά μνημεία στο νησί ενώ δεν είναι λίγες οι μαρτυρίες για την ύπαρξη πάνω από 5.000 Βυζαντινών και Βενετικών Εκκλησιών. Οι Βυζαντινές εκκλησίες χτίστηκαν κατά τη διάρκεια της Πρώτης και της Δεύτερης Βυζαντινής Περιόδου καθώς και κατά τη διάρκεια της Βενετοκρατίας (13^{ος} – 17^{ος} αιώνας). Είναι δύσκολο να διαχωριστούν πλήρως οι Ελληνορθόδοξες από τις Καθολικές εκκλησίες. Η ίδια εκκλησία μπορεί να έχει χρησιμοποιηθεί για οποιοδήποτε από τα δύο χριστιανικά δόγματα σε διαφορετικές χρονικές περιόδους ή ακόμα και κατά τη διάρκεια της ίδιας περιόδου. Παρακάτω θα αναφερθούμε ξεχωριστά σε καθένα από τα θρησκευτικά αυτά μνημεία της Κρήτης.

2.1.1 ΝΟΜΟΣ ΛΑΣΙΘΙΟΥ

➤ *ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΦΑΝΕΡΩΜΕΝΗΣ ΙΕΡΑΠΕΤΡΑΣ*

Η Μονή Φανερωμένης, αποτελεί ένα από τα σπουδαιότερα προσκυνήματα της Ανατολικής Κρήτης, σε ιδιαίτερης φυσικής ομορφιάς τοποθεσία. Βρίσκεται στην βόρεια πλευρά του όρους Σταυρός, ένα απόκρημνο ύψωμα δυτικά του

αρχαιολογικού χώρου των Γουρνιών. Η χρονολογία ίδρυσής της είναι άγνωστη όμως, σύμφωνα με την παράδοση το μοναστήρι υπήρχε ήδη το 1282.

Το συγκρότημα αποτελείται από τέσσερις ενότητες κτισμάτων διατεταγμένες γύρω από μια στενή αυλή. Παρά τις επεμβάσεις που έχει δεχθεί τα τελευταία χρόνια και οι οποίες του έχουν επιφέρει κατά τόπους αλλοιώσεις, το φρουριακού χαρακτήρα κτηριακό συγκρότημα της Μονής Φανερωμένης αποτελεί αναμφίβολα ένα σημαντικό δείγμα της κρητικής μοναστηριακής αρχιτεκτονικής του 19ου αιώνα.

Η Μονή Φανερωμένης πανηγυρίζει την εορτή της Κοιμήσεως της Θεοτόκου στις 15 Αυγούστου. Πλήθος πιστών κατακλύζει κατ' έτος την Μονή κυρίως την ημέρα της εορτής. Η Παναγία η Φανερωμένη είναι θαυματουργός, γι' αυτό και είναι πασίγνωστη σ' ολόκληρη την Κρήτη και ιδιαίτερα στο Νομό Λασιθίου

➤ *ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΒΡΥΩΜΕΝΗΣ ΣΤΟΥΣ ΜΕΣΕΛΕΡΟΥΣ*

Αν και η ακριβής χρονολογία ίδρυσης της μονής είναι άγνωστη, η λειτουργία της μαρτυρείται ήδη από τον 16^ο αι. Η μονή είναι κτισμένη πάνω σε βραχώδες έδαφος ανατολικά του οικισμού Μεσελέροι, ενώ στο δυτικό τμήμα του αύλειου χώρου της βρίσκεται το μονόχωρο καθολικό. Ο τοιχογραφικός διάκοσμος αποτελεί ένα εξαιρετικό δείγμα της Παλαιολόγειας τέχνης. Τέλος, συγκεντρώνει και αυτή αρκετούς επισκέπτες κατά την Εορτή της Κοιμήσεως της Θεοτόκου στις 15 Αυγούστου.

➤ **ΝΑΟΣ ΑΓΙΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ ΣΤΑ ΚΑΤΩ ΚΑΡΚΑΣΑ**

Ο ναός των Αγίων Αποστόλων που βρίσκεται νότια του οικισμού Ανατολή αποτελούσε το καθολικό ενός μικρού μοναστηριακού γυναικείου συγκροτήματος, από το οποίο διατηρούνται ελάχιστα ερείπια νότια του ναού. Ο ναός είναι αφιερωμένος στους αποστόλους Πέτρο και Παύλο, των οποίων οι βίοι αναπτύσσονται στον βόρειο τοίχο του ναού.

➤ *ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΚΑΨΑ*

Η Μονή Καψά μέχρι πριν από λίγα χρόνια ήταν εντελώς απομονωμένη καθώς δεν ήταν εύκολα προσεγγίσιμη από την ξηρά, αλλά κυρίως από την θάλασσα. Είναι το ανατολικότερο μοναστικό κέντρο της νότιας παραλίας της Κρήτης, κτισμένο σε απόκρημνη θέση, προσκολλημένο σε κάθετους βράχους, ανατολικά της εξόδου του φαραγγιού των Περβολακίων. Το οικοδομικό συγκρότημα της μονής αναπτύχθηκε σταδιακά με διαρκείς προσθήκες και μετασκευές από την βυζαντινή περίοδο μέχρι και τον προηγούμενο αιώνα.

Ο Ιωάννης Βισσέντζος ή Γεροντογιάννης γεννήθηκε το 1799 στο ημιερείπωμένο τότε Μονύδριο του Τιμίου Προδρόμου Καψά. Η νεώτερη ιστορία της Μονής αρχίζει με την απόφαση του να εγκατασταθεί το έτος 1841, στην έρημο του Καψά. Ο Όσιος Γεροντογιάννης έμενε σ' ένα απόκρημνο σπήλαιο για δεκαεπτά χρόνια βορειοδυτικά του σπηλαιώδους ναού και τα παλιά κελιά παραχωρήθηκαν στους πολυάριθμους προσκυνητές, ενώ αρκετοί ήταν και οι υποψήφιοι μοναχοί που ήθελαν να μονάσουν δίπλα στον ερημίτη. Τα γεγονότα αυτά επέβαλαν την ανακαίνιση της Μονής, την επισκευή των παλιών κτιρίων και την ανέγερση νέων.

Ο Όσιος ζούσε με έντονη άσκηση, προσευχή και νηστεία. Απέκτησε από τον Θεό πλούσια χαρίσματα, ώστε επιτελούσε καθημερινά πάμπολλα θαύματα σε όσους με πίστη στο Θεό πλησίαζαν κοντά του. Ο Γεροντογιάννης, διατηρώντας την εσωτερική κατάσταση της ησυχίας του και κινούμενος από άπειρη αγάπη προς τον πάσχοντα άνθρωπο κατά το πρότυπο του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού, συμβούλευε, ενίσχυε και θεράπευε όλους τους ασθενείς, χαρίζοντάς τους με την χάρη του Κυρίου την υγεία της ψυχής και του σώματος. Ήταν ευρύτατα γνωστό ότι ο Όσιος σταύρωνε το νερό της θάλασσας και γινόταν γλυκό. Ακόμα έριχνε το ράσο του στη θάλασσα και το χρησιμοποιούσε ως σχέδια για να μεταβαίνει τακτικά χάριν ησυχίας στο Κουφονήσι, νησί που απέχει αρκετά μίλια από τη Μονή.

Τάφηκε στις 9 Αυγούστου 1874 μέσα στην Εκκλησία του Τιμίου Προδρόμου στη νοτιοδυτική γωνία σε πέτρινο λαξευμένο τάφο από τον εγγονό του και μετέπειτα ηγούμενο της Μονής Αρχιμ. Ιωσήφ Γεροντάκη. Τα ιερά λείψανα τοποθετήθηκαν μέσα σε αργυρή λάρνακα μαζί με την τίμια κάρα του σε περίβλεπτη θέση του ναού και εκπέμπουν ευωδία. Κατατάχθηκε επίσημα στο Αγιολόγιο της Ορθόδοξης Εκκλησίας από το Οικουμενικό Πατριαρχείο στις 16 Νοεμβρίου 2004.

Το μοναστήρι σήμερα είναι ενεργό ως ανδρική Μονή.

➤ ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΤΟΝ ΒΟΙΛΑ

Ο δίκλιτος ναός αφιερωμένος στον Άγιο Γεώργιο και τον Άγιο Ιωάννη βρίσκεται ΝΑ του οικισμού Χανδράς και δίπλα στον ερειπωμένο οικισμό βοίλας στον οποίο δεσπόζει ο μεγαλοπρεπής μεσαιωνικός πύργος. Ο Άγιος Γεώργιος, ο νότιος ναός του συγκροτήματος, προηγείται χρονικά του Αγίου Ιωάννου, ωστόσο, το κάτω τμήμα μιας κόγχης που προεξέχει από τα ανατολικά μαρτυρεί ότι και αυτός κτίσθηκε πάνω σε παλαιότερο ναό. Οι δύο ναοί που επικοινωνούν με μεγάλα τοξωτά ανοίγματα ανήκουν στον τύπο των μονόχωρων καμαροσκέπαστων ναών με δύο εγκάρσια ενισχυτικά τόξα.

2.1.2 ΝΟΜΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

➤ ΠΑΝΑΓΙΑ ΤΩΝ ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΩΝ

Ο ναός της Παναγίας των Σταυροφόρων υπήρξε το καθολικό της ομώνυμης μονής του Χάνδακα που μαρτυρείται ήδη από την πρώιμη βενετική περίοδο. Η μονή ήταν η έδρα του καθολικού τάγματος των Σταυροφόρων, με κύρια δραστηριότητα τη διαχείριση του νοσοκομείου-ξενώνα του Αγίου Αντωνίου. Τη περίοδο της Τουρκοκρατίας η μονή μετατράπηκε σε τζαμί, όπως τα περισσότερα χριστιανικά καθιδρύματα της πόλης.

➤ *ΝΑΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΤΙΤΟΥ*

Ο ναός του Αγίου Τίτου στο Ηράκλειο, είναι ένα από τα σημαντικότερα μνημεία στο κέντρο της πόλης. Έχει υποστεί αρκετές ανακατασκευές που άλλαξαν την αρχική μορφή του ριζικά. Την περίοδο της τουρκικής κατάκτησης, ο ναός του Αγίου Τίτου παραχωρήθηκε στον βεζίρη Φαζίλ Αχμέτ Κιοπρουλή, ο οποίος τον μετέτρεψε σε μουσουλμανικό τέμενος, γνωστό με το όνομα Βεζύρ τζαμί. Με το μεγάλο σεισμό του 1856 ο ναός καταστράφηκε εκ θεμελίων και ξαναχτίστηκε στη σημερινή του μορφή ως οθωμανικό τέμενος από τον αρχιτέκτονα Αθανάσιο Μούση.

Ο μιναρές του Αγίου Τίτου κατεδαφίστηκε τη δεκαετία του 1920, όταν αποχώρησαν από το Ηράκλειο οι τελευταίοι μουσουλμάνοι με την ανταλλαγή των πληθυσμών ανάμεσα σε Ελλάδα και Τουρκία. Σήμερα ο ναός λειτουργεί κάτω από το ορθόδοξο δόγμα και είναι αφιερωμένος στον ισαπόστολο Τίτο.

➤ *ΝΑΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΕΤΡΟΥ ΤΩΝ ΔΟΜΗΝΙΚΑΝΩΝ*

Ο Ναός Πέτρου και Παύλου χτίστηκε κατά τους πρώτους χρόνους της βενετσιάνικης κυριαρχίας ως Καθολικό της Μονής του Τάγματος των Δομηνικανών.

Στην αρχική του μορφή ήταν Ναός μονόκλιτος, ξυλόστεγος και με ελαφρά προεξέχον εγκάρσιο κλίτος έμπροσθεν του Πρεσβυτερίου. Το τελευταίο ήταν ορθογώνιο, καλυπτόμενο από δύο χαμηλά σταυροθόλια και πλαισιωμένο από δύο συμφυή τετράγωνα παρεκκλήσια (παστοφόρια). Η ανατολική του πλευρά διαμορφώθηκε όχι ως ημικυκλική κόγχη του ιερού, αλλά ως τετράγωνη και κοσμημένη σε όλο της το πλάτος με ένα μεγάλο τρίλοβο άνοιγμα.

Το κτίριο υπέστη εκτεταμένες καταστροφές από σεισμούς που έγιναν από τον 14ο μέχρι τον 18ο αι.

Ο ναός ανήκει στην Αρχιεπισκοπή Κρήτης και αποτελεί επισκέψιμο μνημείο, ενώ μόνο στην εορτή των αγίων αποστόλων Πέτρου και Παύλου τελούνται ιερές ακολουθίες.

➤ ΠΑΝΑΓΙΑ ΣΤΟ ΦΟΔΕΛΕ

Ο ναός των Εισοδίων της Θεοτόκου είναι κτισμένος στη θέση του κεντρικού κλίτους παλαιοχριστιανικής βασιλικής και στον αρχιτεκτονικό τύπο του απλού τετράστυλου, σταυροειδούς με τρούλο.

Οι παραστάσεις της χαρακτηρίζονται από έντονο συντηρητισμό, καθώς συνδυάζουν τη χρήση των μαλακών τονικών διαβαθμίσεων της παλαιολόγειας τέχνης στο πλάσιμο των όγκων με τη γραμμική τεχνική των προηγούμενων δεκαετιών στην απόδοση των χαρακτηριστικών και των κλειστών περιγραμμάτων των μορφών. Έτσι η ομάδα αυτή των τοιχογραφιών εκπροσωπεί την ντόπια καλλιτεχνική παράδοση, λαϊκού χαρακτήρα, που ωστόσο δεν μπορεί να μείνει ανεπηρέαστη από την ανανεωτική διείσδυση της παλαιολόγειας τέχνης.

Η Εκκλησία της Παναγίας του Φόδελε είναι ανοιχτή στο κοινό τους θερινούς μήνες.

➤ *ΑΓΙΟΣ ΜΥΡΩΝ ΣΤΟΝ ΑΓΙΟ ΜΥΡΩΝΑ*

Ο μεγάλος προσκυνηματικός ναός του Αγίου Μύρωνα είναι κτισμένος στο κέντρο του ομώνυμου οικισμού. Μέσα στο ναό βρίσκεται ο τάφος του Αγίου όπως και τα λείψανά του μέσα σε πολυτελή λειψανοθήκη. Στα δυτικά και κάτω από το ναό βρίσκεται η σκήτη όπου μόνασε ο Άγιος, η οποία μετατράπηκε σε παρεκκλήσι. Στις 8 Αυγούστου , ημέρα εορτασμού του Αγίου, γίνεται μεγάλο πανηγύρι.

2.1.3 ΝΟΜΟΣ ΧΑΝΙΩΝ

➤ *SAN SALVATORE BYZANTINΗ ΚΑΙ METABYZANTINΗ ΣΥΛΛΟΓΗ ΧΑΝΙΩΝ*

Ο Προμαχώνας San Salvatore βρίσκεται στη βορειοδυτική γωνία των ενετικών οχυρώσεων της Παλιάς Πόλης των Χανιών. Πήρε το όνομά του από το ναό και τη μονή San Salvatore των Φραγκισκανών Μοναχών που σώζεται στην περιοχή.

Ο Προμαχώνας San Salvatore Βρίσκεται στα δυτικά του Φρουρίου Φιρκά. Σήμερα σώζεται το μισό ενός κυκλικού πύργου από την αρχική οχύρωση του λιμανιού, που κατασκευάστηκε από τους Γενοβέζους στις αρχές του 13ου αιώνα. Ο πύργος αυτός του Προμαχώνα San Salvatore ενσωματώθηκε στις μεταγενέστερες οχυρώσεις.

Επάνω από τον Προμαχώνα San Salvatore υπάρχει ο ομώνυμος τετράπλευρος επιπρομαχώνας που κάλυπτε μαζί με το Φρούριο Φιρκά την περιοχή της θάλασσας και ένα τμήμα της δυτικής πλευράς των οχυρώσεων.

Ο Προμαχώνας San Salvatore αποτελούσε τμήμα των οχυρώσεων που κατασκεύασαν οι Ενετοί τον 16ο αιώνα στην πόλη, η οποία περικλειόταν από Τείχη για την άμυνα και την προστασία της από εξωτερικούς εχθρούς.

➤ **ΝΑΟΣ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΣΤΗ ΣΠΛΑΝΤΖΙΑ**

Ο Ιερός Ναός Αγίου Νικολάου είναι χριστιανικός ναός αφιερωμένος στον Άγιο Νικόλαο που βρίσκεται στη πλατεία της Σπλάντζιας των Χανίων. Χτίστηκε γύρω στα 1320 ως καθολικό μονής από την αδελφότητα της Μονής του Αγίου Πέτρου των Δομινικανών του Χάνδακα. Αρχιτεκτονικά ακολουθεί τον τύπο της ξυλόστεγης βασιλικής με εγκάρσιο κλίτος. Στις ενετικές απεικονίσεις της μονής διακρίνεται ο ναός με το ψηλό κωδωνοστάσιο και διπλή στοά στη βόρεια πλευρά, από την οποία σήμερα σώζεται μόνο το δυτικό τμήμα. Μετά την κατάκτηση των Χανίων από τους Οθωμανούς, το 1645, μετατράπηκε σε τζαμί (Χιουγκάρ Τζαμισί - Τζαμί του Ηγεμόνα), οπότε και ανεγέρθηκε στη ΝΔ γωνία εντυπωσιακός μιναρές με δύο εξώστες. Ήταν το κεντρικό τζαμί της πόλης. Ο μιναρές του κατασκευάστηκε στη νότια πλευρά του ναού, ενώ στα δυτικά του υπήρχε διώροφο κτίριο το οποίο κατεδαφίστηκε αργότερα. Ο μιναρές μαζί με το κωνικό του μεταλλικό στέγαστρο επενδυμένο με φύλλα μολύβδου είχε ύψος 40 μέτρα και ήταν ο ψηλότερος στην πόλη, ενώ σήμερα φτάνει σε ύψος περίπου 34 μέτρα, χωρίς όμως το κωνικό στέγαστρο.

Το 1918 μετατράπηκε σε ορθόδοξο ναό προς τιμή του Αγίου Νικολάου. Τη δεκαετία του 1950 κατασκευάστηκε στη βορεινή πλευρά του ναό σύγχρονο καμπαναριό. Σήμερα είναι ο ο μοναδικός ναός στην Ελλάδα που έχει καμπαναριό και μιναρέ.

➤ *ΝΑΟΣ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΣΤΑ ΚΥΡΙΑΚΟΣΕΛΙΑ*

Ο ναός του Αγίου Νικολάου βρίσκεται κοντά στο μικρό οικισμό Κυριακοσέλια, στους πρόποδες ενός λόφου, πάνω στον οποίο είναι κτισμένο το ομώνυμο πρωτοβυζαντινό φρούριο.

Ο ναός χτίστηκε περί τον 11ο αιώνα ως μονόχωρος, καμαροσκέπαστος, πιθανώς με τρουλοκαμάρα, όπως προκύπτει από τα αρχικά παράθυρα στα πλευρικά τυφλά αψιδώματα. Αρχαϊκά στοιχεία όπως η μεγάλη ημικυλινδρική αψίδα με το ισούψές τρίλοβο παράθυρο, η χρήση ζωνών από πλίνθο, σε συνδυασμό με κοινή τοιχοποιία, συνυπάρχουν με σύγχρονα, όπως η πλαστική διαμόρφωση των όψεων με τυφλά αψιδώματα, που φτάνουν από την πρωτεύουσα μετά την απελευθέρωση της Κρήτης από τους άραβες. Κατά τον 13ο αιώνα ο ναός υπέστη εκτεταμένες μετατροπές, όπως η υπερύψωση

των πλαγίων κεραιών, η απόδοση στη στέγαση σταυροειδούς μορφής και η προσθήκη ενός εξαιρετικά ραδινού τρούλου. Στις αρχές του 20ού αιώνα κατεδαφίστηκε ο δυτικός τοίχος και προστέθηκε μονόχωρη επέκταση.

➤ ΣΩΤΗΡΑΣ ΧΡΙΣΤΟΣ ΣΤΑ ΤΕΜΕΝΙΑ

Πρόκειται για μονόκλιτη εκκλησία αλλά ο μεγάλος νάρθηκας μπροστά έχει το αρχιτεκτονικό στυλ των σταυροειδών εκκλησιών με ένα κυλινδρικό θόλο στην κορυφή της. Η εκκλησία έχει καμπύλες καμάρες, που της παρέχουν καλύτερη υποστήριξη και περισσότερο χώρο για τις τοιχογραφίες του 16ου και του 17ου αιώνα.

2.1.4 ΝΟΜΟΣ ΡΕΘΥΜΝΟΥ

➤ ΠΑΝΑΓΙΑ Η ΑΝΤΙΦΩΝΗΤΡΙΑ ΣΤΑ ΜΥΡΙΟΚΕΦΑΛΑ

Η μονή Παναγίας Αντιφωνήτριας βρίσκεται μέσα στο χωριό Μυριοκέφαλα, ΝΔ του Ρεθύμνου. Το μοναστήρι δεν λειτουργεί πλέον και ανήκει στα αραχιότερα μοναστήρια της Κρήτης, καθώς λέγεται ότι ιδρύθηκε τον 11ο αι. από τον Άγιο Ιωάννη τον Ξένο.

Στο κέντρο της αυλής στέκεται ο μικρός ναός της μονής, αφιερωμένος στο Γενέθλιο της Παναγίας, δηλαδή εορτάζεται στις 8 και 12 Σεπτεμβρίου. Είναι διακοσμημένος με τοιχογραφίες του 11ου και του 13ου αι. Μετά την κατάκτηση της Κρήτης από τους Ενετούς το μοναστήρι άνθισε, ενώ αργότερα γνώρισε την βαρβαρότητα των Τούρκων. Σήμερα δεν λειτουργεί ως μοναστήρι, αλλά ως ενοριακός ναός των Μυριοκεφάλων.

➤ ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΑΓΙΑΣ ΕΙΡΗΝΗΣ

Η Ιερά Μονή της Αγίας Ειρήνης, είναι ένα από τα παλιά μοναστήρια μας αναφέρεται για πρώτη φορά σε έγγραφο του 1362, γεγονός που δείχνει ότι ίσως είχε ιδρυθεί κατά την δεύτερη βυζαντινή περίοδο της Κρήτης.

Δοκιμάστηκε από τους κατακτητές, πέρασε μεγάλες μπόρες μα και στα χρόνια της τουρκοκρατίας συνέχιζε να ακμάζει. Το 1900 διαλύθηκε και τυπικά μαζί με τις Μονές Χαλεβή και Αρσανίου. Κι όταν το 1903 ανασυστάθηκε η Μονή Αρσανίου οι δύο άλλες έγιναν μετόχια της. Όμως, η Αγία Ειρήνη συνέχισε την προσφορά και μέσα από τα ερείπιά της. Προσέφερε το δικό της μερίδιο στην ίδρυση των νεότερων εκπαιδευτηρίων του Ρεθύμνου με την εκποίηση σημαντικής έκτασης της περιουσίας της.

➤ *ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΑΡΚΑΔΙΟΥ*

Η Ιερά Μονή Αρκαδίου είναι μια ιστορική Μονή στην Κρήτη. Σύμφωνα με την παράδοση θεμελιώθηκε από τον αυτοκράτορα Ηράκλειο και ανοικοδομήθηκε περί τον 5ο αιώνα, από τον Βυζαντινό Αυτοκράτορα Αρκάδιο, του οποίου το όνομα φέρει προς τιμή του. Άλλοι αναφέρουν ότι ιδρύθηκε από κάποιον μοναχό Αρκάδιο και γι' αυτό ονομάστηκε μονή Αρκαδίου. Ερείπια της πρώτης μονής διατηρούνται σήμερα στο βορειοδυτικό μέρος του περιβόλου της.

Κτίσθηκε σε μικρό εύφορο και κατάφυτο οροπέδιο σε θέση στρατηγική της ΒΔ. πλαγιάς του όρους Ίδη πάνω από φαράγγι, που συνδέει τις επαρχίες Ρεθύμνου, Μυλοποτάμου και Αμαρίου.

Το σημαντικότερο μέρος της Μονής Αρκαδίου είναι ο κεντρικός δίκλιτος ναός, το Καθολικόν, που είναι αφιερωμένος στη Μεταμόρφωση του Σωτήρος (το ένα κλίτος), και στους Αγίους Κωνσταντίνο και Ελένη (το έτερο κλίτος), που περιβάλλεται από πολύ παχύ αυλότοιχο εντός του οποίου υφίστανται διάφορα βοηθητικά οικήματα. Σύμφωνα με επιγραφή του κωδωνοστασίου ο δίκλιτος ναός του Αγίου Κωνσταντίνου και της Μεταμόρφωσης του Σωτήρα ανηγέρθη το 1587. Αποτελεί επομένως έργο της εποχής της βενετικής κυριαρχίας στο νησί, όπως φαίνεται καθαρά από πληθώρα στοιχείων της αναγεννησιακής αρχιτεκτονικής που μπορεί να εντοπίσει ο επισκέπτης.

2.2 ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

➤ ΜΟΝΗ ΑΓΚΑΡΑΘΟΥ

Κοντά στον Σγουροκεφάλι και την Επισκοπή βρίσκεται η σπουδαία και ιστορική Ιερά Μονή Αγκαράθου, που είναι κτισμένη σε υψόμ. 380 μ. Η μονή διαθέτει ξενώνα, όπου μπορούν να διανυκτερεύσουν αρκετά άτομα.

Η ονομασία της μονής προέρχεται από τη λέξη Αγκάραθος, επειδή, κατά την παράδοση, η παλιά εικόνα της Παναγίας που βρέθηκε κάτω από μια αγκαραθιά, στο σημείο που κτίστηκε αργότερα η εκκλησία. Το καθολικό (άποψη από ΝΑ - διακρίνεται η ροδιά που όπως λέγεται είχε μπολιαστεί στο φυτό αγκαραθιά στη ρίζα του οποίου βρέθηκε η εικόνα της Παναγίας). Για τη χρονολογία της ίδρυσης της μονής δεν υπάρχουν ακριβείς πληροφορίες. Αναφέρεται σε έγγραφα και βιβλία του 16ου αιώνα. Σε χειρόγραφα της Μαρκιανής Βιβλιοθήκης του 1532 υπάρχει η αφιέρωση: «Αυτή η βίβλος αφιερώθη εις την υπεραγίαν Θεοτόκον την επονομαζομένην Αγκάραθο». Μπροστά στο ιερό του ναού υπάρχει σήμερα μια ροδιά, που λέγεται ότι είναι η αρχική αγκαραθιά την οποία μπόλιασαν οι μοναχοί της εποχής, με αποτέλεσμα να μετατραπεί σε δένδρο. Το θαύμα αυτού του παρά φύσιν μπολιάσματος ίσως εξηγεί το γεγονός ότι οι μοναχοί κρατούν αναμμένο στον κορμό της ένα καντήλι. Η Μονή Αγκαράθου υπήρξε σημαντικό πνευματικό κέντρο της Κρήτης κατά την Ενετοκρατία. Εκεί φοίτησαν επιστήμονες της εποχής, ενώ έγγραφα του 1559, που βρίσκονται στο Βρετανικό Μουσείο Ιστορίας, αποδεικνύουν ότι η μονή διέθετε σημαντικότερη βιβλιοθήκη. Στην περίοδο της οθωμανικής κυριαρχίας, έπεσε σε παρακμή, καθώς οι Τούρκοι επέβαλαν βαριά φορολογία και απαγόρευσαν κάθε έργο για την επισκευή της. Την εποχή αυτή τα σημαντικότερα κειμήλια της μονής, καθώς και η εικόνα της Παναγίας φυγαδεύτηκαν στα Κύθηρα, από όπου κατάγονταν διάφοροι ηγούμενοι και πολλοί μοναχοί της Αγκαράθου. Εκεί παρέμειναν μέχρι το 1970, όταν οι αρχές των Κυθήρων παρέδωσαν στη μονή όσα από τα κειμήλιά της είχαν διασωθεί, μεταξύ των οποίων και την εικόνα που είχε ονομαστεί Παναγία Ορφανή όσο παρέμενε μακριά από το μοναστήρι. Σήμερα, η εικόνα κοσμεί το ιερό του ναού που είναι αφιερωμένος σε αυτήν.

➤ ΜΟΝΗ ΕΠΑΝΩΣΗΦΗ

Ιδρύθηκε γύρω στο 1590 από τον Παΐσιο, μοναχό της Μονής Απέζανων. Σύμφωνα με την παράδοση, σε όραμά του ο Άγιος Γεώργιος Τροπαιοφόρος του υπέδειξε το χώρο για την οικοδόμησή της και χάραξε τις διαστάσεις του ναού. Πρόκειται για ένα από τα σπουδαιότερα μοναστήρια της Κρήτης, με μεγάλη περιουσία και ενετική κρήνη με νερό φυσικής πηγής στον περίβολό του. Η Μονή Επανωσήφη υπήρξε σημαντικό πνευματικό κέντρο επί Τουρκοκρατίας και διαδραμάτισε πρωτοποριακό ρόλο στις εξεγέρσεις κατά του οθωμανικού ζυγού, κατά τις οποίες καταστράφηκε για να ανακαινιστεί αργότερα. Σήμερα η μονή είναι ένας ευχάριστος και καλοδιατηρημένος χώρος με σημαντικά κειμήλια.

➤ ΜΟΝΗ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΗ ΘΕΟΛΟΓΟΥ

Το μοναστήρι βρίσκεται νοτιοανατολικά της Ανώπολης, μέσα σε ένα καταπράσινο περιβάλλον. Αρχικά ήταν μετόχι της Μονής του Αγίου Γεωργίου, αλλά λόγω των αλλεπάλληλων πειρατικών επιδρομών που ελάμβαναν χώρα τον 15ο και 16ο αι. οι μοναχοί το εγκατέλειψαν και εγκαταστάθηκαν στην Μονή του Αγίου Ιωάννη του Θεολόγου. Στο μοναστήρι αυτό λειτουργούσε κρυφό σχολείο στα χρόνια της Τουρκοκρατίας και έπαιξε σημαντικό ρόλο στις διάφορες επαναστάσεις κατά του τουρκικού ζυγού. Γι' αυτό το λόγο οι Τούρκοι κατέστρεψαν τη μονή τον Ιούλιο του 1896 και έσφαξαν τους καλόγερους και τους κατοίκους της Ανώπολης. Λίγα χρόνια μετά, η μονή επανιδρύθηκε από τον Καλλίνικο Δασκαλάκη.

Σύμφωνα με την παράδοση, η μονή χτίστηκε το δεύτερο μισό του 17^{ου} αιώνα (μεταξύ 1660 -70) από τρεις μοναχούς του Αγίου Αντωνίου στους Γαληνούς, μετά την καταστροφή της μονής τους από πειρατές. Βρίσκεται στα όρια του Δήμου Τυλίσου, ένα περίπου χιλιόμετρο πριν το Φόδελε, σε μια περιοχή με πυκνή άγρια βλάστηση. Είναι φρουριακού τύπου και περιβάλλεται από τείχος. Δίπλα από την πύλη υπάρχει εντοιχισμένη, μαρμάρινη επιγραφή με χρονολογία 1677 (η ίδρυση της μονής τοποθετείται λίγα χρόνια πιο πριν) και στο υπέρθυρο επιγραφή με χρονολογία 1861 (τότε έγινε μεγάλη ανακαίνιση από τον ηγούμενο Νεόφυτο Πεδιώτη). Έξω από τη μονή, 100 μέτρα δυτικά της εισόδου, σώζεται θολωτή δεξαμενή νερού (χτίστηκε το 1866 όπως μαρτυρεί η εντοιχισμένη επιγραφή), με μια παλιά κρήνη μπροστά της. Σήμερα στον Άγιο Παντελεήμονα ζει μόνο ένας μοναχός. Το μοναστήρι του Αγίου Παντελεήμονα είχε πάντα ανοιχτές τις πόρτες του στους επαναστάτες και γι' αυτό υπέστη επανειλημμένα καταστροφές από τους Τούρκους. Το 1824, λεηλατήθηκε και καταστράφηκε από τους Τουρκοαιγυπτίους του Χουσεϊν. Το δεύτερο χρόνο της

επανάστασης του 1866, πυρπολήθηκε από τους άνδρες του Ρεσίτ Εφέντη. Ωστόσο, στη μεγαλύτερη καταστροφή της μονής οι Τούρκοι δεν είχαν καμία ανάμειξη. Το 1972, κατεδαφίστηκαν το ηγουμενείο και όλα τα κελιά των μοναχών, πλην δύο. Λέγεται ότι ο λόγος που υπαγόρευσε αυτή την ενέργεια ήταν η προσδοκία ανεύρεσης θησαυρού, που πιστευόταν ότι ήταν θαμμένος στα θεμέλια της μονής. Ο σεισμός της 11ης Ιανουαρίου 2006 τα αποτελείωσε.

➤ Μονή Γοργολαΐνι

Η μονή του Αγίου Γεωργίου του Γοργολεήμονος βρίσκεται σε υψόμετρο 480 μέτρων κοντά στο χωριό Κάτω Ασίτες, και ήταν αυτή που επιβίωσε περισσότερο από τα υπόλοιπα μοναστήρια της περιοχής, κατά τις διάφορες επαναστάσεις την περίοδο της Τουρκοκρατίας.

Αποτελεί ένα σημαντικό μοναστήρι που υπάρχει τουλάχιστον από τα χρόνια της Ενετοκρατίας. Η αρχαιότερη μνεία της ανάγεται τον 14ο αιώνα. Το καθολικό είναι αφιερωμένο στον Άγιο Γεώργιο ο ναός του οποίου αποπερατώθηκε το 1627.

Κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας υπήρξε κέντρο επαναστατικών κινημάτων, αλλά και εξαιρετικό θέρετρο με τεράστιες βελανιδιές που καλύπτουν ένα μεγάλο τμήμα του περιβάλλοντος (δύο από τα δέντρα αυτά, ο πλάτανος και το κυπαρίσσι, έχουν κριθεί «διατηρητέα μνημεία της φύσης»). Καθώς η μικρή μοναστική κοινότητα επιμένει να μη χρησιμοποιεί μικρόφωνα και ηλεκτροφωτισμό στην εκκλησία, οι λειτουργίες και οι εσπερινοί εδώ, διατηρούν την αυθεντικότητα του παρελθόντος. Άξιο αναφοράς είναι το παλιό ξυλόγλυπτο τέμπλο, έργο λαϊκής εκκλησιαστικής ξυλογλυπτικής του 19ου αιώνα ενώ τα παλιά κελιά έχουν αντικατασταθεί, καθώς στη μονή λειτούργησε για χρόνια κατά τη δεκαετία του 1960 η παιδική κατασκήνωση της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Κρήτης.

Στο περίβολο του μοναστηριού μπορεί να δει κανείς την προτομή του γενναίου οπλαρχηγού Φραγκιά Μαστραχά ο οποίος σε ηλικία 75 ετών, σκοτώθηκε το 1868 σε μάχη εναντίον των Τούρκων στις Ασίτες. Επίσης, στην κρήνη της μονής υπήρχε ένα μαρμάρينو λιοντάρι, από την εποχή της Ενετοκρατίας, το οποίο όμως κλάπηκε το 1990.

➤ Μονή Καλλέργη

Με την ίδρυση της ενάτης Μητροπόλεως της Εκκλησίας της Κρήτης η Ιερά Μονή Καλλέργη ανήκει διοικητικά στη Νέα Μητρόπολη Αρκαλοχωρίου, Καστελλίου και Βιάνου.

Η Μονή Καλέργη είναι αφιερωμένη στον Άγιο Ιωάννη τον Πρόδρομο. Βρίσκεται νοτιοανατολικά του χωριού Σμαρίου και νοτίως της κορυφής των Βουκολιών, σε απόσταση δύο χιλιομέτρων από το Καστέλλι.

Κτίστηκε πριν από μια εκατονταετία. Όπως αναφέρει ο Μενέλαος Παρλαμάς το 1949 το μέρος ήταν κατάλληλο για την ίδρυση μονής. Στην κορυφή των Βουκολιών όπου βρίσκεται η εκκλησία του Προφήτη Ηλία, σώζονται ερείπια παλαιών κελιών, που προδίδουν την ύπαρξη μονής, όπου διέμενε ο «μέγας διδάσκαλος Ιωσήφ Βρυένιος» όταν ήλθε στην Κρήτη τα τέλη του 14ου αιώνα.

Το μοναστήρι ανήκε στην ιερά μονή Βιδιανής, του Οροπεδίου Λασιθίου και αγοράστηκε από τον Ηγούμενο Μεθόδιο Περάκη το 1879. Η μονή ανακαινίστηκε το 1912, από τον αρχιμανδρίτη Νικηφόρο Βεληβασάκη και τη μοναχή Ευλαμπία Δολαψάκη, σύμφωνα με επιγραφή που υπάρχει στο Κωδωνοστάσιο, διατηρώντας αρχιτεκτονικά στοιχεία παλαιότερων εποχών. Πάντως κατά την προφορική

παράδοση υπήρχαν και παλαιότερα μοναχοί στο μοναστήρι, το οποίο κατά τον Ι. Μ. Καραβαλάκη χτίστηκε στα ερείπια παλαιότερης μονής.

Μετά τον θάνατο των ανακαινιστών της, το 1938, η μονή εγκαταλείφθηκε για 50 περίπου χρόνια. Ξαναλειτούργησε το 1988 με την έλευση του Αρχιμανδρίτου Ιεροθέου Αλεξάκη. Σήμερα η μονή ανακαινίζεται με τη βοήθεια του Συλλόγου «Φίλοι της Μονής Καλλέργη». Το κεντρικό κτήριο έχει επισκευαστεί. Το θολωτό τμήμα της ΝΔ πλευράς έχει μετατραπεί σε τράπεζα.

Υπάρχει και ένα παρεκκλήσι, που είναι αφιερωμένο στους Κρήτες Νεομάρτυρες (οι οποίοι μαρτύρησαν επί Τουρκοκρατίας) και εξυπηρετεί στις νυχτερινές ακολουθίες. Η νεότερη εκκλησία είναι κτισμένη έξω από τον περίβολο της μονής και είναι αφιερωμένη στον Αγ. Γεώργιο και στον Αγ. Σπυρίδωνα.

➤ ΜΟΝΗ ΣΑΒΒΑΘΙΑΝΩΝ

Ονομαστό μοναστήρι που βρίσκεται σε μια περιοχή εξαιρετικής ομορφιάς, με πελώρια δέντρα και αγρία βλάστηση, με ωραία θέα και πολλές μνήμες από παλαιότερες εποχές. Η απόσταση του από το Ηράκλειο είναι 20 χιλιόμετρα, αλλά μετά το χωριό Ρογδιά ο δρόμος που οδηγεί ως εκεί είναι αγροτικός. Είναι ένα από τα πολλά μοναστήρια που λειτουργούσαν το 17 αιώνα γύρω από την πρωτεύουσα της Βενετοκρατούμενης Κρήτης, το Χάνδακα (σημερινό Ηράκλειο). Επί ενετοκρατίας ονομαζόταν «Μονή του κυρ Σαββατίου» και έτσι αναφέρεται σε έγγραφα της εποχής. Για την παλιότερη ιστορία της Μονής δεν υπάρχουν αρκετά στοιχεία. Η παράδοση μιλά για πειρατικές επιδρομές, λόγω των οποίων οι μονάχοι από τα παραθαλάσσια μοναστήρια αποφάσισαν να εγκατασταθούν σε πιο ασφαλή περιοχή και ίδρυσαν τη Μονή Σαββαθιανών. Επί Ενετοκρατίας ήταν ονομαστό μοναστήρι. Και φαίνεται να κυριαρχούσε ανάμεσα σε πολλά μικρότερα μοναστικά κέντρα της

ευρύτερης περιοχής. Πολλά από αυτά βρίσκονταν στην παράλια με πιο χαρακτηριστικό το παράδειγμα της Μονής Αγίας Πελαγίας που βρισκόταν στον ομώνυμο σημερινό παραλιακό οικισμό. Η Αγία Πελαγία παρέμεινε για πολλούς αιώνες φημισμένο προσκύνημα και κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας γινόταν εκεί ένα από τα μεγαλύτερα πανηγύρια της Κρήτης. Ως Κέντρο της ορθόδοξης λατρείας και κοιτίδα της μοναστικής παράδοσης στην περιοχή θα πρέπει να θεωρείται ο σπηλαιώδης Ναός του Αγίου Αντωνίου που βρίσκεται πολύ κοντά στο μοναστήρι. Πιθανότατα να λειτουργούσαν στον ίδιο χώρο όχι ένα αλλά δυο μοναστήρια, το ένα με καθολικό το Ναό του Αγίου Αντωνίου και το άλλο με καθολικό το Ναό της Θεοτόκου. Ο Ναός της Θεοτόκου είναι καθολικό και του σημερινού μοναστηριού. Ένα σύντομο μονοπάτι μήκους διακοσίων περίπου μέτρων χωρίζει τους δυο Ναούς. Παρεμβάλλεται ένας μικρός χείμαρρος, στις όχθες του οποίου υπάρχουν καρυδιές και αλλά δέντρα. Για να γίνει ευκολότερη η διάβαση και η επικοινωνία ανάμεσα στα δυο λατρευτικά κέντρα οι παλιοί μονάχοι κατασκεύασαν μια πέτρινη γέφυρα η οποία διασώζεται ακόμη μαζί με μια επιγραφή που αναφέρει τη χρονολογία 1596. Ανάμεσα στους Ηγούμενους της Μονής Σαββαθιανων ήταν και ο ονομαστός λόγιος της Ενετοκρατίας Μάξιμος Μαρνούσιος. Την εποχή εκείνη το μοναστήρι βρισκόταν σε ακμή, αλλά η τουρκική κατάκτηση (που ολοκληρώθηκε το 1669) δημιούργησε ποικίλα προβλήματα. Η Μονή καταστράφηκε και ερημώθηκε, όπως ερημώθηκαν και όλα τα κοντινά μοναστήρια στα 22 χρόνια της πιο σκληρής πολιορκίας της ανθρώπινης ιστορίας, της πολιορκίας του σημερινού Ηρακλείου (1647-1669). Οι καλόγεροι των Σαββαθιανων πολέμησαν τον εισβολέα και συνελήφθησαν αιχμάλωτη για να αποσταλούν στην Αμερική ως δούλοι. Χρειάστηκε να περάσουν πολλά χρόνια για να απελευθερωθούν ύστερα από ενέργειες του Οικουμενικού Πατριαρχείου. Επέστρεψαν στο μοναστήρι τους αλλά το βρήκαν έρημο και η παρουσία του είχε διαρπαγεί από τους κατακτητές, όπως συνηθιζόταν. Κατέφυγαν στην τούρκικη δικαιοσύνη αλλά δεν δικαιώθηκαν. Ανοικοδόμησαν τα ερείπια και περιήλθαν στην κατοχή τους τα ερείπια των κοντινών μικρών μοναστηριών. Ο σημερινός επισκέπτης μπορεί να δει ερείπια τέτοιων μοναστηριών μέσα στο γραφικό φαράγγι του Αλμυρού, που βρίσκεται κοντά στην πηγή του Αλμυρού, πριν ξεκινήσει να ανηφορίζει για τη Ρογδιά και τη Μονή Σαββαθιανων. Η τραγική αυτή συγκυρία συντέλεσε στο να αντιμετωπίσει η Μονή για πολλούς αιώνες την έλλειψη χρημάτων και περιουσιακών στοιχείων. Αυτό, όμως, δεν πτόησε τους μοναχούς. Με σκληρή προσπάθεια κατάφεραν να ανασυγκροτήσουν το παλιό ιστορικό μοναστήρι. Τα οικονομικά προβλήματα συνεχίστηκαν και καθ' όλη την περίοδο της Τουρκοκρατίας. Στις επαναστάσεις του 1821 και του 1866 πήραν μέρος και οι μοναχοί των Σαββαθιανών. Ένας από τους πιο γενναίους ανταγωνιστές του 1866, μάλιστα ήταν διάκος στη Μονή, ο Ευμένιος Βουρεξάκης που σκοτώθηκε στη μάχη του Αλμυρού. Ο τάφος του βρίσκεται δίπλα στο Ναό της Θεοτόκου στα Σαββαθιανά μαζί με τον τάφο ενός άλλου σπουδαίου αγωνιστή, του Ηρακλή Κοκκινίδη.

Στη Μονή Σαββαθιανών ζωγραφίστηκε πριν από το 1770 μια εικόνα μεγάλης καλλιτεχνικής αξίας. Η εικόνα «Μέγας ει Κύριε» που πανομοιότυπο της υπάρχει στη Μονή Τοπλού. Είναι έργο του ίδιου του ζωγράφου. Του Ιωάννη Κορνάρου. Μέχρι πριν από λίγα χρόνια ήταν γνωστή μόνο η εικόνα του Τοπλού. Για την εικόνα των Σαββαθιανών υπήρχε η πληροφορία από παλιό χειρόγραφο, αλλά όλοι πίστευαν ότι έχει χαθεί. Το 1991 οι καλογριές παρέδωσαν στην αρχαιολογική υπηρεσία μια εικόνα κατάμαυρη και ξεφτισμένη από το χρόνο. Ο προσεκτικός καθαρισμός της αποκάλυψε τμήματα της πολυπρόσωπης ωραίας εικόνας του Ιωάννη Κορνάρου.

Μετά το 19 αιώνα ο αριθμός των μονάχων άρχισε να μειώνεται και μετά το 1945 εγκαταστάθηκαν εκεί καλογριές από γυναικεία Μονή της Πελοποννήσου. Οι καλογριές αντικατέστησαν τους γέροντες μοναχούς. Σήμερα η Μονή είναι Κοινοβιακή και έχει 25 μονάχες. Θαυμάσια έργα τους είναι τα ωραία ιερατικά άμφια, τα οποία κατασκευάζουν στους κρητικούς αργαλειούς όπως επίσης και αλλά κρητικά κεντήματα.

➤ Μονή Παναγίας της Κεράς Καρδιώτισσας

Η Ιερά Μονή κατά του Γενεσίου της Θεοτόκου. Βρίσκεται σε υψόμετρο 630μ. μέσα σε ένα υπέροχο καταπράσινο τοπίο με άφθονα νερά. Κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας, η Μονή ως ορμητήριο των επαναστατών, πλήρωσε βαρύτατο φόρο σε θυσίες. Η Μονή υπήρξε πάντοτε κέντρο ελεύθερης σκέψης και κράτησε άσβηστη τη φλόγα και την ελπίδα της ελευθερίας. Κατά την περίοδο του μεσοπολέμου η Μονή φιλοξένησε το Δημοτικό Σχολείο Κεράς, και στη διάρκεια της κατοχής οι Γερμανοί εγκατέστησαν εκεί το στρατιωτικό τους φυλάκιο. Το γεγονός αυτό δεν εμπόδισε τους μοναχούς να ενισχύουν και να βοηθάνε τους αντάρτες με πολλούς τρόπους στο δύσκολο έργο τους, προσφέροντας τρόφιμα και φιλοξενία. Κατά πάσα πιθανότητα είναι κτίσμα της Β' Βυζαντινής περιόδου (931-1211). Η Μονή υφίσταται από τους πρώτους χρόνους της Ενετοκρατίας (1211-1669). Γιορτάζει στις 8 Σεπτεμβρίου.

➤ ΜΟΝΗ ΑΓΙΑΣ ΕΙΡΗΝΗΣ ΣΤΟΝ ΚΡΟΥΣΩΝΑ

Το μοναστήρι της Αγίας Ειρήνης είναι πολύ παλιό και χρονολογείται από τα τελευταία χρόνια της Βενετοκρατίας στην Κρήτη. Είναι πανέμορφο σε μια πανοραμική τοποθεσία ψηλά στο βουνό. Ο δρόμος για να το επισκεφτείτε είναι αρκετά καλός. Το καθολικό της Μονής είναι δίκλιτη βασιλική. Το μοναστήρι ήταν ένα από τα πλουσιότερα της περιοχής κατά τα πρώτα χρόνια της Τούρκικης κατοχής αλλά καταστράφηκε από τους Τούρκους το 1822 και οι μοναχοί του θανατώθηκαν. Ξαναχτίστηκε το 1940 και οι πρώτοι μοναχοί έφτασαν το 1944. Σήμερα είναι γυναικείο μοναστήρι από τα πιο ακμαία της Κρήτης.

➤ ΜΟΝΗ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΚΑΛΥΒΙΑΝΗΣ

Η Μονή Καλυβιανής αποτελεί ένα ξεχωριστό παράδειγμα μοναστηριού που ταύτισε την πίστη και τη λατρεία με την κοινωνική προσφορά και το φιλανθρωπικό έργο. Βρίσκεται στην περιοχή Καλύβια Μεσαράς, κοντά στις Μοίρες, και είναι ένα από τα πιο σημαντικά προσκυνήματα της Κρήτης.

Από τις ελάχιστες σωζόμενες πληροφορίες-ενδείξεις εικάζεται ότι στην τοποθεσία αυτή υπήρχε μοναστήρι αφιερωμένο στην Παναγία, που καταστράφηκε όταν έγινε η επιδρομή των Οθωμανών εναντίον της Κρήτης στα μέσα του 17ου αι. Το άγνωστο μοναστήρι λειτουργούσε ήδη στα χρόνια των Ενετών και πιθανότατα η περίοδος της ίδρυσής του ανάγεται στην εποχή του Βυζαντίου. Μετά την κατάκτηση της Κρήτης (1669) οι Οθωμανοί καταπάτησαν τη γύρω περιοχή, όχι όμως και το ναό που λειτουργούσε σποραδικά μέχρι το 1821 και κατά καιρούς τα παλιά κελλιά στέγαζαν μεμονωμένους ασκητές. Ένας από αυτούς ήταν και ο Όσιος Χαράλαμπος από της Δαφνές Τεμένους. Ο τάφος του υπάρχει πίσω από το Ιερό του Καθολικού της Μονής και λίγο πιο αριστερά βρίσκεται Ναός είναι αφιερωμένος στον όσιο Χαράλαμπο .

Εορτάζει στα εννιάμερα της Παναγίας, στις 23 Αυγούστου. Παρά τις όποιες δυσκολίες, η προσέλευση των πιστών συνέχισε να αυξάνει. Σημαντικό ρόλο σ' αυτό διαδραμάτισε ο Ματθαίος Μιχελινάκης που, σύμφωνα με την παράδοση, βρήκε (1873) την εικόνα της Παναγίας κάτω από ένα δέντρο. Η είδηση αυτή προκάλεσε μεγάλη συγκίνηση. Η εικόνα θεωρήθηκε θαυματουργή και πλήθος πιστών άρχισαν να συρρέουν από κάθε γωνιά της Κρήτης.

Πολλοί πιστοί αφιέρωναν μέρος της κινητής και ακίνητης περιουσίας τους στη μονή, με αποτέλεσμα να ολοκληρωθεί η πλήρης επισκευή του ναού που είχε ξεκινήσει το 1865 και να χτιστούν νέα βοηθητικά οικήματα στις εκτάσεις γύρω από το ναό που εξαγοράστηκαν από τους Οθωμανούς.

Η φήμη της μονής ξεπέρασε σύντομα τα σύνορα της Κρήτης, γεγονός που καταγράφει Το Μοναστήρι αποκτά και πάλι ζωή με επίκεντρο το μικρό εκκλησάκι. Τα βιβλία της Μονής, χρονολογούνται από το έτος 1873 και δείχνουν πως επιτελείτο και τότε φιλανθρωπικό έργο προς τους πάσχοντες αδελφούς, και ο λογοτέχνης Ιωάννης Κονδυλάκης από τη Βιάννο στα τέλη του 19ου αι.

Στις αρχές του 20ου αιώνα με εντολή του τότε Επισκόπου Αρκαδίας κ. Βασιλείου Μαρκάκη, κτίζεται το έτος 1927 ο Ι. Ν. της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, που τώρα λειτουργεί ως καθολικό της Μονής.

Το έτος 1956 όταν Επίσκοπος Αρκαδίας εκλέγεται ο μετέπειτα Μακαριστός Αρχιεπίσκοπος Κρήτης Τιμόθεος Παπουτσάκης, στη Μονή υπάρχει μόνο ένας μοναχός, ο π. Ευμένιος Συγγελάκης. Ο νέος Επίσκοπος μελετά τις ανάγκες της περιοχής και αποφασίζει την δημιουργία φιλανθρωπικού έργου στο χώρο της Μονής.

Η Μονή μετατρέπεται σε γυναικεία με τη χειροθεσία των πρώτων αδελφών με σκοπό τη λατρεία του Θεού και τη φιλανθρωπία.

Ένα συγκρότημα ιδρυμάτων αναπτύσσεται γύρω από τη Μονή: Ορφανοτροφείο «Στοργή της Παναγίας», Γηροκομείο «Οι Άγιοι Δέκα», Κέντρο εφηβικής προστασίας «Η Αγία Σκέπη», Παιδική προστασία «Η Θεοτόκος», Σχολή κοπτικής ραπτικής «Ο Ευαγγελισμός».

Εδώ φιλοξενούνται ψυχές ταλαιπωρημένες και πληγωμένες από τη ζωή και τους ανθρώπους. Στόχος είναι η σωστή ψυχοσωματική ανάπτυξη των παιδιών και η ομαλή ένταξη τους στο κοινωνικό σύνολο, καθώς και η παρηγοριά και ανακούφιση κάθε πονεμένης ψυχής του Γηροκομείου.

Παράλληλα λειτουργούν εργαστήρια Ιεροραπτικής, Αγιογραφίας Υφαντικής, Μουσείο Εκκλησιαστικού και λαογραφικού τύπου, Δημοτικό σχολείο Δημόσιο και Νηπιαγωγείο, για τα παιδιά των ιδρυμάτων και της γύρω περιοχής και κατασκήνωση στον Κόκκινο Πύργο, για τις διακοπές των παιδιών των ιδρυμάτων.

Για να λειτουργήσουν όλα αυτά χρειάζεται αυταπάρνηση, θυσία, και πολύς αγώνας. Οι Αδελφές της Μονής (40-45 τον αριθμό) προσφέρουν τον εαυτόν τους, νύκτα και ημέρα, στην υπηρεσία του Θεού και των ανθρώπων υπό την καθοδήγηση πρώτα της μακαριστής γερόντισσας Νεκταρίας Βασιλάκη και κατόπιν της Ηγουμένης Τιμοθέης Γερακάκη.

Συμπαραστάτης στο έργο της αδελφότητας είναι ο δάσκαλος και διευθυντής για 35 χρόνια του Δημοτικού Σχολείου και Πνευματικός της Μονής π. Νεκτάριος Πατεράκης.

Όλα αυτά πραγματοποιούνται κάτω από την πατρική συμβουλή και καθοδήγηση του ιδρυτή της Μονής κ. Τιμοθέου και όταν εκείνος ανεβαίνει στον Αρχιεπισκοπικό θρόνο, υπό την πατρική ευλογία του μακαριστού Μητροπολίτου Γορτύνης και Αρκαδίας, κυρού Κυρίλλου Κυπριωτάκη (24-04-2005).

Το έργο της Μονής συνεχίζεται τώρα κάτω από το στοργικό βλέμμα του νυν Μητροπολίτου Γορτύνης και Αρκαδίας κ. Μακαρίου, πνευματικού τέκνου του Μακαριστού Αρχιεπισκόπου Κρήτης κυρού Τιμοθέου.

➤ ΜΟΝΗ ΧΡΥΣΟΠΗΓΗΣ

Χτισμένη σε μια κατάφυτη ρεματιά η Μονή Χρυσοπηγής της Πυργούς διατηρεί τις μνήμες από την παλαιότερη ιστορία της: λείψανα παλιών κτισμάτων, μικρές μονάδες επεξεργασίας αγροτικών προϊόντων, αλλά και οι επιγραφές με ονόματα μοναχών. Καταστράφηκε κατά την επανάσταση του 1821 και από τότε παραμένει έρημη.

➤ ΙΕΡΑ ΜΟΝΗΣ ΑΓΙΑΣ ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΒΑΛΑΝΤΟΥ

Η Ιερά Μονή Οσίας Ειρήνης Χρυσοβαλάντου, βρίσκεται στις νότιες παρυφές της πόλης και είναι η νεώτερη Μονή της Αρχιεπισκοπής Κρήτης. Ιδρύθηκε, ως Ανδρώα Κοινοβιακή Μονή στις 14 Απριλίου 2002 με πρωτεργάτη και πρώτο καθηγούμενο τον αρχιμανδρίτη Μεθόδιο Σαμαριτάκη. Σήμερα αριθμεί τέσσερις αδελφούς, που ασχολούνται με την παραγωγή κεριού και θυμιάματος καθώς και με τη διακονία στη ΣΤΕΓΗ ΓΕΡΟΝΤΩΝ που φιλοξενεί 33 ηλικιωμένους και λειτουργεί στο χώρο της Μονής. Η Μονή αναπτύσσει πλούσια φιλανθρωπική δράση.

➤ ΜΟΝΗ ΑΓΙΑΣ ΜΑΡΙΝΑΣ ΒΟΝΗΣ

Νότια της Βόνης, σε απόσταση 500 μ. περίπου βρίσκεται το ξωκλήσι της Αγίας Μαρίας, το οποίο θεωρείται θαυματουργό. Παλιότερα μάλιστα, όπως πιστεύεται, ανάβλυζε από το χώρο του ιερού αγίασμα.

Συγκεντρώνει χιλιάδες προσκυνητές από όλα τα μέρη της Κρήτης, την ημέρα του εορτασμού της, στις 17 Ιουλίου. Η περιοχή, στην οποία βρίσκεται η εκκλησία της Αγ. Μαρίνας ήταν ιδιοκτησία του Χοσρέφ Πασά από τη Βόνη και την πούλησε στον Ιωάννη Καπαρουνάκη από το Θραψανό. Ο Καπαρουνάκης την ανοικοδόμησε με τη συνδρομή των κατοίκων Βόνης και Θραψανού το 1901. Μαρμάρινη επιγραφή στην είσοδο του μικρού ναού αναφέρει: «Ο ιερός ούτος ναός ωκοδμήθη ευλάβει εισφορά και φροντίδι του ευσεβούς Ιωάννου Α. Καπαρουνάκη εκ Θραψάνου εν έτει 1901». Πάνω από τη μικρή εκκλησία κτίστηκε νέος μεγαλοπρεπής ναός και ξενώνες.

Ο ναός αποτελούσε ιερό προσκύνημα και το διοικούσε επταμελής επιτροπή απο τα οποία τρία μέλη ήταν απο το Θραψανό, τρία απο την Βόνη και προεδρεύων ήταν ο εκάστοτε Αρχιεπίσκοπος Κρήτης. Σήμερα αποτελεί αυτόνομη Μονή με ολιγάριθμες μοναχές και ανήκει στη νέα Μητρόπολη Αρκαλοχωρίου, Καστελίου και Βιάννου.

➤ ΜΟΝΗ ΠΑΛΙΑΝΗΣ

Είναι ένα από τα πιο παλιά μοναστήρια της Κρήτης σε απόσταση 21,3 χλμ. από το Ηράκλειο. Βρίσκεται σε μια καταπράσινη περιοχή στα νότια του χωριού Βενεράτο . Το μοναστήρι χτίστηκε πάνω στα ερείπια αρχαίου ναού, όπως βεβαιώνουν τα κιονόκρανα που βρίσκονται στον περίβολο της μονής. Είναι αφιερωμένο στην Κοίμηση της Θεοτόκου και λειτουργεί από τους πρώτους αιώνες της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας. Κατείχε τεράστιες περιουσίες και μετόχια σ' όλη σχεδόν την Κεντρική Κρήτη και αυτό οφείλετε στο γεγονός ότι ανήκε στον Αυτοκράτορα . Μετά την

κατάκτηση της Κρήτης από τους Βενετούς, το διεκδίκησε ο Λατίνος Πατριάρχης Κωνσταντινούπολης και ο ίδιος ο Δόγης της Βενετίας, μια διαμάχη που όπως φαίνεται από τα ενετικά αρχεία κράτησε πολλά χρόνια. Επί Τουρκοκρατίας και παρόλο που οι γυναικείες μονές βρέθηκαν σε δύσκολη θέση, το μοναστήρι κατάφερε να επιβιώσει ως την Επανάσταση του 1821. Τότε όμως έπεσε θύμα της πρωτοφανούς αγριότητας των Τούρκων: πυρπολήθηκε και από τις 70 μοναχές σώθηκαν μόνο τρεις. Μία από τις μοναχές που επιβίωσε της καταστροφής, η Παρθενία, κατάφερε να ανακαινίσει και να ανασυγκροτήσει το μοναστήρι μέσα από τους σωρούς των ερειπίων κι έτσι στα τέλη του 19ου αιώνα άρχισε μια καινούργια περίοδος ακμής.

2.3 ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ ΧΑΝΙΩΝ

➤ Η ΜΟΝΗ ΓΔΕΡΝΕΤΤΟΥ/ΓΟΥΒΕΡΝΕΤΟΥ

Η Μονή Γουβερνέτου βρίσκεται στο βορειοανατολικό άκρο του ακρωτηρίου Μελέχα σε υψόμετρο 260 μ. Για να πάμε από τα Χανιά ακολουθούμε τον δρόμο μέχρι τη Μονή Αγ. Τριάδας και από κει συνεχίζουμε σε ένα χωματόδρομο περίπου 4 χλμ προς το βορρά, ώσπου συναντάμε τη Μονή σ' ένα τοπίο κατάφυτο από σχίνους, θυμάρια, αγριελιές και χαρουπιές.

Πρόκειται για ένα από τα πιο παλιά μοναστήρια του Ακρωτηρίου που πρόσφερε πολλά στους απελευθερωτικούς αγώνες. Δυστυχώς δεν σώζεται το υλικό που

σχετίζεται με την ίδρυση της, γνωρίζουμε όμως ότι εδώ υπηρέτησαν ονομαστοί ηγούμενοι που την έκαναν ν' ακμάσει στα χρόνια της Ενετοκρατίας και να γίνει ένα από τα πιο πλούσια μοναστήρια της Κρήτης με πολλούς μοναχούς, εισοδήματα και περιουσίες.

Ο φρουριακός της περίβολος έχει σχήμα παραλληλόγραμμου και στις γωνίες ορθώνονται τέσσερις τετράγωνοι πύργοι. Γύρω-γύρω είναι χτισμένα 50 κελιά. Στη μέση του περιβόλου βρίσκεται ο θολοσκεπής ναός με τα ωραία βενετσιάνικα γλυπτά και τα δύο παρεκκλήσια του. Ο ναός είναι αφιερωμένος στα Εισόδια της Θεοτόκου και γι' αυτό αποκαλείται επίσης «Κυρία των Αγγέλων», αλλά η μονή είναι επίσης γνωστή και λόγω ενός τοπικού αγίου, του Ιωάννου του Ερημίτη.

➤ Η ΜΟΝΗ ΧΡΥΣΟΠΗΓΗΣ

Λόγω της θέσης της κοντά στα Χανιά, όπου διέμεναν οι Τούρκοι γενίτσαροι, λεηλατήθηκε πολλές φορές και πολλοί μοναχοί σφαγιάστηκαν. Η επανάσταση έγινε αιτία να καταστραφεί και να ερημωθεί το μοναστήρι. Από τη δεκαετία του 1830 και μετά η μονή διεδραμάτισε σπουδαίο εκκλησιαστικό ρόλο. Οι ηγούμενοί της έγιναν διαδοχικά επίσκοποι Κυδωνιάς (Χανιών). Η παρακμή της άρχισε μετά το 1900 και στις αρχές της δεκαετίας του 1970 κόντευε να διαλυθεί. Η εγκατάσταση των νέων καλογριών έδωσε καινούργια ζωή σ' αυτόν τον ιερό χώρο. Η μονή είναι ένα από τα πιο εντυπωσιακά και πιο καλά διατηρημένα μοναστήρια της Κρήτης. Βρίσκεται στο Ακρωτήριο και απέχει από τα Χανιά 16 χλμ. Η κλίση του εδάφους ανάγκασε τον αρχιτέκτονα να δημιουργήσει τριώροφα κτίσματα απ' έξω και διώροφα από το εσωτερικό της μονής. Με τον τρόπο αυτό σχηματίστηκε η επίπεδη μοναστηριακή αυλή, στο κέντρο της οποίας βρίσκεται το ωραίο καθολικό της μονής. Η εξωτερική είσοδος προσομοιάζει με δυτικά πρότυπα, πράγμα που σημαίνει πως ο αρχιτέκτονας του 17ου αιώνα διέθετε μόρφωση και μπορούσε να γνωρίζει τα βιβλία της Αρχιτεκτονικής που κυκλοφορούσαν στη δυτική Ευρώπη και επίσης μπορούσε να αξιοποιήσει τα νέα αρχιτεκτονικά ρεύματα χωρίς να αλλοιώσει την παραδοσιακή αρχιτεκτονική της ορθοδοξίας. Επίσης εντυπωσιακοί είναι και οι υπόλοιποι χώροι της μονής. Η Τράπεζα, μια μεγάλη ορθογώνια αίθουσα στην οποία συνέτρωγαν όλοι μαζί οι μοναχοί, μαρτυρεί το κοινοβιακό παρελθόν του μοναστηριού. Το καθολικό είναι μεγάλος τρίκογχος ναός με δύο παρεκκλήσια και νάρθηκα. Η οικοδόμηση του ναού δεν είχε ολοκληρωθεί όταν το 1645 κατέλαβαν οι Τούρκοι την Κρήτη. Ολοκληρώθηκε διακόσια χρόνια αργότερα, όταν ο αντιβασιλέας της Αιγύπτου, Μοχάμεντ Αλί παραχώρησε κάποιες ελευθερίες στους υπόδουλους Κρήτες.

Το κτιριακό συγκρότημα της μονής είναι αρμονικό και καλοσχεδιασμένο, ώστε να εξυπηρετούνται όλες οι ανάγκες της μοναστικής κοινότητας, χωρίς να χρειάζεται να εξέρχεται κανείς, ιδιαίτερα σε περιόδους εντάσεων. Οι αποθήκες για τα αγροτικά προϊόντα, καθώς και οι εγκαταστάσεις επεξεργασίας των προϊόντων είναι προσαρμοσμένες στο ίδιο το συγκρότημα. Κάτω από τη μεγάλη πλακόστρωτη αυλή υπάρχουν οι δεξαμενές όπου συγκεντρώνονται τα νερά της βροχής, επειδή όλο το Ακρωτήριο είναι άνυδρο και χωρίς φυσικές πηγές.

➤ ΜΟΝΗ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΗ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ ΚΟΡΑΚΙΕΣ

Η Μονή Αγίου Ιωάννου Προδρόμου βρίσκεται στις Κορακίες Ακρωτηρίου, κοντά στο αεροδρόμιο των Χανίων. Είναι ένα ιστορικό γυναικείο μοναστήρι που είναι γνωστό στους Χανιώτες κι ως Μονή Καλογραιών. Το μοναστήρι καταστράφηκε πολλές φορές από τους διάφορους κατακτητές της Κρήτης κι έτσι χάθηκαν τα πολύτιμα αρχεία που θα μπορούσαν να βοηθήσουν στην ακριβή χρονολόγηση της μονής. Πιστεύεται ωστόσο ότι αρχικά ιδρύθηκε πριν την Άλωση της Κωνσταντινούπολης στην παραθαλάσσια περιοχή της Αγίας Κυριακής Χαλέπας. Αργότερα όμως, όταν άρχισαν οι πειρατικές επιδρομές των Αράβων, οι μοναχές μεταφέρθηκαν σε ασφαλέστερο σημείο, στον λόφο του Αγίου Ματθαίου, για να καταλήξουν τελικά στη σημερινή θέση.

Το μοναστήρι περιβάλλεται από ψηλό τείχος και η κεντρική είσοδος του είναι λιτή, σε σχέση με τα υπόλοιπα μοναστήρια του Ακρωτηρίου. Στο κέντρο του κατάφυτου περιβάλλοντος βρίσκεται ο δίκλιτος ναός του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου (29 Αυγούστου) και του Αγίου Γεωργίου (23 Απριλίου), περιτριγυρισμένος από τα λιτά κελιά και τα βοηθητικά κτίσματα της μονής. Οι εικόνες της μονής είναι έργα των μοναχών. Επίσης, στο μοναστήρι υπάρχουν τα παρεκκλήσια του Αγίου Ανδρέα Κρήτης και της Παναγίας της Πορταϊτίσσης. Στη μονή λειτούργησε αξιόλογη Οικοκυρική Σχολή, στο χώρο του σημερινού Μουσείου, που απέκτησε αμέσως σπουδαία φήμη σε όλη την Κρήτη. Μάλιστα, οι μοναχές έραψαν το νυφικό της βασίλισσας Όλγας.

➤ Η ΜΟΝΗ ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΑΣ ΤΩΝ ΤΖΑΓΚΑΡΟΛΩΝ

Στο σημείο όπου είναι χτισμένη η μονή της Αγίας Τριάδος των Τζαγκαρόλων υπήρχε παλαιότερα άλλη μικρότερη μονή, που είχε εγκαταλειφθεί. Το 1611 οι βενετσιάνικες αρχές των Χανίων ανέθεσαν στον ιερομόναχο Ιερεμία Τζαγκαρόλο (που καταγόταν από μεγάλη ενετοκρητική οικογένεια με επιρροή σε όλους τους Χριστιανούς της περιοχής, τόσο στους Ορθόδοξους όσο και στους Καθολικούς) την ανασυγκρότησή της. Ο Ιερεμίας Τζαγκαρόλο αποφάσισε να κατασκευάσει στο σημείο ένα μεγαλύτερο μοναστηριακό συγκρότημα τα σχέδια του οποίου έκανε ο ίδιος. Ο μοναχός ήταν κάτοχος της ελληνικής και της λατινικής παιδείας και είχε γνώσεις αρχιτεκτονικής.

Στην σχεδίαση και κατασκευή του μοναστηριού επηρεάστηκε από τον Ιταλό αρχιτέκτονα του 16ου αιώνα Σεμπαστιάνο Σέρλιο. Μετά το θάνατό του γύρω στο 1634, οι εργασίες συνεχίστηκαν από τον αδερφό του Λαυρέντιο, που ήταν και αυτός μοναχός, διακόπηκαν όμως το 1645 όταν οι Οθωμανοί κατέλαβαν τα Χανιά. Στη διάρκεια της Τουρκοκρατίας το Μοναστήρι ήταν γνωστό ως Selvili Manastir (το Μοναστήρι με τα κυπαρίσσια). Κατά την επανάσταση του 1821 η μονή κάηκε από τους Οθωμανούς και έτσι καταστράφηκαν και πολλά κειμήλια που βρίσκονταν σε αυτή. Εννιά χρόνια αργότερα οι Οθωμανικές αρχές έδωσαν άδεια για την ολοκλήρωση του ναού της μονής στους μοναχούς Καλλιόπιο και Γρηγόριο. Το 1864 χτίστηκε το καμπαναριό. Από το 1892 και για δεκατρία χρόνια λειτούργησε στην μονή ιεροδιδασκαλείο ενώ κατά την επανάσταση του 1896-97 το μοναστήρι μετατράπηκε σε νοσοκομείο και στρατηγείο των επαναστατών. Κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου η μονή χρησιμοποιήθηκε αρχικά από τους Έλληνες για αποθήκευση εφοδίων και αργότερα, μετά την κατάληψη της Κρήτης από τα γερμανικά στρατεύματα, οι Γερμανοί εγκατέστησαν εκεί, το 1942, τη Σχολή του Αντιερωτορικού Πυροβολικού. Η Μονή της Αγίας Τριάδος των Τζαγκαρόλων είναι Πατριαρχική και Σταυροπηγιακή μονή. Η Μονή της Αγίας Τριάδας των Τζαγκαρόλων είναι ένα τετράπλευρο μοναστηριακό συγκρότημα με εσωτερική αυλή όπου βρίσκεται το καθολικό της μονής.

Η κεντρική είσοδος του μοναστηριού είναι στη δυτική πλευρά του συγκροτήματος. Σε αυτήν οδηγεί μνημειώδης σκάλα που καταλήγει σε πλατύσκαλο. Στις δύο πλευρές της πύλης υπάρχουν δύο ζεύγη μεγάλων κιόνων ιωνικού ρυθμού που υποβάσάζουν τον θριγκό. Πιο πάνω υπάρχουν άλλα δύο ζεύγη μικρότερων κιόνων κορινθιακού ρυθμού, μεταξύ των οποίων σχηματίζεται ένα ημικυκλικό τόξο. Στην κορυφή και στο μέσο της αρχιτεκτονικής σύνθεσης υπάρχει ένα μεγάλο αέτωμα και κάτω από αυτό μια ελληνική επιγραφή. Δύο μικρότερα αετώματα έχουν κατασκευαστεί πάνω από τις κολόνες κορινθιακού ρυθμού. Στην πύλη του μοναστηριού, που είναι κατασκευασμένη με πωρόλιθο, είναι φανερή η επίδραση του Ιταλού αρχιτέκτονα Σεμπαστιάνο Σέρλιο. Η επίδραση του Σεμπαστιάνο Σέρλιο είναι εμφανής και στον τρόπο κατασκευής του κτιρίου της δυτικής πλευράς του μοναστηριακού συγκροτήματος, που εξωτερικά είναι τριώροφο και εσωτερικά δυόροφο. Από την κεντρική είσοδο ένας θολωτός διάδρομος οδηγεί στην εσωτερική αυλή του μοναστηριού όπου βρίσκεται το καθολικό της μονής. Το καθολικό είναι κατασκευασμένο με λαξευτή πέτρα, κατά τον αρχιτεκτονικό τύπο του τρίκογχου με τρούλο. Τα μορφολογικά του στοιχεία, και κυρίως ο διάκοσμός του, συνδέονται με τη δυτική αρχιτεκτονική. Το τέμπλο του ναού κατασκευάστηκε το 1836 και είναι ξυλόγλυπτο και επίχρυσο και οι περισσότερες από τις εικόνες του φέρεται να έγιναν από τον ζωγράφο Μερκούριο, από τη Σαντορίνη. Στην εκκλησία υπάρχουν και δύο παρεκκλήσια, της Ζωδόχου Πηγής και του Αγίου Ιωάννη του Θεολόγου. Στην αυλή, δίπλα στο καθολικό, υπάρχει ένας μικρός ναός, του Σωτήρος Χριστού.

Στη δυτική πλευρά του συγκροτήματος υπάρχουν κελιά των μοναχών, τα κελάρια του κρασιού και το παλιό ελαιουργείο. Η βιβλιοθήκη της μονής βρίσκεται στη βόρεια πλευρά ενώ στην νότια είναι το οστεοφυλάκειο και το ηγουμενείο. Η εκκλησιαστική σχολή που λειτούργησε στα τέλη του 19ου -αρχές του 20ου αιώνα στην μονή στεγάστηκε στην ανατολική πλευρά του συγκροτήματος.

2.4 ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ ΛΑΣΙΘΙΟΥ

➤ ΜΟΝΗ ΤΟΠΛΟΥ

Η Μονή Τοπλού βρίσκεται περίπου 6 χλμ βόρεια του Παλαΐκαστρου στα ΒΑ της Κρήτης. Είναι ένα από τα πιο σημαντικά μοναστήρια και σίγουρα από τα πιο πλούσια. Έχει χτιστεί σε μια απομονωμένη περιοχή και μοιάζει με κάστρο. Στα πρώτα χρόνια λειτουργίας είχε την ονομασία Παναγία η Ακρωτηριανή επειδή βρίσκεται στο ακρωτήριο Σίδερο. Ονομάστηκε Τοπλού επί Τουρκοκρατίας. Η μορφή που έχει σήμερα είναι από τον 17ο αιώνα και οι αγιογραφίες στους τοίχους της μαρτυρούν ότι υπήρχε από τον 14ο αιώνα. Έχει τετράγωνο σχήμα, σαν φρούριο, και τρεις ορόφους. Σίγουρα είναι ένα από τα πιο επιβλητικά μοναστήρια και ακόμη και σήμερα της ανήκουν αρκετές και μεγάλες εκτάσεις της περιοχής. Η Μονή γιορτάζει στις 26 Σεπτεμβρίου όπου γίνεται πανηγύρι με πολλούς πιστούς και προσκυνητές.

➤ ΜΟΝΗ ΦΑΝΕΡΩΜΕΝΗΣ

Η Ιερά Μονή Φανερωμένης βρίσκεται ανατολικά από τον Άγιο Νικόλαο και δυτικά από την Σητεία. Έχει κτιστεί στην άκρη μιας χαράδρας και το Καθολικό του μοναστηριού βρίσκεται μέσα σε ένα σπήλαιο. Εκεί βρέθηκε και η περίφημη εικόνα

της Παναγίας (Μαριάμ). Η Μονή εικάζεται ότι χτίστηκε την Β΄ Βυζαντινή περίοδο (961-1204). Το μοναστήρι διαθέτει πολύ παλιές τοιχογραφίες που δυστυχώς έχουν μαυρίσει από φωτιά που έβαλαν οι Τούρκοι. Η Ιερά Μονή Φανερωμένης Κρήτης είναι ανδρώα Μονή αφιερωμένη στη Κοίμηση της Θεοτόκου και εορτάζει τον Δεκαπενταύγουστο. Πλην του Ηγουμένου τη μονή υπηρετούν 3 μοναχοί. Διοικητικά υπάγεται στην Ιερά Μητρόπολη Ιεραπύτνης και Σητείας που αποτελεί μετά των άλλων 6 Ιερών Μητροπόλεων Κρήτης την ημιαυτόνομη Αρχιεπισκοπή Κρήτης, εκκλησιαστική επαρχία του Οικουμενικού Πατριαρχείου.

2.5 ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ ΡΕΘΥΜΝΟΥ

➤ ΜΟΝΗ ΑΡΚΑΔΙΟΥ

Η μονή Αρκαδίου είναι ίσως το πιο γνωστό μοναστήρι της Κρήτης και σε αυτό συνέβαλε το ολοκαύτωμα του 1866. Το μοναστήρι κυριαρχεί σ' ένα χαμηλό, καταπράσινο οροπέδιο στην ενδοχώρα του Ρεθύμνου και απέχει 23 χλμ από την πόλη. Είναι ένα μεγάλο συγκρότημα φρουριακής μορφής που χτίστηκε την τελευταία περίοδο της Ενετοκρατίας. Στο κεντρικό κτίριο, εκτός από τα κελιά των μοναχών, υπήρχαν οι αποθήκες, οι εγκαταστάσεις επεξεργασίας των αγροτικών προϊόντων, ακόμη και οι στάβλοι. Έτσι δεν υπήρχε ανάγκη να βγαίνει κανείς από το φρούριο, πράγμα χρήσιμο σε περιόδους εντάσεων.

Η περίτεχνη κεντρική είσοδος ανοικοδομήθηκε τέσσερα μόλις χρόνια μετά την καταστροφή του 1866 και μας οδηγεί μέσα από το θολωτό πυλώνα στην εσωτερική αυλή. Μπροστά μας βλέπουμε τον εντυπωσιακό δίκλιτο ναό που είναι αφιερωμένος στους άγιους Κωνσταντίνο & Ελένη και στη Μεταμόρφωση του Σωτήρα και αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα αρχιτεκτονικά μνημεία της Κρητικής Αναγέννησης.

Ο ναός αποπερατώθηκε το 1587 και στην πρόσοψη του είναι εμφανής η διείσδυση των δυτικών αρχιτεκτονικών ρευμάτων στην Κρήτη τον 16ο και 17ο αιώνα. Στη νοτιοδυτική πλευρά του μπορούμε να δούμε ακόμα και σήμερα ένα μισοκαμένο κομμάτι τέμπλου που σώθηκε από το Ολοκαύτωμα του 1866. Ο περίβολος είναι άνετος και ευρύχωρος, οι θολωτοί διάδρομοι με τις επάλληλες στοές διατηρούν την παλιά τους λαμπρότητα και τα κελιά στις τρεις πλευρές της μονής μαζί με τους κοινόχρηστους χώρους στη Βόρεια εντυπωσιάζουν τον επισκέπτη για τη λιτότητα τους. Η ιστορία της μονής αρχίζει από τα χρόνια της Βυζαντινής αυτοκρατορίας. Το όνομα της το πήρε πιθανότατα από κάποιο μοναχό με το όνομα Αρκάδιος που ήταν και ιδρυτής της. Από το 16ο αιώνα κι έπειτα η μονή ήταν σπουδαίο πνευματικό κέντρο: οι μοναχοί αντέγραφαν εκκλησιαστικά κυρίως βιβλία, υπήρχε πλούσια βιβλιοθήκη με έργα αρχαίων συγγραφέων, ενώ λειτουργούσε και σχολείο. Η

τουρκική κατάκτηση ανέστειλε για λίγο την πνευματική του δραστηριότητα, αλλά γρήγορα κατάφερε να συνέλθει και να αποσπάσει ένα μοναδικό προνόμιο για ελληνικό μοναστήρι. Οι Τούρκοι επέτρεψαν, κατ' εξαίρεση με ό,τι ίσχυε για τα άλλα χριστιανικά μνημεία, να χρησιμοποιεί τις καμπάνες του.

Εκτός από το πνευματικό του έργο, η προσφορά του Αρκαδίου στους απελευθερωτικούς αγώνες του νησιού υπήρξε τεράστια.

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑ :

Το Νοέμβριο του 1866 τα τουρκικά στρατεύματα πολιόρκησαν στενά τη μονή μέσα στην οποία ήταν κλεισμένα 700 γυναικόπαιδα και 260 Κρήτες πολεμιστές, μετά την άρνηση του Ηγούμενου να παραδοθεί. Έπειτα από διήμερη πολιορκία, κι ενώ τα τείχη «έπεφταν», γυναικόπαιδα και πολεμιστές με αρχηγό τον Κωνσταντίνο Γιαμπουδάκη συγκεντρώθηκαν στην πυριπιδαποθήκη της μονής, της έβαλαν φωτιά και την τίναξαν στον αέρα παίρν Αυτό το γεγονός θεωρείται ως ένα από τα σημαντικότερα στην ιστορία της Κρήτης και ήταν ο λόγος που η UNESCO ανακήρυξε το Αρκάδι ως Ευρωπαϊκό Μνημείο Ελευθερίας.

Στο μουσείο της μονής σήμερα μπορείτε να δείτε ωραίες εικόνες και ενθυμήματα από το Ολοκαύτωμα του 1866 και στον περίβολο μπορείτε να παρατηρήσετε το τούρκικο βόλι που βρίσκεται ακόμη καρφωμένο στον κορμό ενός πανάρχαιου κυπαρισσιού.

➤ ΜΟΝΗ ΑΝΤΙΦΩΝΗΤΡΙΑΣ

Ο ναός της Παναγίας των Μυριοκεφάλων στο χωριό Μυριοκέφαλα αποτελούσε το καθολικό της μονής της Παναγίας της Αντιφωνήτριας του 11ου αι. που δεν σώζεται πια.

Η μονή χτίστηκε από τον Όσιο Ιωάννη τον Ξένο και λειτούργησε μέχρι και τις αρχές του 20ου αι. Πέρα από το καθολικό, τα υπόλοιπα κτίσματα είναι του 18ου και 19ου αιώνα.

Το καθολικό ανήκει στον αρχιτεκτονικό τύπο του ελεύθερου σταυρού με τρούλο, με τυφλά αψιδώματα στις κεραίες του σταυρού. Ο κυλινδρικός τρούλος διαθέτει οκτώ τοξωτά παράθυρα με διπλά αψιδώματα. Αργότερα, το καθολικό επεκτάθηκε προς τα δυτικά, με την προσθήκη καμαροσκέπαστου μονόχωρου τμήματος, με δυο τυφλά αψιδώματα.

Οι τοιχογραφίες του ναού είναι δύο στρωμάτων: του 11ου και του 13ου αι. Πιστεύεται μάλιστα ότι η εικόνα της Παναγίας που βρίσκεται στο ναό είναι θαυματουργή. Σήμερα αποτελεί τον ενοριακό ναό του χωριού. Όσο για τα ερείπια της μονής, έχουν γίνει κάποιες προσπάθειες αναστήλωσης σε ορισμένα κτίρια και στα κελιά.

➤ ΜΟΝΗ ΠΡΟΦΗΤΗ ΗΛΙΑ

Σε βραχώδες ύψωμα κοντά στο χωριό Ρούσικα βρίσκεται η Μονή του Προφήτη Ηλία. Η θέα από το μοναστήρι είναι υπέροχη. Η μονή χτίστηκε στα χρόνια της Ενετοκρατίας όπως και πολλές άλλες μονές της Κρήτης και αν και δεν υπάρχουν ακριβή στοιχεία για την ίδρυση της, χρονολογείται μεταξύ 16ου και 17ου αι. Είναι φρουριακής αρχιτεκτονικής με το καθολικό της να είναι τρίκλιτη βασιλική με τρούλο, αφιερωμένη στον Προφήτη Ηλία, την Αγία Τριάδα και την Αγία Ζώνη. Μέσα το καθολικό υπάρχει ένα μοναδικό ξυλόγλυπτο τέμπλο καθώς και άλλα αξιόλογα κειμήλια. Το κωδωνοστάσιο διασώζεται από την ενετοκρατία, πράγμα που μας

μαρτυρεί επιγραφή με τη χρονολογία 1637. Δεν είναι η μοναδική επιγραφή που συναντούμε στη μονή, καθώς υπάρχουν αρκετές χρονολογίες οι οποίες όμως δεν γνωρίζουμε που ακριβώς αναφέρονται. Τα κελιά είναι διώροφα, ενώ υπάρχει και ένας μεγαλοπρεπής ξενώνας του 1911 που έχει μείνει ημιτελής. Τα πρώτα χρόνια της Τουρκοκρατίας ήταν μια περίοδος ακμής για τη Μονή καθώς πολλοί πιστοί της αφιέρωσαν τις περιουσίες τους κι επιπλέον είχε εξασφαλίσει το προνόμιο να διατηρεί καμπάνα. Το 1713 έγινε Σταυροπηγιακή με σιγγίλιο του Οικουμενικού Πατριάρχη Κυρίλλου Δ΄. Σε όλους τους εθνικούς αγώνες η μονή παρέμενε ενεργή, προσφέροντας καταφύγιο στους επαναστάτες τους οποίους εφοδίαζε με τρόφιμα και όπλα αλλά και βοηθώντας στην πνευματική καλλιέργεια των Ρεθυμνιωτών. Διατηρούσε άτυπο σχολείο, δώρισε σημαντικά ποσά σε σχολεία της περιοχής του Ρεθύμνου και συνέβαλε με ένα μεγάλο ποσό στην ανέγερση Παρθεναγωγείου στο Ρέθυμνο. Επίσης σημαντική ήταν η συμβολή της μονής στη γερμανική κατοχή, αφού οι μοναχοί έκρυψαν εδώ το Ιστορικό Αρχείο της Κρήτης. Σήμερα το μοναστήρι παραμένει ανδρικό, με λίγους μοναχούς.

➤ ΜΟΝΗ ΑΡΣΑΝΕΙΟΥ

Ένα παλιό αντρικό μοναστήρι, 12 χλμ ανατολικά του Ρεθύμνου, στην κοινότητα Παγκαλοχωρίου, που πιθανότατα ιδρύθηκε κατά τη Β' Βυζαντινή περίοδο (961-1204). Ιδρυτής ήταν κάποιος μοναχός Αρσένιος, από τον οποίο πήρε και το όνομα του. Κατά την πιθανότερη εκδοχή, κάποια στιγμή ερημώθηκε από τους πειρατές που προκαλούσαν προβλήματα στους παραλιακούς οικισμούς και ανακαινίστηκε, όπως και πολλά άλλα κρητικά μοναστήρια, πριν το 1600. Άρχισε να λειτουργεί στα τέλη του 16ου αιώνα ενώ παράλληλα εγκαινιάστηκε ο ναός του Αγ. Γεωργίου, το Καθολικό της Μονής, μια σταυροειδής βασιλική με τρούλο. Από τα Ενετικά έγγραφα που

σώθηκαν, η μονή φαίνεται να δεχόταν δωρεές από πολλούς πιστούς και αναπτύχθηκε με γρήγορο ρυθμό. Την ανάπτυξη αυτή ήρθε να σταματήσει η τουρκική εισβολή στην περιοχή το 1646, οπότε το μοναστήρι έπεσε θύμα της βαριάς φορολογίας και διαφόρων άλλων τουρκικών καταπίεσεων. Παρόλα αυτά η μονή Αρσανίου προσπαθούσε να συμβάλλει στην εκπαίδευση ενισχύοντας την ίδρυση σχολείων, προσπάθεια που συνεχίστηκε ως τα τέλη του 19ου αιώνα. Ο μεγάλος σεισμός του 1856 ήρθε να καταστρέψει μεγάλο μέρος της μονής και μια δεκαετία αργότερα οι μοναχοί διέθεσαν την περιουσία της στον απελευθερωτικό αγώνα του 1866. Ακολούθησαν, όπως ήταν αναμενόμενο, καταστροφές και λεηλασίες από τους Τούρκους. Κατά την τελευταία Κρητική επανάσταση (1897-1898) το Αρσάνι έζησε το δικό του ολοκαύτωμα, με τον ηγούμενο Γαβριήλ Κλάδο να βρίσκει τον θάνατο σε συμπλοκή με τους Τούρκους. Αυτή ήταν η τελευταία προσφορά της μονής λίγο πριν από την απελευθέρωση της Κρήτης. Επόμενος σημαντικός σταθμός στην ιστορία της μονής είναι το 1941, όταν οι Γερμανοί εκτελούν τον μοναχό Δαμιανό Καλλέργη λόγω υπόθαλψης ανταρτών. Τελικά το μοναστήρι ανακαινίστηκε στις αρχές της δεκαετίας του '70 κι αργότερα τοιχογραφήθηκε ο ναός και ιδρύθηκε το μουσείο και το συνεδριακό κέντρο. Στο μικρό Εκκλησιαστικό μουσείο ο επισκέπτης μπορεί να θαυμάσει τα κειμήλια από την παλιότερη και τη νεότερη ιστορία της Μονής αλλά και από άλλα μοναστήρια της επαρχίας Μυλοποτάμου.

➤ ΜΟΝΗ ΑΤΤΑΛΗΣ

Η Μονή Αττάλης ή Μπαλή βρίσκεται στους λόφους της Αγίας Υπακοής κοντά στο Μπαλί και είναι αφιερωμένη στον Άγιο Ιωάννη τον Πρόδρομο. Αν και το μοναστήρι χρονολογείται στον 14ο αι., γραπτά στοιχεία έχουμε από το 1628 και έπειτα. Η ονομασία Μπαλή συνδέεται με την παραγωγή μελιού στην περιοχή. Λόγω της μορφολογίας του εδάφους η Μονή είναι χτισμένη σε επίπεδα και διέθετε στάβλους,

ελαιοτριβείο, φούρνο, κρήνη, εργαστήριο κεραμικής και μια εντυπωσιακά τοιχογραφημένη Τράπεζα.

Το καθολικό δεν βρίσκεται στο κέντρο της μονής όπως συνηθίζεται, αλλά στη βορειοανατολική πλευρά του συγκροτήματος και έξω από το φρούριο που σχημάτιζε η μονή για να προστατευτεί από τις επιδρομές των πειρατών εκ θαλάσσης. Αρχικά ο ναός ήταν μονόχωρος αλλά τον 16ο αι. μετατράπηκε σε δίκλιτο. Κατά την Τουρκοκρατία η Μονή υπέστη μεγάλες καταστροφές αλλά, παρά τις αντιξοότητες, κατάφερε να λειτουργήσει και πάλι μέχρι και το 1980 όπου έγιναν εργασίες συντήρησης. Το 1982 επαναλειτούργησε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

3.1 ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Γενικά για τις εκκλησίες

Υπάρχουν ιστορικές μαρτυρίες για την ύπαρξη στην Κρήτη πάνω από 5.000 Βυζαντινών και Βενετικών Εκκλησιών. Οι Βυζαντινές εκκλησίες χτίστηκαν κατά τη διάρκεια της Πρώτης και της Δεύτερης Βυζαντινής Περιόδου καθώς και κατά τη διάρκεια της Βενετοκρατίας (13ος - 17ος αιώνας). Είναι δύσκολο να διαχωριστούν πλήρως οι Ελληνορθόδοξες από τις Καθολικές εκκλησίες. Η ίδια εκκλησία μπορεί να έχει χρησιμοποιηθεί για οποιοδήποτε από τα δύο χριστιανικά δόγματα σε διαφορετικές χρονικές περιόδους ή ακόμα και κατά τη διάρκεια της ίδιας περιόδου. Γενικά, στις μεγάλες πόλεις η δυϊκή φύση των Ορθόδοξων και Καθολικών εκκλησιών είναι φανερή από την εξωτερική τους εμφάνιση. Στην ύπαιθρο, λόγω του ότι η συντριπτική πλειοψηφία του πληθυσμού ήταν Ορθόδοξη κατά τη διάρκεια της Βενετοκρατίας, μπορεί να υποτεθεί ότι ο τεράστιος αριθμός μικρών εκκλησιών που βρέθηκαν στην Κρήτη είναι Ορθόδοξες, με ελάχιστες εξαιρέσεις.

Στα μοναστήρια της Κρήτης επιβιώνει μια πανάρχαια μοναστική παράδοση που γνώρισε το αποκορύφωμα της την βενετσιάνικη περίοδο κατά την οποία ήκμασε η περίφημη Κρητική Σχολή Αγιογραφίας. Τα περισσότερα μοναστήρια αποτέλεσαν κέντρα της ελευθερίας κατά την δύσκολη περίοδο της τουρκοκρατίας και έγιναν οι θεματοφύλακες της ορθοδοξίας και του βυζαντινού πολιτισμού.

Πολλά μοναστήρια διαθέτουν ναούς με εξαιρετικό τοιχογραφικό διάκοσμο, έκφραση της εξέλιξης και των τάσεων της βυζαντινής κρητικής ζωγραφικής.

3.1.1 ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

➤ Μητροπολιτικός Ναός Ηρακλείου

Ο Άγιος Μηνάς είναι ο προστάτης άγιος (πολιούχος) του Ηρακλείου και η μνήμη του γιορτάζεται στις 11 Νοεμβρίου.

Ο επιβλητικός ναός ένας από τους μεγαλύτερους στην Ελλάδα και θεμελιώθηκε στις 25 Μαρτίου 1862, ως εκδήλωση ευγνωμοσύνης των Ηρακλειωτών για την προστασία που πρόσφερε ο Άγιος στην πόλη.

Η θέση στην οποία χτίστηκε, λέγεται ότι υποδείχθηκε από έναν καλόγερο, στον οποίο παρουσιάστηκε ο Άγιος Μηνάς σε όραμα. Η ανοικοδόμησή του ναού σταμάτησε στη διάρκεια της επανάστασης του 1866 και συνεχίστηκε το 1883. Τα εγκαίνια του ναού έγιναν με μεγαλοπρέπεια το 1895 επί μητροπολίτη Τιμόθεου Καστρινογιαννάκη.

➤ Μητροπολιτικός Ναός Ρεθύμνου

Ο μητροπολιτικός ναός, η Μεγάλη Ναός Παναγία, θεμελιώθηκε στις 10 Απριλίου 1844 επί επισκόπου Ρεθύμνης και Αυλοποτάμου Καλλίνικου Νικολετάκη, όπως αναγράφεται στην κτητορική επιγραφή που έχει εντοιχιστεί στη νότια εξωτερική πλευρά του.

Το Μέγαρο της Μητροπόλεως Ρεθύμνης και Αυλοποτάμου βρίσκεται στην ομώνυμη πλατεία, στη συμβολή των οδών Εμμ. Τομπάζη και Πέτρου Μανουσάκη, νοτιοανατολικά του Καθεδρικού ναού. Είναι ένα μονώροφο νεοκλασικό κτήριο. Στην αίθουσα τελετών υπάρχουν τα πορτρέτα των ιεραρχών που αρχιεράτευ-σαν στην οικεία Μητρόπολη. Αυτή η διαρρύθμιση έγινε κατά την τελευταία ανακαίνιση (1971-1972). Η πρόσοψη βρίσκεται στην ανατολική πλευρά και χαρακτηρίζεται από απόλυτη συμμετρία. Σε εντοιχισμένη ορθογώνια πλάκα είναι χαραγμένη επιγραφή

που αναφέρεται στην πρώτη ανακαίνιση του Μεγάρου, που έγινε το 1900 με τις ενέργειες του Θ. ντε Χιόστακ, υπεύθυνου τότε των ρωσικών δυνάμεων στο Ρέθυμνο, και τη χορηγία του αυτοκράτορα πασών των Ρωσιών Νικολάου του Β.

➤ Μητροπολιτικός ναός Χανίων

Στρίβοντας από την οδό Σκρίντλοφ δεξιά βρισκόμαστε στην οδό Χάληδων, τον κεντρικό δρόμο που κατεβαίνει από την πλατεία 1866 στην Πλατεία Ελευθερίου Βενιζέλου στο λιμάνι, διασχίζοντας την παλιά πόλη. Λίγα μέτρα παρακάτω στα δεξιά μας θα αντικρύσουμε τον μητροπολιτικό ναό Παναγία Τριμάρτυρη, πολιούχο της πόλης των Χανίων.

Η εκκλησία γιορτάζει στις 21 Νοεμβρίου, στα Εισόδια της Θεοτόκου. Λέγεται "τριμάρτυρη" γιατί, ενώ το κεντρικό κλίτος είναι αφιερωμένο στην Παναγία, το βόρειο είναι αφιερωμένο στον Αγ. Νικόλαο και το νότιο στους τρεις Ιεράρχες.

Για το πότε χτίστηκε ο πρώτος ναός δεν είναι εξακριβωμένο, αλλά σίγουρα υπήρχε επί Ενετοκρατίας.

➤ Μητροπολιτικός ναός Λασιθίου

Ιερός Μητροπολιτικός ναός του Αγίου Γεωργίου, Πολιούχου της Ιεραπέτρας, είναι τρίκλιτος, με ημισφαιρικό τρούλο επάνω σε υψηλό τύμπανο. Μορφολογικά, ακολουθεί τους ρυθμούς των ορθοδόξων ναών της Τουρκοκρατίας και χαρακτηρίζεται από κατασκευαστικά κυρίως στοιχεία της Οθωμανικής αρχιτεκτονικής. Κτίστηκε το 1856, σύμφωνα με την επιγραφή που σώζεται στο υπέρθυρο της νότιας πλευράς του ναού από κάποιο τεχνίτη Χατζημανώλη, πιθανόν Καρπάθιο. Όμως, σε χάρτη της περιοχής του 1640 υπάρχει ήδη καταγεγραμμένος Ιερός Ναός στο σημείο που βρίσκεται σήμερα.

Όλα τα μέλη της ανωδομής του ναού, είναι κατασκευασμένα με φέροντα ξύλινο σκελετό που καλύπτεται με ξύλινους πτυχίσκους επιχρισμένους με τα κονιάματα του ναού. Ανάλογη κατασκευή με αυτή του μεταγενέστερου ναού του Αγίου Τίτου στο Ηράκλειο.

Το νότιο θύρωμα φέρει βαθύ λιθόγλυπτο υπέρθυρο μεταξύ μαρμάρινων ημικιόνων με ιονικού ρυθμού κιονόκρανα, ενώ το βόρειο είναι κλασσικό με αετωματική επίστεψη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

4.1 ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο τουρισμός γενικά αποτελεί μια ιδιαίτερα επικερδή δραστηριότητα για τη χώρα μας και απαιτεί την ύπαρξη και εύρυθμη λειτουργία σημαντικών υποδομών, καθώς για την ομαλή πραγματοποίησή του συνδράμουν τουριστικά γραφεία, ξενοδοχειακές μονάδες ή άλλου είδους χώροι φιλοξενίας, αεροπορικές και ναυτιλιακές εταιρείες κ.λπ.

Έτσι λοιπόν, και ο θρησκευτικός τουρισμός επηρεάζει την ανάπτυξη και την οικονομία των περιοχών επίσκεψης ή τουριστικών περιοχών, καθώς ο θρησκευτικός τουρίστας μετά την εκπλήρωση των θρησκευτικών του καθηκόντων συμπεριφέρεται ως τυπικός καταναλωτής - τουρίστας, υπό την έννοια ότι έχει ανάγκη για κατάλυμα, γεύματα, αγορά τοπικών ενθυμίων ή άλλων προϊόντων.

Με άλλα λόγια, ο θρησκευτικός τουρίστας εκτός από την ικανοποίηση του

θρησκευτικού συναισθήματός του αποβλέπει στην ικανοποίηση καταναλωτικών του αναγκών.

Η Κρήτη είναι ένας τουριστικός προορισμός με ποιοτικά χαρακτηριστικά, με αξιόλογους φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους που, αν αξιοποιηθούν, μπορούν να συμβάλουν στην τουριστική ανάπτυξή της. Πράγματι, είναι εφικτό το νησί να υποστηρίξει τον θρησκευτικό τουρισμό και κατ' επέκταση τον τουρισμό γενικότερα.

Η προτίμηση για τον πολιτισμικό τουρισμό παράλληλα με τον θρησκευτικό συνάδει με τη βιβλιογραφία σχετικά με τη δημιουργία πλέγματος δραστηριοτήτων στα πλαίσια των ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού. Άλλωστε, είναι γνωστό ότι η Κρήτη διατηρεί ζωντανό τον πολιτισμό της μέσα από ήθη, έθιμα και παραδόσεις που αποτελούν ακόμα και σήμερα μέρος της καθημερινής ζωής.

Ο δημόσιος τομέας που εμπλέκεται με την τουριστική ανάπτυξη σε συνεργασία με την εκκλησία μπορούν να αναδείξουν τη Κρήτη ως θρησκευτικό τουριστικό προορισμό, άξιο να ανταγωνιστεί άλλους τόπους υποδοχής, αρκεί να συνεργαστούν εποικοδομητικά.

Μεγάλη έμφαση δίνεται στη δημιουργία ειδικών πακέτων ταξιδιών θρησκευτικού τουρισμού, στο συντονισμό των φορέων, καθώς και στα μέτρα για τη μείωση κόστους μετακίνησης και διαμονής. Στη βελτίωση των υποδομών, στην αξιοποίηση και συντήρηση των μνημείων και στην αξιοποίηση της τεχνογνωσίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου.

Επιπρόσθετα, στις δράσεις της εκκλησίας απαιτείται να δοθεί η πρέπουσα σημασία μεταξύ άλλων στα εξής:

- Τη δημιουργία κατάλληλων υποδομών για τη φιλοξενία των προσκυνητών,
- Την ίδρυση οργανωμένου γραφείου για την ανάπτυξη του θρησκευτικού τουρισμού,
- Την ανάδειξη των βιβλιοθηκών και μουσείων των μοναστηριών και των εκκλησιών, και
- Τη διοργάνωση θρησκευτικών, ιστορικών και πολιτιστικών εκδηλώσεων

4.2 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Οικονομική διάσταση του θρησκευτικού τουρισμού και οι δυνατότητες που παρέχει για την ανάπτυξη ορισμένων περιοχών, έχει απασχολήσει έντονα τις εθνικές τουριστικές πολιτικές και πολλούς οργανισμούς ή ενώσεις όπως UNESCO, η Ευρωπαϊκή Ένωση κ.λ.π. ενώ πολλά κράτη αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες και εκπονούν προγράμματα με στόχο την αύξηση του μεγέθους του θρησκευτικού τουρισμού, αναδεικνύοντας και προβάλλοντας θρησκευτικές εορτές και εκδηλώσεις.

Η οικονομική αξιοποίηση του θρησκευτικού τουρισμού επιφέρει πολλαπλασιαστικά οφέλη για την περιοχή υποδοχής, αφού οι επισκέπτες - προσκυνητές είναι καταναλωτές τουριστικών προϊόντων και υπηρεσιών με συνέπεια να απασχολείται

ένας μεγάλος αριθμός επαγγελματιών, όπως τουριστικοί πράκτορες, αεροπορικές εταιρείες, ξενοδόχοι, μικροπωλητές αντικειμένων με θρησκευτικό, ειδών λαϊκής τέχνης κ.λπ.

Ο θρησκευτικός τουρισμός, όπως και οι άλλες μορφές του ονομαζόμενου «εναλλακτικού τουρισμού», δηλαδή του τουρισμού που ακολουθεί διαφορετικό τρόπο οργάνωσης από αυτό του μαζικού τουρισμού και στηρίζεται κατά κανόνα στην αξιοποίηση διαφορετικών πόρων από το κυρίαρχο μοντέλο τουρισμού (ήλιος – θάλασσα) με ήπιο τρόπο, αποτελεί πλέον ένα υπολογίσιμο τμήμα της τουριστικής αγοράς.

4.3 ΠΩΣ ΣΥΜΒΑΛΛΕΙ Ο ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΛΙΓΟΤΕΡΟ ΑΝΑΠΤΥΓΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ

Αυτόνομα ή συμπληρωματικά, ο θρησκευτικός τουρισμός μπορεί να συμβάλει στην ανάπτυξη των λιγότερο αναπτυγμένων περιοχών, ενισχύοντας υποβαθμισμένους ή «εγκαταλειμμένους» παραγωγικούς κλάδους της τοπικής οικονομίας.

- με λειτουργική σύνδεση και ικανοποίηση της τουριστικής ζήτησης με την τοπική παραγωγή,
- με τη βελτίωση των υπαρχουσών ή την κατασκευή νέων υποδομών για την ανάδειξη και υποβοήθηση της λειτουργίας των αξιοθέατων θρησκευτικών και πολιτιστικών μνημείων.
- με την επιλεκτική ενίσχυση παραγωγικών διαδικασιών και τεχνικών άλλων κλάδων με άμεση ή έμμεση σχέση με τον θρησκευτικό τουρισμό (γεωργία, βιοτεχνία, οικοτεχνία, ξυλογλυπτική, κ.α.), την προβολή και ανάδειξη των προορισμών.
- Σημαντική επίσης θα μπορούσε να είναι η συνεισφορά του θρησκευτικού τουρισμού στην αύξηση της τοπικής απασχόλησης και την ενίσχυση κλάδων που σχετίζονται με την παραδοσιακή τέχνη, τη φιλοξενία και την οικοτεχνία

4.4 ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

Μία αναπτυσσόμενη τουριστική βιομηχανία δημιουργεί, με άμεσο και έμμεσο τρόπο, νέες θέσεις εργασίας στην οικονομία:

- Αυξάνει άμεσα την απασχόληση στις επιχειρήσεις που προσφέρουν καταναλωτικές υπηρεσίες τουρισμού, όπως είναι οι αεροπορικές εταιρίες, τα ξενοδοχεία, οι επιχειρήσεις ενοικίασης αυτοκινήτων, κλπ.

- Αυξάνει έμμεσα την απασχόληση στους κλάδους που στηρίζουν ή προμηθεύουν τους παραπάνω κλάδους, όπως είναι η γεωργία, μεταποίηση, επιχειρήσεις που προσφέρουν υπηρεσίες κοινής ωφέλειας, χρηματοδοτικές επιχειρήσεις, κλπ.
- Αυξάνει επίσης έμμεσα την απασχόληση στο δημόσιο τομέα στους τομείς που προσφέρουν τουριστικές υπηρεσίες.

4.5 ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΣΥΜΒΑΛΛΟΥΝ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Οι παράγοντες που συμβάλλουν στην ανάπτυξη του θρησκευτικού τουρισμού περιλαμβάνουν τους παρακάτω:

- Την ανάγκη για αυθεντική εμπειρία, βιώνοντας και συμμετέχοντας σε πνευματικές και πολιτιστικές παραδόσεις που συνδέονται με αυτούς τους συγκεκριμένους θρησκευτικούς ή προσκυνηματικούς τόπους.
- Την ανάδειξη ενός διαφορετικού τουριστικού προϊόντος, που θα εξυπηρετεί την εθνική στρατηγική τουρισμού για διακοπές 12 μήνες τον χρόνο σε μια προσπάθεια επιμήκυνσης της τουριστικής περιόδου.
- Τον αυξανόμενο αριθμό τουριστικών πρακτορείων τα οποία προσφέρουν θρησκευτικό τουρισμό, προσκυνήματα και εκδρομές με επίκεντρο τις εκκλησίες.
- Μια παγκόσμια κουλτούρα στην οποία οι άνθρωποι επιλέγουν να πραγματοποιούν πιο ασυνήθιστες ή πιο διαφορετικές διακοπές.
- Μια γενική εξάπλωση στην παγκόσμια τουριστική αγορά των εναλλακτικών μορφών τουρισμού.
- Η παγκόσμια τάση για την ανάπτυξη ολοένα πιο αειφόρων τουριστικών προϊόντων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

5.1 ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΚΡΗΤΗΣ

Σε κάθε νομό, δημοφιλέστερος τόπος προορισμού εμφανίζεται η πόλη της πρωτεύουσας του. Ιδιαίτερα οι επισκέπτες του νομού Χανίων, επισκέπτονται πολύ περισσότερο την πρωτεύουσα του νομού τους σε σχέση με τους επισκέπτες των άλλων νομών.

5.1.1 ΝΟΜΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

Έρχεται, όπως ήταν αναμενόμενο, στην πρώτη θέση σε ξενοδοχειακό δυναμικό. Είναι ο πρώτος νομός και σε δυναμικότητα κλινών, αλλά και σε ξενοδοχειακές μονάδες πολυτελείας. Τα ξενοδοχεία αυτά βρίσκονται όλα κατά μήκος του βόρειου οδικού άξονα, εκεί δηλαδή όπου εντοπίζεται το μεγαλύτερο ποσοστό της τουριστικής κίνησης και της συγκέντρωσης ξενοδοχειακών μονάδων. Σχεδόν τα μισά από αυτά τα ξενοδοχεία βρίσκονται στον ίδιο δήμο και αυτός είναι ο δήμος Χερσονήσου και, μάλιστα, σε πολύ κοντινή απόσταση μεταξύ τους. Ο δήμος αυτός παρουσιάζει τη μεγαλύτερη τουριστική κίνηση όχι μόνο στο νομό Ηρακλείου αλλά και σε όλη την Κρήτη. Είναι ένας από τους πλουσιότερους δήμους της Ελλάδος. Δεν είναι λοιπόν τυχαίο το γεγονός ότι υπάρχει αυτή συγκέντρωση ξενοδοχειακών μονάδων στην συγκεκριμένη περιοχή.

5.1.2 ΝΟΜΟΣ ΧΑΝΙΩΝ

Έρχεται δεύτερος σε δυναμικότητα όσον αφορά το σύνολο των ξενοδοχειακών μονάδων και τον αριθμό των κλινών. Όμως, είναι αξιοσημείωτο το γεγονός ότι δεν διαθέτει καμία μονάδα που να μην ανήκει στην κατηγορία lux. Πέρα, όμως, από τα ξενοδοχεία ο νομός Χανίων έχει σημαντικό αριθμό ενοικιαζόμενων διαμερισμάτων περίπου 1000. Θα πρέπει εδώ να σημειωθεί ότι το νομό γενικότερα, αλλά περισσότερο την πόλη των Χανίων, την προτιμούν και πολύ ημεδαποί τουρίστες, εξαιτίας του γεγονότος ότι φημίζεται και είναι, κατά γενική ομολογία, η ομορφότερη πόλη της Κρήτης. Σε αυτό βέβαια, έχει συμβάλει το γεγονός ότι η παλιά πόλη των Χανίων έχει αξιοποιηθεί στο μέγιστο από τους τοπικούς παράγοντες και το αποτέλεσμα είναι σίγουρα εντυπωσιακό.

5.1.3 ΝΟΜΟΣ ΡΕΘΥΜΝΟΥ

Οι ξενοδοχειακές μονάδες είναι λιγότερες από αυτές των Χανίων, αλλά υπάρχουν ξενοδοχεία σε όλες τις κατηγορίες. Ένα ξενοδοχείο λειτουργεί στην lux κατηγορία και 16 στην κατηγορία Α. Η διαφορά είναι σημαντική, με το γειτονικό νομό των Χανίων, ειδικά αν αναλογιστεί κανείς το γεγονός ότι ο νομός Ρεθύμνης καθυστέρησε να μπει στο «παιχνίδι» του τουρισμού. Ήταν ο τελευταίος νομός που ανέπτυξε τον τουρισμό, σε σχέση με τα Χανιά που θεωρούνταν από παλιά παραδοσιακός τουριστικός προορισμός.

5.1.4 ΝΟΜΟΣ ΛΑΣΙΘΙΟΥ

Παρατηρούνται πολλά παράδοξα φαινόμενα. Παρά το γεγονός ότι είναι κατά γενική ομολογία ο πιο παραμελημένος νομός της Κρήτης σε ότι αφορά τις χρηματοδοτήσεις και τα έργα υποδομής, παρουσιάζει τον υψηλότερο δείκτη αναπτυξιακής δυναμικής σε σχέση με τους υπόλοιπους νομούς της Κρήτης. Όμως, μόλις πριν λίγα χρόνια κάποια έργα υποδομής άρχισαν να γίνονται στο νομό. Για να μεταβεί κάποιος στη νότια πλευρά του νησιού όπου βρίσκονται οι δύο μεγαλύτερες πόλεις (Ιεράπετρα, Σητεία), μετά την πρωτεύουσα που είναι ο Άγιος Νικόλαος θα πρέπει να διασχίσει ένα άθλιο οδικό δίκτυο και να σπαταλήσει αρκετό από το χρόνο του. Το ίδιο σκηνικό θα συναντήσει και ο απαιτητικός κατά τα άλλα επισκέπτης ο οποίος θα κινηθεί προς τα οκτώ υπερπολυτελή ξενοδοχεία που βρίσκονται στην ίδια περιοχή, αυτή της Ελούντας. Θα πρέπει να διασχίσει ένα πολύ στενό δρόμο μέσα από βουνό για να καταλήξει σε αυτά.

5.2 ΕΙΔΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ

5.2.1 ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΑ

Η Κρήτη διαθέτει δύο διεθνή αεροδρόμια, αυτά των Χανίων και του Ηρακλείου από τα οποία εκτελούνται τακτικές πτήσεις προς την υπόλοιπη Ελλάδα και προς Ευρωπαϊκές χώρες. Επίσης υπάρχει και το αεροδρόμιο της Σητείας από το οποίο εκτελούνται πτήσεις σε επιλεγμένες περιοχές της Ελλάδας.

5.2.2 ΛΙΜΑΝΙΑ

Όλες οι μεγάλες πόλεις της Περιφέρειας Κρήτης διαθέτουν αξιόλογα λιμάνια συνδέοντας την έτσι με την υπόλοιπη Ελλάδα και Ευρώπη και σε εμπορικό επίπεδο. Πιο συγκεκριμένα το λιμάνι των Χανίων βρίσκεται στη βόρεια πλευρά της πόλης ενώ η είσοδος είναι εύκολα αναγνωρίσιμη από το Βενετικό φάρο και το κάστρο. Τα Χανιά αποτελούν Λιμάνι Εισόδου και έτσι διαθέτουν Τελωνείο, Τμήμα Μεταναστών και Λιμενική Αστυνομία. Το λιμάνι δίνει δυνατότητα αγκυροβόλησης και παρέχει καλή προστασία σε όλες τις καιρικές συνθήκες. Αυτό σε συνδυασμό με την καινούρια μαρίνα και τις διευκολύνσεις της πόλης κάνουν τα Χανιά ένα καλό χειμερινό και θερινό λιμάνι.

5.2.3 ΜΑΡΙΝΕΣ

Όλες οι μεγάλες πόλεις της περιφέρειας αλλά και μικρότεροι οικισμοί έχουν μικρά λιμάνια και μαρίνες εκ των οποίων πολλά αποτελούν αναγνωρίσιμο σημείο για το εκάστοτε μέρος . Πιο αναλυτικά η μαρίνα των Χανίων βρίσκεται όπως και το γραφικό λιμανάκι στη βόρεια πλευρά της πόλης. Παρέχει δυνατότητα προστασίας και αγκυροβόλησης σε πολλά σκάφη και ιστιοπλόα στους εκδρομείς λάτρεις του θαλάσσιου τουρισμού.

5.2.4 ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ

Μέσο του Βόρειου Οδικού Άξονα εξυπηρετείται όλη η βόρεια παραλιακή ζώνη όπου παράγεται το 79% του ακαθάριστου εισοδήματος από τουρισμό στην Κρήτη και εξυπηρετείται το 74% του συνολικού πληθυσμού της Περιφέρειας. Σημαντικές παραμένουν οι ανάγκες για βελτίωση και ολοκλήρωση του Νότιου Οδικού Άξονα που συνδέει τις σημειακές τουριστικές αναπτύξεις και τις περιοχές εντατικών καλλιέργειών με τους εγκάρσιους κάθετους άξονες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

6.1 ΤΟΠΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΝΟΜΟΥ ΧΑΝΙΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Κρήτη είναι ένας τουριστικός προορισμός με ποιοτικά χαρακτηριστικά, με αξιόλογους φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους που, αν αξιοποιηθούν, μπορούν να συμβάλουν στην τουριστική ανάπτυξή της. Πράγματι, είναι εφικτό το νησί να υποστηρίξει τον θρησκευτικό τουρισμό και κατ' επέκταση τον τουρισμό γενικότερα.

Η προτίμηση για τον πολιτισμικό τουρισμό παράλληλα με τον θρησκευτικό συνάδει με τη βιβλιογραφία σχετικά με τη δημιουργία πλέγματος δραστηριοτήτων στα πλαίσια των ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού. Άλλωστε, είναι γνωστό ότι η Κρήτη διατηρεί ζωντανό τον πολιτισμό της μέσα από ήθη, έθιμα και παραδόσεις που αποτελούν ακόμα και σήμερα μέρος της καθημερινής ζωής.

Ο δημόσιος τομέας που εμπλέκεται με την τουριστική ανάπτυξη σε συνεργασία με την εκκλησία μπορούν να αναδείξουν τη Κρήτη ως θρησκευτικό τουριστικό προορισμό, άξιο να ανταγωνιστεί άλλους τόπους υποδοχής, αρκεί να συνεργαστούν εποικοδομητικά.

Μεγάλη έμφαση δίνεται στη δημιουργία ειδικών πακέτων ταξιδιών θρησκευτικού τουρισμού, στο συντονισμό των φορέων, καθώς και στα μέτρα για τη μείωση κόστους μετακίνησης και διαμονής. Στη βελτίωση των υποδομών, στην αξιοποίηση

και συντήρηση των μνημείων και στην αξιοποίηση της τεχνογνωσίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου.

6.2 ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΝΟΜΟΥ ΧΑΝΙΩΝ

Ο νομός Χανίων έρχεται δεύτερος σε δυναμικότητα όσον αφορά το σύνολο των ξενοδοχειακών μονάδων και τον αριθμό των κλινών. Όμως, είναι αξιοσημείωτο το γεγονός ότι δεν διαθέτει καμία μονάδα που να μην ανήκει στην κατηγορία Ιux. Πέρα, όμως, από τα ξενοδοχεία ο νομός Χανίων έχει σημαντικό αριθμό ενοικιαζόμενων διαμερισμάτων περίπου 1000. Θα πρέπει εδώ να σημειωθεί ότι το νομό γενικότερα, αλλά περισσότερο την πόλη των Χανίων, την προτιμούν και πολύ ημεδαποί τουρίστες, εξαιτίας του γεγονότος ότι φημίζεται και είναι, κατά γενική ομολογία, η ομορφότερη πόλη της Κρήτης. Σε αυτό βέβαια, έχει συμβάλει το γεγονός ότι η παλιά πόλη των Χανίων έχει αξιοποιηθεί στο μέγιστο από τους τοπικούς παράγοντες και το αποτέλεσμα είναι σίγουρα εντυπωσιακό. Παρακάτω παρουσιάζεται ένας πίνακας με τις μονάδες, τα δωμάτια και τις κλίνες ανά κατηγορία.

	5*****	4****	3***	2**	1*	<u>ΓΕΝΙΚΟ ΑΘΡΟΙΣΜΑ</u>
<u>ΜΟΝΑΔΕΣ</u>	21	54	117	296	54	542
<u>ΔΩΜΑΤΙΑ</u>	2.525	4.013	5.026	10.769	1.305	23.638
<u>ΚΛΙΝΕΣ</u>	5.096	7.848	9.285	18.890	2.391	43.510

6.3 ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟ ΝΟΜΟΥ ΧΑΝΙΩΝ

Η Κρήτη διαθέτει δύο διεθνή αεροδρόμια εκ των οποίων το ένα είναι αυτό των Χανίων, το επονομαζόμενο «Ι. Δασκαλογιάννης». Βρίσκεται στην χερσόνησο του Ακρωτηρίου (ή Σούδα) και απέχει περίπου 14 χιλιόμετρα από την πόλη των Χανίων. Εκτελούνται τακτικές πτήσεις προς την υπόλοιπη Ελλάδα και προς Ευρωπαϊκές χώρες. Τέλος, υπάρχει υπεραστική γραμμή του ΚΤΕΛ Χανίων-Ρεθύμνης που συνδέει το αεροδρόμιο με τα Χανιά σε μισή ώρα, από τις 5 το πρωί έως τις 10 και μισή το βράδυ, μέχρι 10 δρομολόγια τη μέρα και τιμή 2,5 ευρώ. Υπήρξε σύνδεση του αεροδρομίου και με το Ρέθυμνο, όπως και δρομολόγια από την Ολυμπιακή Χανίων και την Ολυμπιακή Ρεθύμνου απευθείας για το αεροδρόμιο.

6.4 ΛΙΜΑΝΙ ΝΟΜΟΥ ΧΑΝΙΩΝ

Η Σούδα είναι το επιβατικό και εμπορικό λιμάνι των Χανίων και βρίσκεται στην νότια πλευρά του κόλπου της Σούδας, ανατολικά από τα Χανιά. Είναι τελείως διαφορετικό από το Ενετικό λιμάνι μέσα στα Χανιά, που φιλοξενεί μονάχα ιστιοπλοϊκά σκάφη και ψαρόβαρκες.

Το λιμάνι της Σούδας ήταν πάντα εξαιρετικής σπουδαιότητας για την Κρήτη, λόγω της στρατηγικής του θέσης στο δυτικό τμήμα του νησιού, στο θαλάσσιο δρόμο προς το Γιβραλτάρ και τη διώρυγα του Σουέζ, στο μονοπάτι που συνδέει τον Ατλαντικό Ωκεανό με την Ερυθρά Θάλασσα. Είναι το δεύτερο μεγαλύτερο λιμάνι της Κρήτης, μετά το Ηράκλειο, και εξυπηρετεί πλοία εσωτερικού και εξωτερικού, κυρίως από την Αίγυπτο και την Κύπρο.

Ο κόλπος της Σούδας είναι γνωστός για την ασφάλεια και το καταφύγιο που παρέχει στα πλοία, καθώς είναι πολύ κλειστός και προσφέρει εξαιρετική προστασία από τις καιρικές συνθήκες. Το λιμάνι εξυπηρετεί εμπορικά πλοία, κρουαζιερόπλοια και φέριμποτ, ενώ στον κόλπο της Σούδας βρίσκονται επίσης ο Ναύσταθμος της Σούδας και οι εγκαταστάσεις του Αμερικανικού Ναυτικού.

Η Σούδα έχει καθημερινή σύνδεση με το λιμάνι του Πειραιά και άλλα λιμάνια των ελληνικών νησιών, και εξυπηρετεί πολλά κρουαζιερόπλοια που μεταφέρουν τουρίστες στα ελληνικά νησιά.

Το λιμάνι των Χανίων έχει όλες τις απαραίτητες εγκαταστάσεις και προσφέρει όλες τις αναγκαίες υπηρεσίες. Τα μικρά γιοτ και τα ιστιοπλοϊκά μπορούν να ανεφοδιαστούν νερό και πετρέλαιο, και τα μεγάλα πλοία να κάνουν και επισκευές αν χρειαστεί. Τη νύχτα, η είσοδος στο λιμάνι απαγορεύεται και όλες οι δραστηριότητες ξεκινούν εκ νέου το πρωί.

Τα πλοία απαγορεύεται να προσεγγίσουν το βόρειο τμήμα του όρμου, λόγω των ναυτικών και στρατιωτικών βάσεων.

6.5 ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΝΟΜΟΥ ΧΑΝΙΩΝ

Το οδικό δίκτυο του νομού Χανίων διαθέτει μεν πρόσβαση στις περισσότερες περιοχές του νομού και τους άλλους νομούς της Κρήτης, όμως, τα παράπονα των κατοίκων για την κατάσταση των δρόμων δεν είναι λίγα. Σύμφωνα με έρευνες, το οδικό δίκτυο αποτελεί το μεγαλύτερο πρόβλημα για τους πολίτες. Συχνά καταγράφονται προβλήματα κατολισθήσεων και έλλειψης φωτισμού σε κεντρικούς δρόμους, ενώ παράλληλα πολλοί παραπονιούνται για την έλλειψη προσβασιμότητας στα πεζοδρόμια.

Όσον αφορά τις μετακινήσεις με συγκοινωνίες στο εσωτερικό του νομού γίνονται με τα υπεραστικά λεωφορεία του ΚΤΕΛ τα οποία εκτελούν δρομολόγια ακόμα και προς τα πιο αραιοκατοικημένα χωριά.

6.6 ΦΑΓΗΤΟ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΧΑΝΙΩΝ

Στο νομό Χανίων θα απολαύσετε την περίφημη κρητική κουζίνα με τις τοπικές ιδιαιτερότητες και γευστικές αποχρώσεις της Δυτικής Κρήτης.

Στην πόλη των Χανίων το φάσμα των γαστρονομικών επιλογών είναι μεγάλο: από τα γραφικά μεζεδοπωλεία μέχρι τα κομψά εστιατόρια με τη μοντέρνα κουζίνα και τις διεθνείς γεύσεις, κανένας ουρανίσκος δεν θα μείνει ανικανοποίητος.

Παράλληλα, οι επισκέπτες μπορούν να απολαύσουν τη θέα που χαρίζει το λιμάνι των Χανίων, όπου βρίσκονται πολλά φημισμένα ταβερνάκια. Όσο για τους φανατικούς της θαλάσσης, μπορούν να επισκεφτούν τα ταβερνάκια – αρκετά σε αριθμό – που βρίσκονται πάνω στα ακρογιάλια των Χανίων. Οι φτηνές τιμές και η ποικιλία των ειδών θα αφήσουν τους πάντες ευχαριστημένους.

6.7 ΑΝΑΜΝΗΣΤΙΚΑ ΑΠΟ ΤΟ ΝΟΜΟ ΧΑΝΙΩΝ

Μερικές φορές χρειάζεται κάτι περισσότερο από αναμνήσεις και φωτογραφίες για να διατηρήσετε ζωντανό ένα ταξίδι. Οι ταξιδιώτες θέλουν να έχουν σπίτι τους κάτι που θα τους θυμίζει το ταξίδι τους – αλλά πολλές φορές εξαπατώνται αγοράζοντας φθηνά κομψοτεχνήματα από τις τουριστικές παγίδες. Σίγουρα, θα συναντήσεις πολλά μαγαζιά με σουβενίρ. Σαρίκια, μαχαίρια, μαγνητάκια ψυγείου, «υφαντά». Τα περισσότερα είναι τυποποιημένα κι ίσως όχι στην ποιότητα που θα ήθελες. Μην απορήσεις δηλαδή αν τα κέρατα του Μίνωα είναι Made in China!

Γι' αυτό λοιπόν, μπορείς να εντρυφήσεις στην κρητική κουλτούρα ή να αγοράσεις αν σε ενδιαφέρει μερικά βιολογικά προϊόντα. Πάντως, μην φύγεις αν δεν πάρεις μαζί σου κάποιο μπουκάλι κρητικό κρασί ή λίγη ρακή. Η Κρήτη έχει παράδοση στην παραγωγή κρασιού ήδη από τα μινωικά χρόνια.

6.8 ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΕ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΆΛΛΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Ο θρησκευτικός τουρισμός σε συνεργασία με άλλες μορφές τουρισμού μπορεί να επιφέρει μεγάλα οικονομικά κέρδη στις περιοχές ανάπτυξης. Ο αγροτουρισμός για παράδειγμα, είναι μορφή ήπιου τουρισμού κατά την οποία οι επισκέπτες μένουν σε αγρόκτημα και συμμετέχουν σε αγροτικές εργασίες. Σημείο αναφοράς των διακοπών σε ένα αγρόκτημα-ξενώνα είναι η άμεση επαφή του επισκέπτη με την αγροτική ζωή, τις καλλιέργειες, με την φύση, τη χλωρίδα και την πανίδα. Έτσι λοιπόν, ο θρησκευτικός τουρίστας μπορεί να επισκέπτεται τα μοναστήρια και παράλληλα να διαμένει σε ένα αγρόκτημα, έχοντας άμεση επαφή με τη φύση. Μία άλλη μορφή

τουρισμού με την οποία θα μπορούσε να συνεργαστεί ο θρησκευτικός τουρισμός είναι ο περιηγητικός τουρισμός. Ο τουρισμός αυτός αναφέρεται στην πεζοπορία που πραγματοποιούν οι τουρίστες μέσα στο φυσικό περιβάλλον, με σκοπό να απολαύσουν τα αξιοθέατα της φύσης, μέσα από τη σωματική άθληση, που αποτελεί εγγύηση για την καλύτερη υγεία τους. Οι πεζοδρόμοι και τα μονοπάτια – που πολλές φορές πρέπει να ακολουθήσουν οι πιστοί για να φτάσουν σε σπήλαια – τους δίνουν την ευκαιρία να γνωρίσουν από κοντά τις ομορφιές και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της περιοχής μας και να εξασκηθούν στην υγιεινή πεζοπορία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

7.1 ΤΟΠΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΝΟΜΟΥ ΡΕΘΥΜΝΟΥ

Η Μονή Αρκαδίου απέχει 23 χιλιόμετρα από την πόλη του Ρεθύμνου ενώ η μονή Πρέβελη στη νότια ακτογραμμή του Ρεθύμνου, στις ακτές του Λιβυκού πελάγους και σε απόσταση 37 χιλιομέτρων από την πόλη του Ρεθύμνου. Για να επισκευφθεί κάποιος τις μονές μπορεί πολύ εύκολα να χρησιμοποιήσει το εκτεταμένο κοινοτικό και οδικό δίκτυο αφού τα αστικά λεωφορεία εξυπηρετούν την πόλη και τους οικισμούς από νωρίς το πρωί μέχρι αργά το βράδυ.

Μετά την επίσκεψη τους από τις Ιερές Μονές, μπορούν να κατευθυνθούν προς την πόλη. Η γραφική και καλά οργανωμένη πόλη αποτελεί έναν παράδεισο για τον επισκέπτη που θέλει να περάσει ήρεμες διακοπές, κάνοντας περιπάτους στα γραφικά σοκάκια ή απολαμβάνοντας τις διαδρομές ανάμεσα στα ιστορικά και φυσικά μνημεία της περιοχής. Η παλιά πόλη του Ρεθύμνου διατηρεί σε μεγάλο βαθμό τον πολεοδομικό της ιστό, όπως αυτός διαμορφώθηκε κατά τη διάρκεια της βενετοκρατίας, με τις μεταβολές που επέφερε η τουρκική κατάκτηση και η συνεχής κατοίκηση έως τις μέρες μας. Έχει κηρυχθεί ιστορικό διατηρητέο μνημείο και παραδοσιακός οικισμός.

Σε κάποιον που θέλει να διευρύνει τους πνευματικούς του ορίζοντες μπορεί να επισκευφθεί :

Το Αρχαιολογικό Μουσείο Ρεθύμνου: Τα εκθέματά του δίνουν μια διαχρονική εικόνα της πολιτισμικής ιστορίας του νομού από τη νεολιθική εποχή έως τα χρόνια της ρωμαιοκρατίας. Παρουσιάζονται κατά χρονολογικές ενότητες και κατά ανασκαφικά σύνολα. Στις συλλογές περιλαμβάνονται ευρήματα από σπήλαια, οικισμούς και νεκροταφεία μινωικών χρόνων, καθώς και αντικείμενα γεωμετρικών, αρχαϊκών, κλασικών, ελληνιστικών και ρωμαϊκών χρόνων που βρέθηκαν στις ανασκαφές σημαντικών αρχαίων πόλεων. Σκοπός του Μουσείου είναι η προβολή της πολιτισμικής ιστορίας του τόπου κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο, έτσι ώστε να αποτελεί πόλο έλξης πολλών επισκεπτών. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται και η διοργάνωση περιοδικών εκθέσεων, εκπαιδευτικών προγραμμάτων και διαφόρων εκδηλώσεων πολιτισμού, στο χώρο του Μουσείου.

Ιστορικό - Λαογραφικό Μουσείο Στην παλιά πόλη του Ρεθύμνου ένα βενετσιάνικο αρχοντικό έχει ανοίξει τις αίθουσες του και στεγάζει το ιστορικό και λαογραφικό μουσείο της πόλης. Το βενετσιάνικο κτίριο του Ιδρύματος, ιστορικό διατηρητέο μνημείο του 17ου αι., προσφέρει τον ιδεώδη χώρο για την παρουσίαση των συλλογών του ενώ παράλληλα η λειτουργία του Μουσείου συμβάλλει στην προστασία του μνημείου. Οι εκθεσιακοί χώροι του Μουσείου (μόνιμη έκθεση) εκτείνονται σε πέντε αίθουσες και περιλαμβάνουν κυρίως αντικείμενα της παραδοσιακής χειροτεχνίας και λαϊκής τέχνης. Στόχος του Ιστορικού - Λαογραφικού Μουσείου Ρεθύμνης είναι να εξελιχθεί σε ένα σύγχρονο ερευνητικό και εκπαιδευτικό κέντρο για τη διάσωση του Λαϊκού πολιτισμού της Κρήτης ενώ με διεθνή συνεργασία θα αναζητήσει και θα προβάλει τις κοινές αξίες των λαών που αποτελούν πανανθρώπινη κληρονομιά. Στις αίθουσές του παρουσιάζονται οι συλλογές του από υφαντά, κεντήματα, δαντέλες, κεραμικά, καλάθια, καθώς και τα παραδοσιακά επαγγέλματα του χαλκουργού, του σαμαροποιού, του πεταλωτή κ.ά. Στο ισόγειο στεγάζονται περιοδικές εκθέσεις και πραγματοποιούνται εκπαιδευτικά προγράμματα. Στην πίσω και την κεντρική αυλή σώζονται μέχρι σήμερα το περιβόλι με τις νεραντζιές, το πηγάδι και η στέρνα με την πέτρινη σκάφη. Τέτοιοι όμορφοι και μεγάλοι κήποι υπάρχουν σε πολλά σπίτια της παλιάς πόλης του Ρεθύμνου, αθέατοι απ' το δρόμο.

Όπως γνωρίζουμε η Κρήτη διακρίνεται για τις πεντακάθαρες και καταγάλανες παραλίες για αυτό λοιπόν, πρέπει ο επισκέπτης να επισκευφθεί τις 10 καλύτερες παραλίες του Ρεθύμνου.

1. Παραλία Αγίας Γαλήνης

Βρίσκεται 55 χιλιόμετρα νοτιοανατολικά της πόλης του Ρεθύμνου στο χωριό της Αγίας Γαλήνης, μια άκρως φιλόξενη περιοχή με αμμώδης παραλία που περιβάλλεται από τεράστιους βράχους.

2. Παραλία Μπαλί

Όχι δεν είναι το εξωτικό Μπαλί, είναι το Μπαλί του Ρεθύμνου 32 km ανατολικά της πόλης όπως κατευθυνόμαστε στην Εθνική οδό προς Ηράκλειο. Αμμώδης παραλία άκρως δημοφιλής κατά τους καλοκαιρινούς μήνες λόγω του ξεχωριστού τοπίου που περιβάλλει την περιοχή και τη χαλαρή ατμόσφαιρα που επικρατεί. Δεν είναι λίγα τα μοναστήρια που βρίσκονται κοντά στην περιοχή του Μπαλί.

3. Παραλία Πρέβελη

Βρίσκεται 40 χιλιόμετρα νότια της πόλης του Ρεθύμνου, η παραλία βρίσκεται πάνω στο σημείο που το ποτάμι χύνεται στη θάλασσα αφού πρώτα έχει περάσει από το μαγευτικό πράσινο τοπίο με τους φοίνικες.

4. Παραλία Πανόρμου

Βρίσκεται 22 χιλιόμετρα ανατολικά της πόλης του Ρεθύμνου, πλήρως οργανωμένη με κρυστάλινα νερά στην παραλία του Πανόρμου θα βρείτε ταβέρνες για να απολαύσετε το γεύμα σας αλλά και διαμερίσματα για να μείνετε με ξεχωριστή θέα στη θάλασσα.

5. Παραλία Πλακιά

Βρίσκεται 40 χιλιόμετρα νότια της πόλης του Ρεθύμνου, μερικά τμήματα της παραλία του Πλακιά είναι οργανωμένα ενώ άλλα όχι. Σε κάθε περίπτωση το ήρεμο περιβάλλον θα σας κάνει να χαλαρώσετε και θα σας ανταμείψει.

6. Παραλία Ροδάκινου

Βρίσκεται 43 χιλιόμετρα νότια του Ρεθύμνου, η παραλία βρίσκεται κοντά στην παραλία του Πλακιά, μερικά σημεία της είναι οργανωμένα ενώ άλλα όχι.

7. Παραλία Τριόπετρας

Βρίσκεται 55 χιλιόμετρα νοτιοανατολικά της πόλης του Ρεθύμνου. Η Τριόπετρα είναι μια υπέροχη απομονωμένη παραλία στη νότια πλευρά του Ρεθύμνου. Λόγω της μεγάλης απόστασής της από τα περισσότερα τουριστικά αξιοθέατα του Ρεθύμνου, δεν θα βρείτε σε αυτήν συνωστισμό.

8. Παραλία της Σούδας

Βρίσκεται 42 χιλιόμετρα νότια της πόλης του Ρεθύμνου. Η Σούδα αποτελεί ένα μικρό κόλπο δίπλα στον Πλακιά, ένα ψαροχώρι στο νότιο τμήμα του Ρεθύμνου. Συνήθως δεν θα βρείτε πολύ κόσμο σε αυτή την παραλία παρόλο που είναι πολύ καλά οργανωμένη.

9. Παραλία Άγιου Παύλου

Βρίσκεται 58 χιλιόμετρα ανατολικά από την πόλη του Ρεθύμνου. Μία από τις πιο γραφικές τοποθεσίες της νότιας Κρήτης, ο Άγιος Παύλος είναι στην πραγματικότητα ένας μικρός κόλπος με αμμουδιά. Μερικώς οργανωμένη η παραλία του Αγίου Παύλου είναι ιδανική για να χαλαρώσετε.

10. Παραλία Πλατανιά

Η παραλία του Πλατανιά βρίσκεται 4 χιλιόμετρα ανατολικά της πόλης του Ρεθύμνου, αποτελεί μια πολυπληθής παραλία λόγω της λεπτής της άμμου και της κοντινής της απόστασης από την πόλη του Ρεθύμνου.

7.2 Φαγητό στο Ρέθυμνο

Το δείπνο στα στενά δρομάκια της αναγεννησιακής παλιάς πόλης του Ρεθύμνου γίνεται ακόμα πιο ειδυλλιακό εφόσον περιλαμβάνει πιάτα της διάσημης κρητικής κουζίνας και μεζέδες από ντόπια προϊόντα. Το λάδι είναι κυρίαρχο στην κρητική κουζίνα και αναδεικνύει τα διάσημα μαγειρευτά, τον ντάκο ή κουκουβάγια (παξιμάδι με ντομάτα και ξινομυζήθρα), τα χόρτα (σταμναγκάθι, ασκολίμπρους οι οποίοι μαγειρεύονται καταπληκτικά και με κουκιά). Εκλεκτός μεζές είναι οι αμανίτες (μανιτάρια), οι χοχλιοί (σαλιγκάρια) που συνήθως γίνονται «μπουμπουριστοί» στο τηγάνι με λεμόνι και δεντρολίβανο αλλά και με κόκκινη σάλτσα και χόντρο. Τα αιγοπρόβατα εκτός από το περίφημο κρέας τους που αποτελεί επίσης βασικό κορμό της κρητικής κουζίνας, εξασφαλίζουν πλούσια ποικιλία τυριών όπως μυζήθρα, γραβιέρα και στακοβούτυρο για το παραδοσιακό κρητικό πιλάφι. Από τα διάφορα είδη πεντανόστιμων καλτσουνιών, στο Ρέθυμνο διαδεδομένα είναι τα ανεβατά που είναι κλειστά και τα λυχναράκια που έχουν ένα μικρό άνοιγμα.

Βγαίνοντας εκτός πόλης, στα ορεινά του νομού Ρεθύμνου θα γευτείτε κάποια από τα πιο διάσημα κρητικά πιάτα όπως οφτό (αντικρυστό) αρνί, τσιγαριαστό, μακαρόνια σύζουμα με ανθότυρο, ενώ στις παραθαλάσσιες περιοχές θα βρείτε φρέσκο ψάρι και θαλασσινές γεύσεις.

7.3 ΕΚΔΡΟΜΕΣ

Κουρταλιώτικο φαράγγι

Η άγια ομορφιά του έλκει τους περαστικούς να το φωτογραφίσουν και τους πεζοπόρους να το περπατήσουν. Οι ντόπιοι του έδωσαν αυτό το όνομα γιατί κάθε φορά που φυσά δυνατός άνεμος, οι ήχοι που βγαίνουν από τα κοιλάματα των βράχων μέσα στο φαράγγι μοιάζουν με κούρταλα (κρόταλα) που χτυπούν. Η πεζοπορική διαδρομή ξεκινά από το χωριό Κοξαρέ και περνά ανάμεσα από τις βραχώδεις πλαγιές των βουνών Κουρούπα (984 μ.) και Ξηρό Όρος (904 μ). Μέρος του φαραγγιού διασχίζει ο Κουρταλιώτης Ποταμός που εκβάλλει στην Πρέβελη. Κάνοντας τη διαδρομή με το Ι.Χ. αξίζει να σταματήσετε στο πλάτωμα του δρόμου για να μπειτε στο εκκλησάκι του Οσίου Νικολάου, που λειτούργησε ως σκήτη στα μέσα του 17ου αιώνα.

Σπήλι

Χτισμένο σε υψόμετρο 430 μ., έχει πάντα δροσιά ακόμα και τους καλοκαιρινούς μήνες. Αποτελεί συγκοινωνιακό κόμβο για τη νότια Κρήτη και όλοι οι περαστικοί σταματούν στην πλατεία με τα αιωνόβια πλατάνια, για να πουν νερό στην κεφαλοβρύση, απ' την οποία ρέει κρύο νερό από τον Ψηλορείτη. Η πλατεία και ο κεντρικός δρόμος είναι γεμάτα καφέ, ταβέρνες και καταστήματα που πουλούν πλεκτά και κεντήματα.

Φαράγγι Κοτσουφού

Συνδέει το χωριό Κάνεβος με τον Πλακιά, περνώντας μέσα από κατακόρυφες πλαγιές που φθάνουν το ύψος των 600 μ. και σημεία με πυκνή βλάστηση, ενώ

μέσα στο φαράγγι υπάρχει μικρός ναός, χτισμένος σε κοιλότητα του βράχου. Η πιο βαθιά πεζοπορική διαδρομή μέσα στο φαράγγι ξεκινά από τον Πλακιά και φτάνει μέχρι το δρόμο Μύρθιο-Σελλιά.

Δάσος Παρδί

Στις κορυφές του Ψηλορείτη βρίσκεται ένα από τα εναπομείναντα πρινοδάση της Κρήτης, μικρό σε έκταση αλλά πανέμορφο. Το εκκλησάκι του Αγίου Τίτου σηματοδοτεί το πέρασμα για το καταφύγιο του ΕΟΣ Ρεθύμνου που βρίσκεται στη θέση Στουμπωτός Πρίνος στα 1.500 μέτρα.

1. Να διαπιστώσετε ενδεχομένως τα πολλαπλά οφέλη που επιφέρει η οικονομική αξιοποίηση του θρησκευτικού τουρισμού.

Η Κρήτη, κοσμείται, από τη μία άκρη ως την άλλη, από ένα αμέτρητο πλήθος Ιερών Ναών της βυζαντινής, της μεταβυζαντινής και των λοιπών περιόδων, από ένα πλήθος Ιερών Μονών, καστρομοναστηρίων, παρεκκλησίων και εξωκκλησιών. Δέχεται πλημμυρίδα επισκεπτών κάθε χρόνο απ' όλο τον κόσμο και αυτό το γεγονός ώθησε την Ιερά Επαρχιακή Σύνοδο να συστήσει Συνοδική Επιτροπή επί του Θρησκευτικού Τουρισμού. Στόχος της Επιτροπής είναι να δημιουργηθούν κατάλληλες προϋποθέσεις προσέγγισης και γνωριμίας των ανθρώπων με τους ιερούς τόπους και προς την κατεύθυνση αυτή ενδεικτικά αναφέρουμε τα Συνέδρια και τις Ημερίδες που πραγματοποιούνται ετησίως και στα οποία συμμετέχουν οι τουριστικοί φορείς της νήσου, ξενοδόχοι, ταξιδιωτικοί πράκτορες και οι επαγγελματίες ξεναγοί.

Σημαντική είναι η έκδοση Τουριστικού Οδηγού Μνημείων Χριστιανικής Πίστewς της Κρήτης που εκδόθηκε πρόσφατα με πρωτοβουλία της Συνοδικής Επιτροπής επί του Θρησκευτικού Τουρισμού σε συνεργασία με την Περιφέρεια Κρήτης και τη μη Κυβερνητική Οργάνωση «Φιλοξενία» της Εκκλησίας μας. Οι επισκέπτες αγοράζουν τουριστικά προϊόντα και δέχονται υπηρεσίες. Στους θρησκευτικούς προορισμούς απασχολείται ένας μεγάλος αριθμός επαγγελματιών, όπως τουριστικοί πράκτορες, αεροπορικές εταιρείες, ξενοδόχοι, μικροπωλητές αντικειμένων με θρησκευτικό περιεχόμενο κ.λ.π.

Η αύξηση του μεγέθους του θρησκευτικού τουρισμού, οδηγεί στη δημιουργία ιδιωτικών ή δημόσιων γραφείων, τα οποία εξειδικεύονται στο θρησκευτικό τουρισμό

με στόχο τη διοργάνωση ταξιδιών σε περιοχές με έντονο θρησκευτικό ενδιαφέρον. Η καταναλωτική αυτή κίνηση, επιφέρει τοπική ανάπτυξη και μείωση της ανεργίας, άνοιγμα και ενίσχυση μικρών επιχειρήσεων με τοπικά προϊόντα, ενδυνάμωση της υπερηφάνειας της κοινότητας και της εθνικής ταυτότητας και διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Δημιουργούνται επίσης, έργα υποδομής στην ευρύτερη περιοχή, π.χ. δρόμοι, γέφυρες, ούτως ώστε η πρόσβαση στον θρησκευτικό προορισμό να γίνεται εύκολα. Βελτιώνονται οι τουριστικές υποδομές, ενεργοποιούνται οι τοπικοί φορείς για την καλύτερη οργάνωση της τοπικής κοινωνίας, ούτως ώστε να ανταπεξέλθουν στις νέες απαιτήσεις.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, η οικονομική αξιοποίηση του θρησκευτικού τουρισμού επιφέρει πολλαπλά οφέλη για την περιοχή υποδοχής.

2. Να διερευνήσετε, ποιες συνέπειες, θετικές ή αρνητικές ενδεχομένως, δύναται να προκαλέσει η συνύπαρξη του προσκυνηματικού και του τουριστικού στοιχείου, στο πλαίσιο ανάπτυξης του θρησκευτικού τουρισμού.

Με την συνύπαρξη του προσκυνηματικού και του τουριστικού στοιχείου, αναδεικνύεται η πολιτιστική κληρονομιά και ο πλούτος του προορισμού. Οι επισκέπτες – τουρίστες, είναι άτομα υψηλού οικονομικού και μορφωτικού επιπέδου και έχουν φυσικά μεγάλο ενδιαφέρον για τα ήθη και τα έθιμα του τόπου που επισκέπτονται, για τις τέχνες και τις λαϊκές παραδόσεις αυτού. Οι πολιτιστικοί θησαυροί αποτελούν στοιχείο γνώσης και παιδείας για τους Έλληνες αλλά και την ευρύτερη ανθρωπότητα.

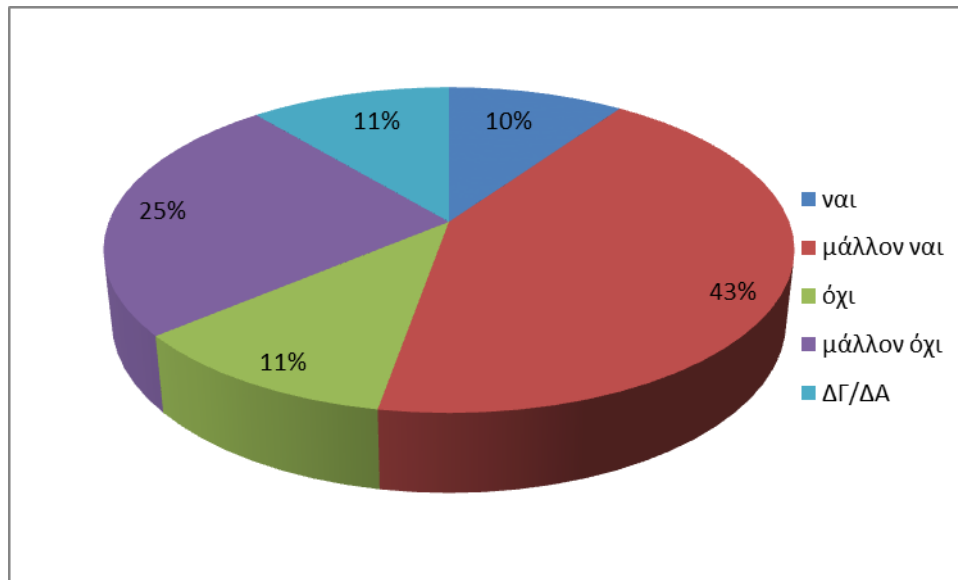
Όμως, η συνύπαρξη του προσκυνηματικού και του τουριστικού στοιχείου έχει και αρνητικές συνέπειες και συγκεκριμένα: αλλοιώνεται ο χαρακτήρας της θρησκευτικής εκδήλωσης. Έτσι, υπάρχει ο κίνδυνος της εμπορευματοποίησης των θρησκευτικών συμβάντων και συχνά τα θρησκευτικά δρώμενα χάνουν τη θρησκευτική τους σημασία λόγω του τουρισμού, διότι ακόμα και όταν πραγματοποιούνται αυθεντικά δεν προκαλούν την απαιτούμενη θρησκευτική κατάνυξη στους θεατές/τουρίστες, ούτε όμως και στον τοπικό πληθυσμό, ο οποίος αποτελεί το φορέα της θρησκευτικής παράδοσης της περιοχής. Για ορισμένες θρησκείες όπως το Ισλάμ, ο όρος «θρησκευτικός τουρισμός» δεν είναι αποδεκτός, αφού το προσκύνημα αποτελεί καθήκον του πιστού, κυριαρχεί το πνευματικό στοιχείο και εκλείπει η καταναλωτική συμπεριφορά.

Αντίθετα, στη Χριστιανική Εκκλησία υπάρχει μεγαλύτερη ανοχή στον ορισμό του θρησκευτικού τουρισμού, γιατί το φαινόμενο είναι ισχυρό και έχει αποκτήσει μεγάλες οικονομικές διαστάσεις. Επίσης η εμπορική εκμετάλλευση των αρχαιολογικών χώρων και της σχετικής κληρονομιάς, ενέχει τον κίνδυνο βλάβης στα μνημεία και γενικά στην πολιτισμική μας κληρονομιά. Η επισκεψιμότητα λοιπόν στους χώρους αυτούς πρέπει να υποστηρίζεται, εφόσον διασφαλίζεται η προστασία των θησαυρών. Ο δε υπερβολικός αριθμός επισκεπτών σε ένα ναό, σε ένα μοναστήρι μπορεί να επιφέρει σοβαρή φθορά και αλλοίωση όχι μόνο των υλικών στοιχείων αλλά και κυρίως του ήθους και των ανθρώπων που διακονούν εκεί. Υπάρχει σε πολλούς χώρους κίνδυνος ερημοποίησης. Στα μοναστήρια ιδιαίτερα που συγκεντρώνουν πολύ κόσμο, πολλές φορές ολόκληρες αδελφότητες φεύγουν αναζητώντας ησυχαστικό κάθισμα. Απαιτείται λοιπόν σεβασμός στο πρόγραμμα,

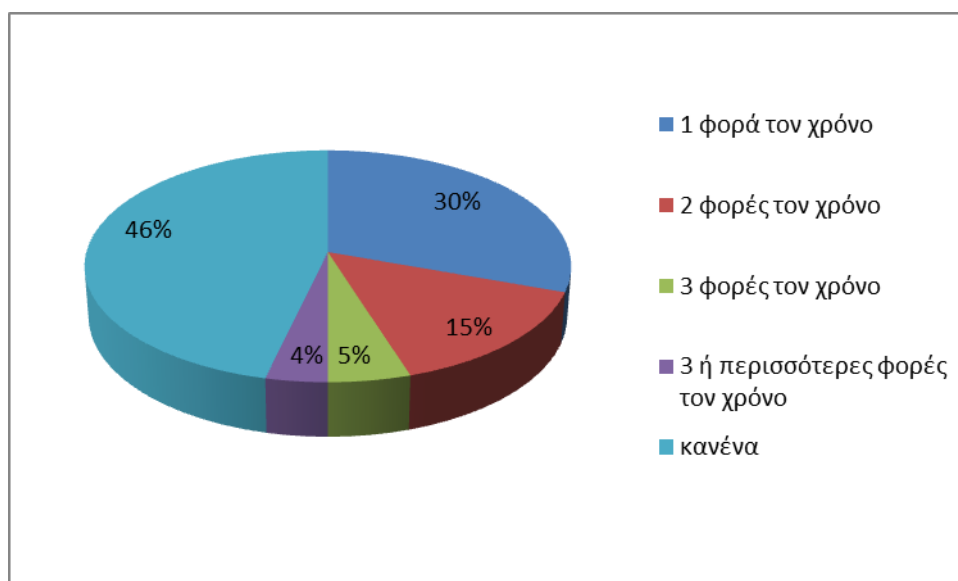
στην τάξη, στις ακολουθίες, στους κανόνες της Εκκλησίας. Περαιτέρω, ο τουρισμός, όπως και κάθε δραστηριότητα, επιβαρύνει την κατάσταση της ατμόσφαιρας. Η εκτεταμένη χρήση οχημάτων, συμβάλλει στην αύξηση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, αλλά και στο μικροκλίμα της περιοχής, ενώ επηρεάζει και το κλίμα γενικότερα.

ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ- ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

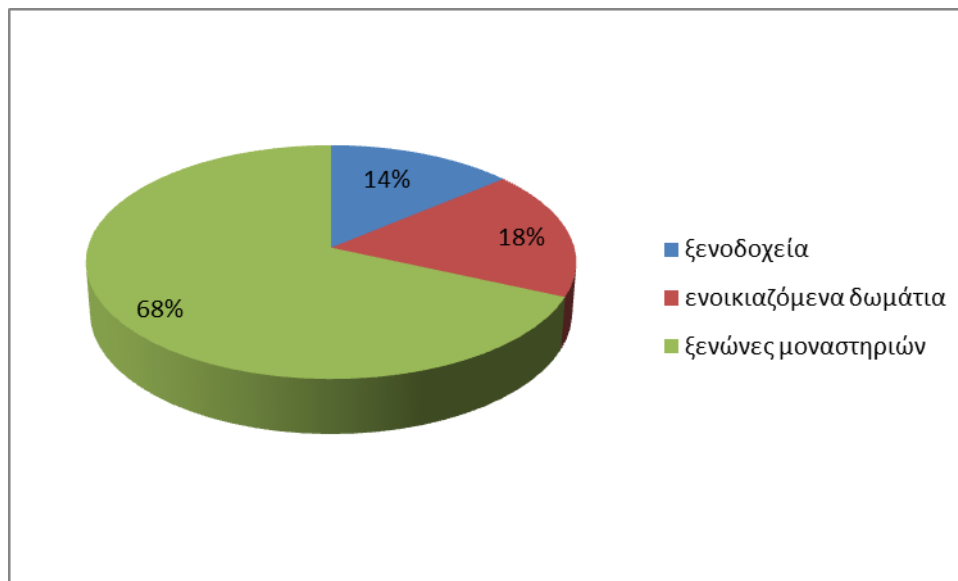
1.Πιστεύετε ότι ο πολιτισμός και η παράδοση αξιοποιούνται ικανοποιητικά προς την κατεύθυνση ανάπτυξης του θρησκευτικού τουρισμού στην Ελλάδα;

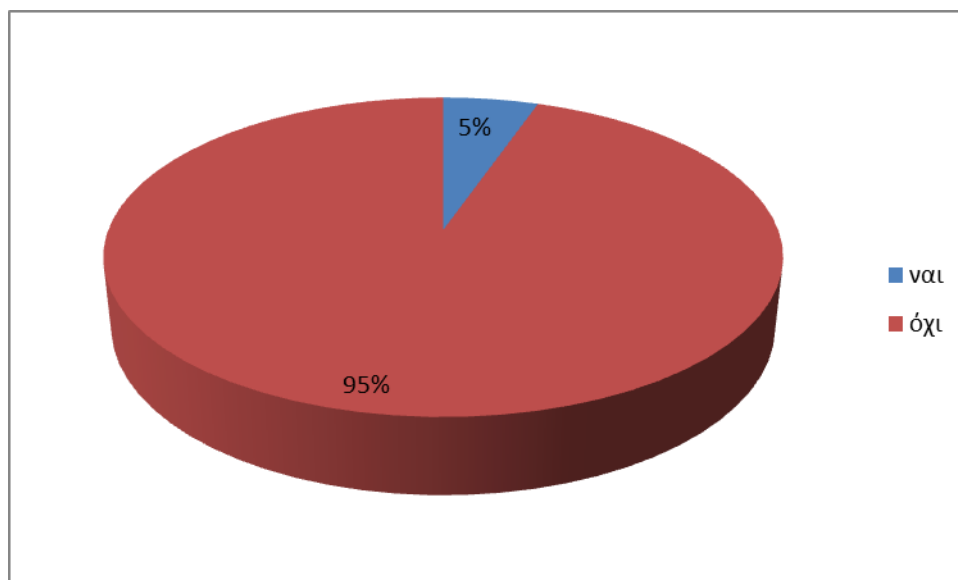
2.Κατά τη διάρκεια ενός έτους, περίπου πόσα ταξίδια θρησκευτικού τουρισμού πραγματοποιείτε που απαιτούν μια διανυκτέρευση σε μοναστήρι ή ξενοδοχείο;

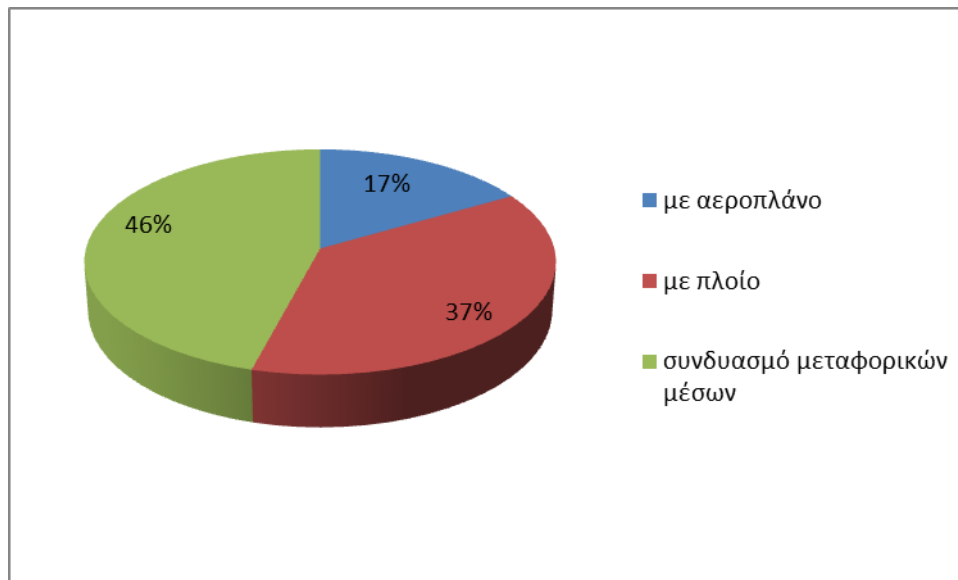
3.Κατά τη διάρκεια των ταξιδιών σας – θρησκευτικού, πολιτιστικού ενδιαφέροντος - συνήθως που διαμένετε;

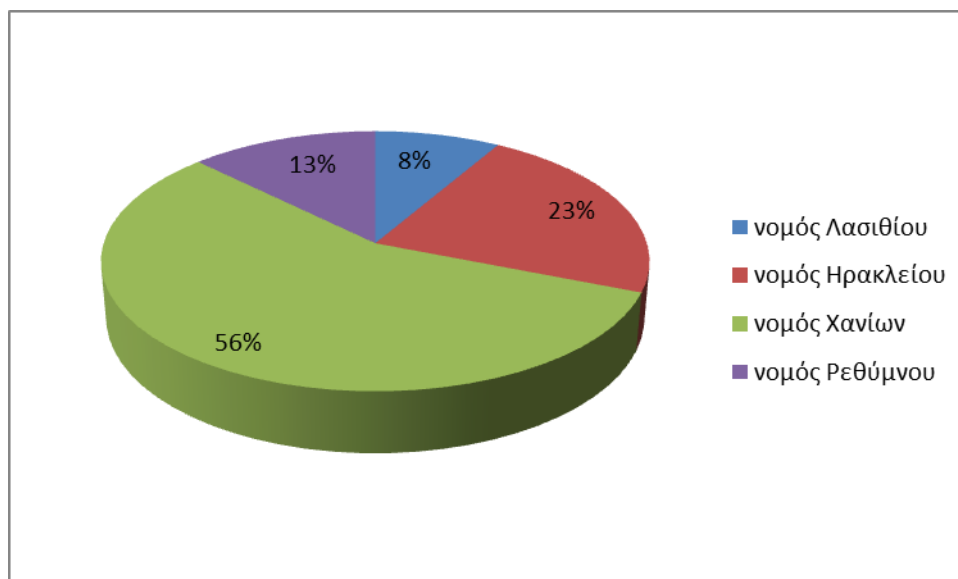
4.Πέρυσι πραγματοποιήσατε κάποιο ταξίδι θρησκευτικού τουρισμού στην Κρήτη;

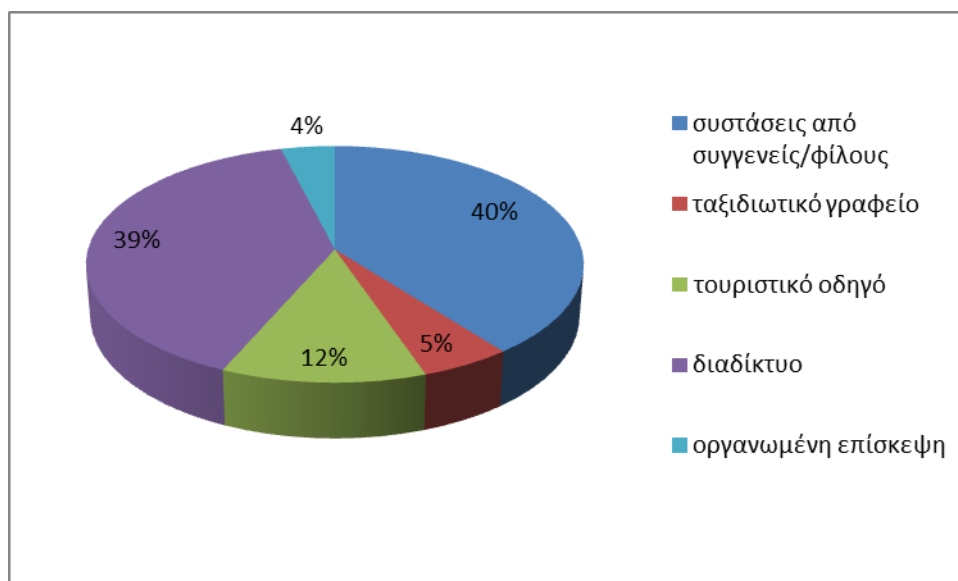
5.Αν ναι, ποιο από τα παρακάτω μέσα μεταφοράς χρησιμοποιήσατε για την μετακίνησή σας;

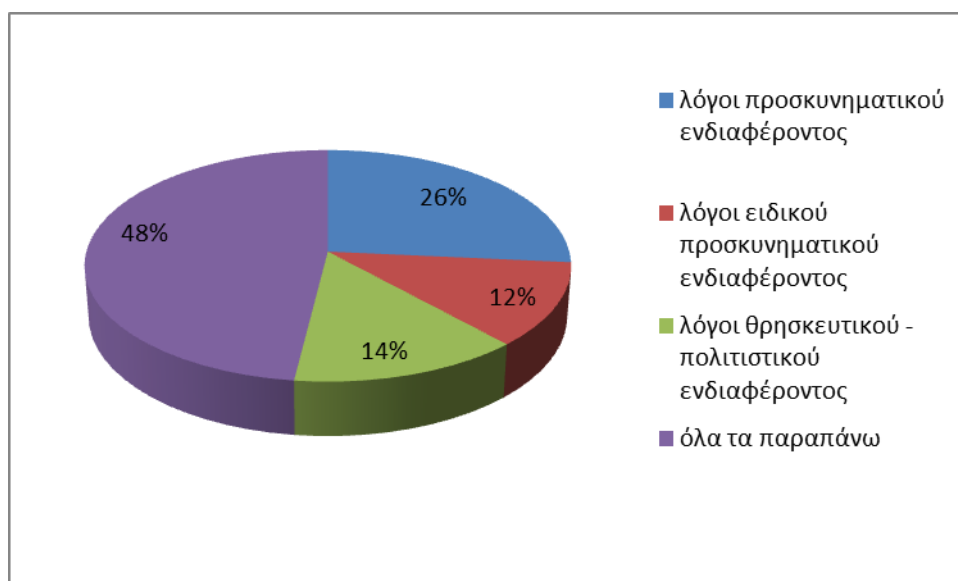
6.Ποιο νομό της Κρήτης θα επιλέγατε να επισκεφτείτε, αν επιθυμούσατε να γνωρίσετε τον θρησκευτικό τουρισμό του νησιού σε βάθος;

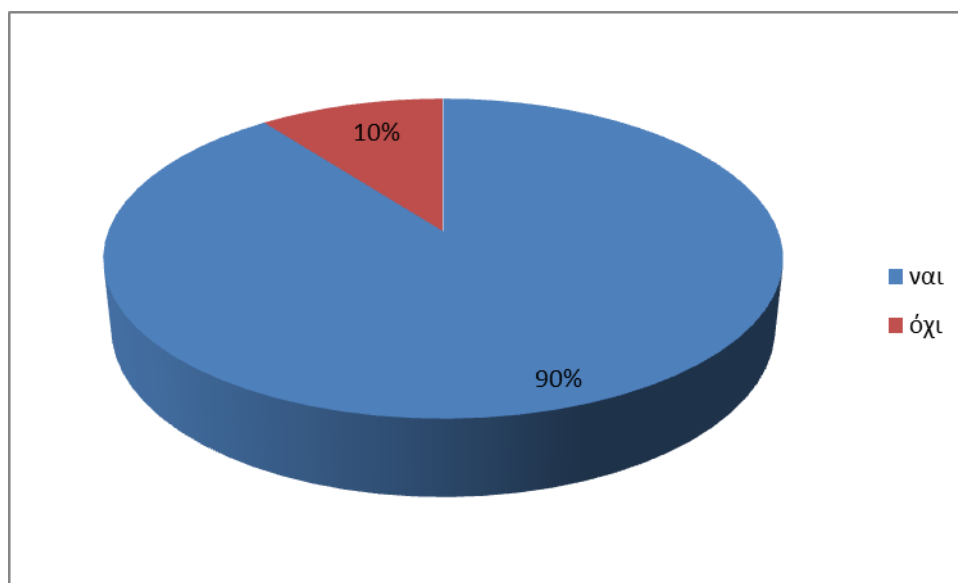
7.Τι μέσα χρησιμοποιείτε ή πρόκειται να χρησιμοποιήσετε, ως κύρια πηγή πληροφόρησης, για την επιλογή του θρησκευτικού προορισμού σας στην Κρήτη;

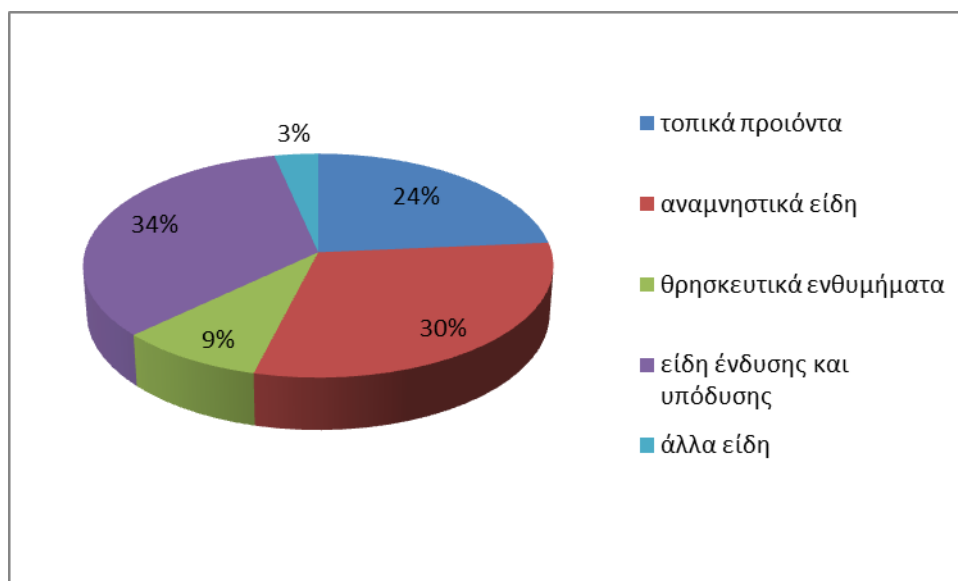
8.Ποια είναι κατά την γνώμη σας τα αίτια που θα σας ενθάρρυναν να επισκεφθείτε θρησκευτικά – πολιτιστικά μνημεία στην Κρήτη;

9. Κατά την παραμονή σας στην Κρήτη για λόγους θρησκευτικού τουρισμού, προτίθεσθε να προβείτε σε αγορές;

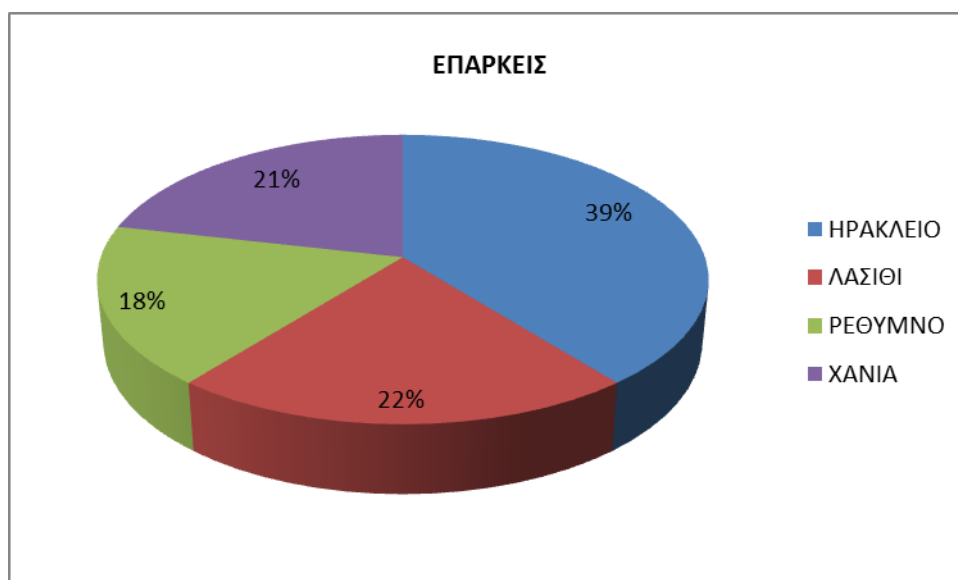

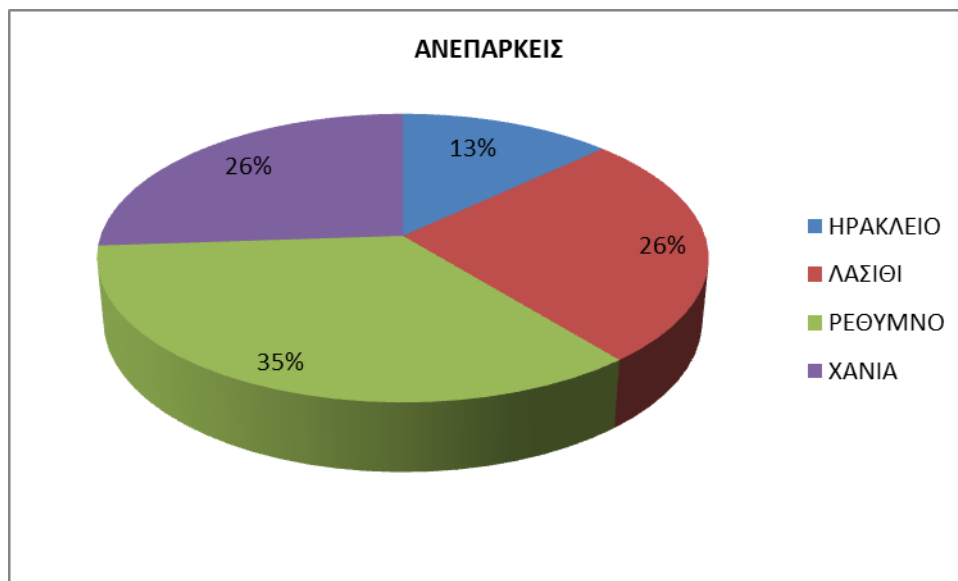
10. Αν ναι, ποιο ή ποια από τα παρακάτω προϊόντα σας ενδιαφέρουν να αγοράσετε;

11.Σύμφωνα με την πληροφόρηση ή τις εμπειρίες που διαθέτετε κατά την άποψή σας, οι υπάρχουσες τουριστικές παροχές, που παρέχονται κατά νομό στην Κρήτη στο πλαίσιο ανάπτυξης του θρησκευτικού τουρισμού μπορούν να χαρακτηριστούν ως:

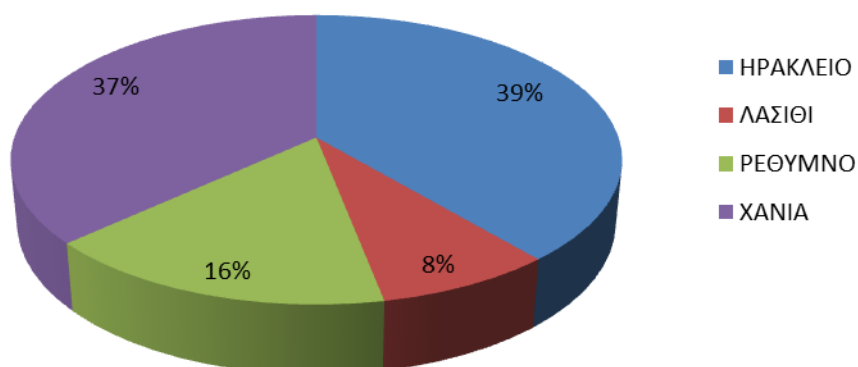

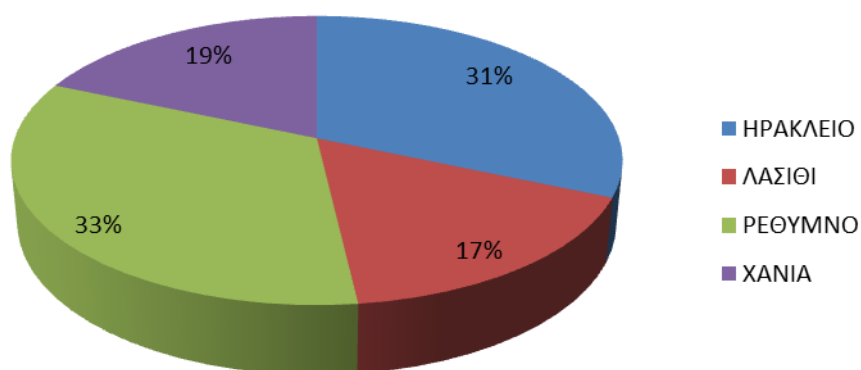

12.Αναφορικά με τα προηγούμενα, επιλέξτε, κατά τη γνώμη τις αδυναμίες των διάφορων περιοχών κατά νομό της Κρήτης που δυσκολεύουν στην περαιτέρω ανάπτυξη του θρησκευτικού τουρισμού:

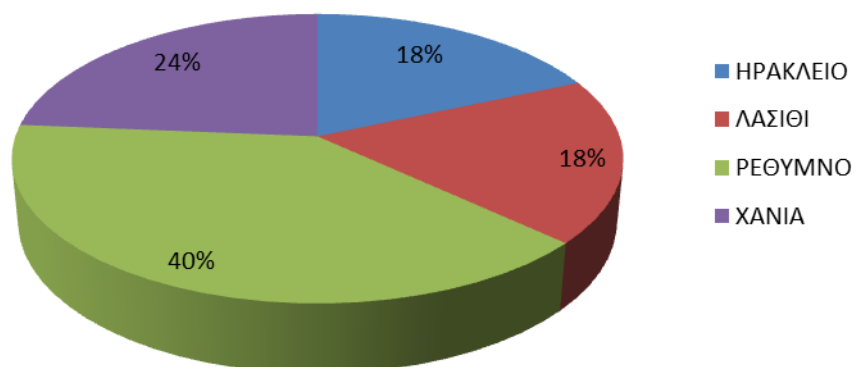
**Οι Θρησκευτικοί -
αρχαιολογικοί χώροι και μνημεία**

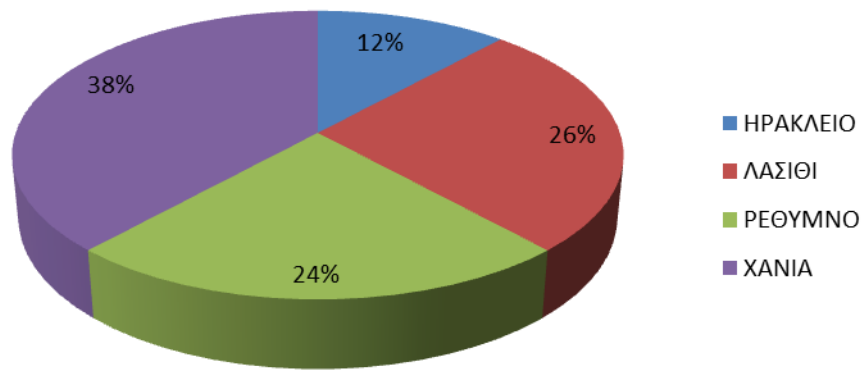
**Τα καταλύματα (ξενοδοχεία,
κάμπινγκ, ενοικιαζόμενα κλπ)**

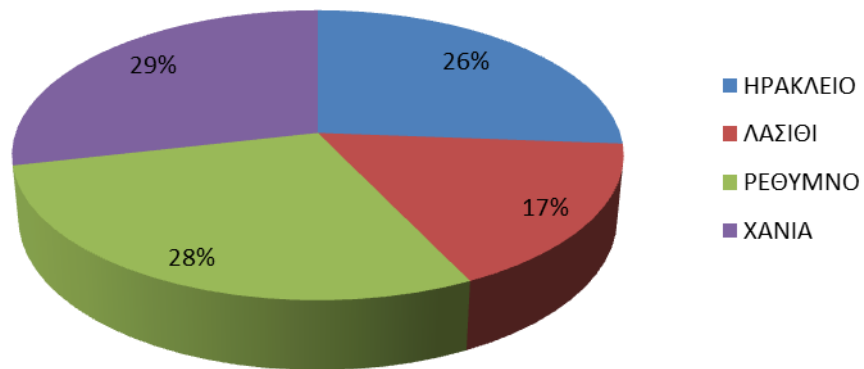
**Ο πολιτισμός (έθιμα, παραδόσεις, πολιτιστικές εκδηλώσεις,
διάλεκτος κλπ)**

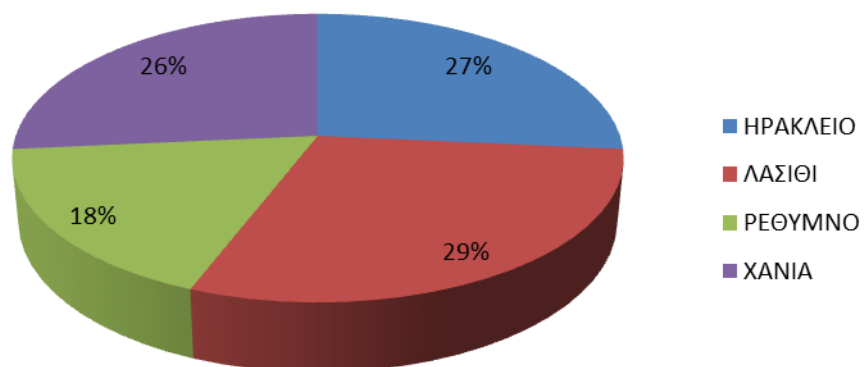
Η κουζίνα (παραδοσιακά γεύματα) και τα διάφορα τοπικά προϊόντα της γης

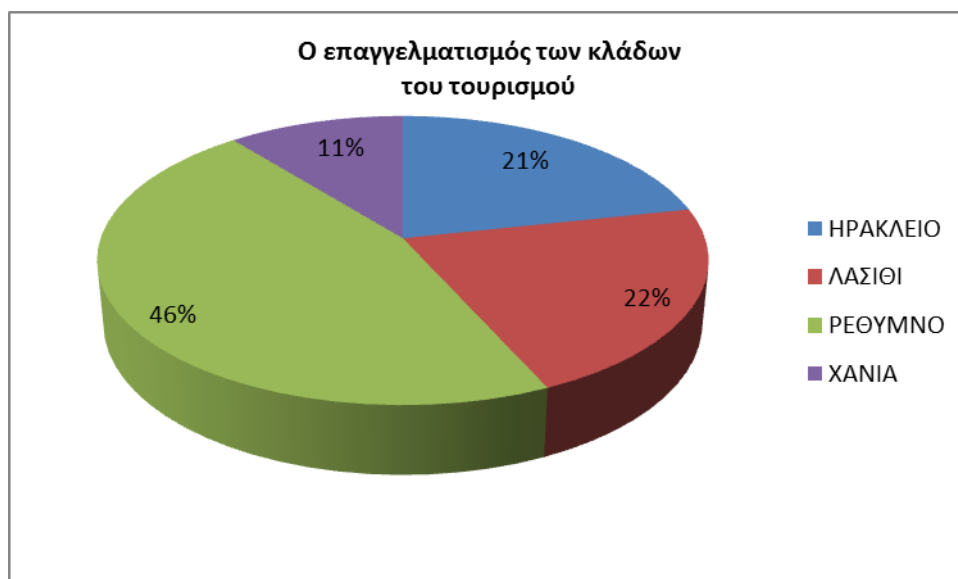
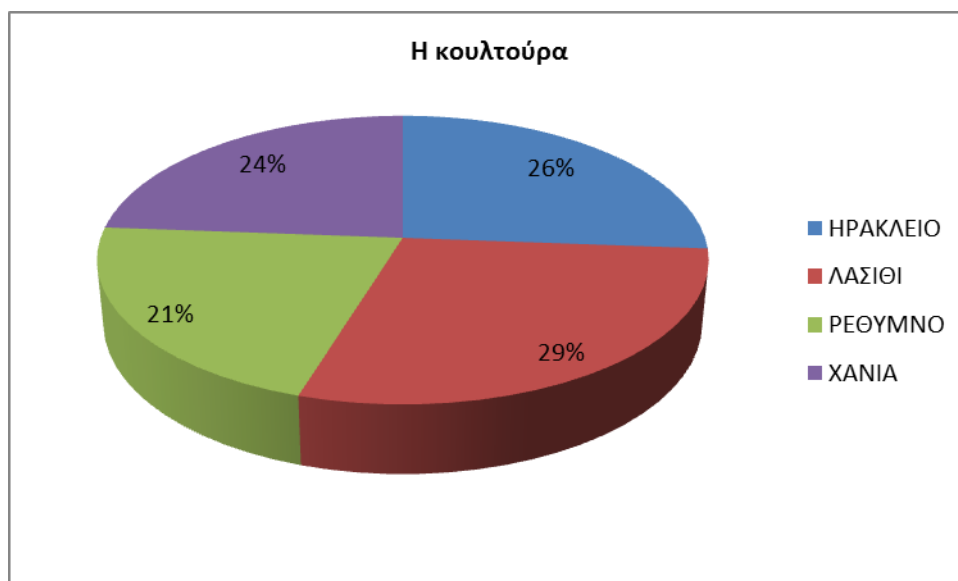

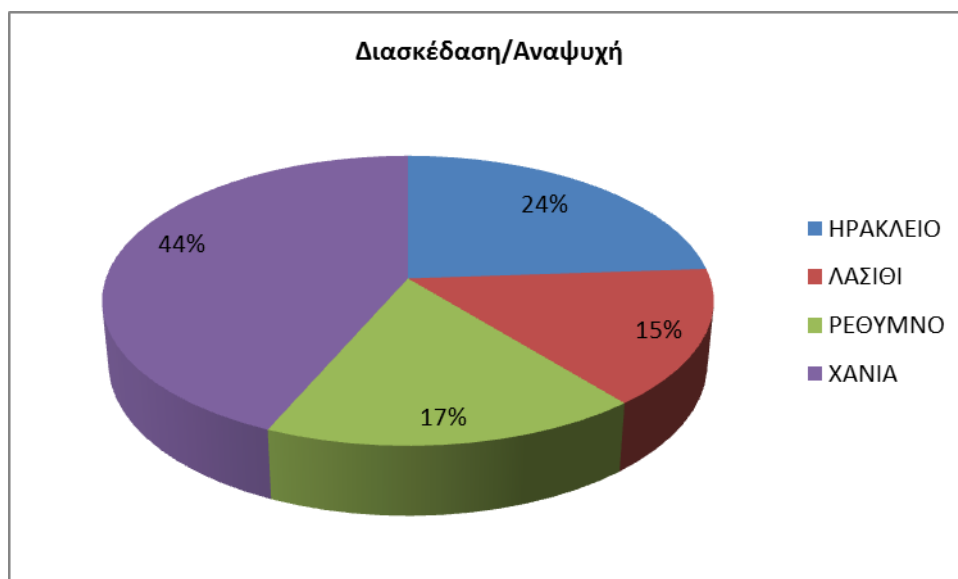
Η ιστορία και η αρχιτεκτονική της περιοχής

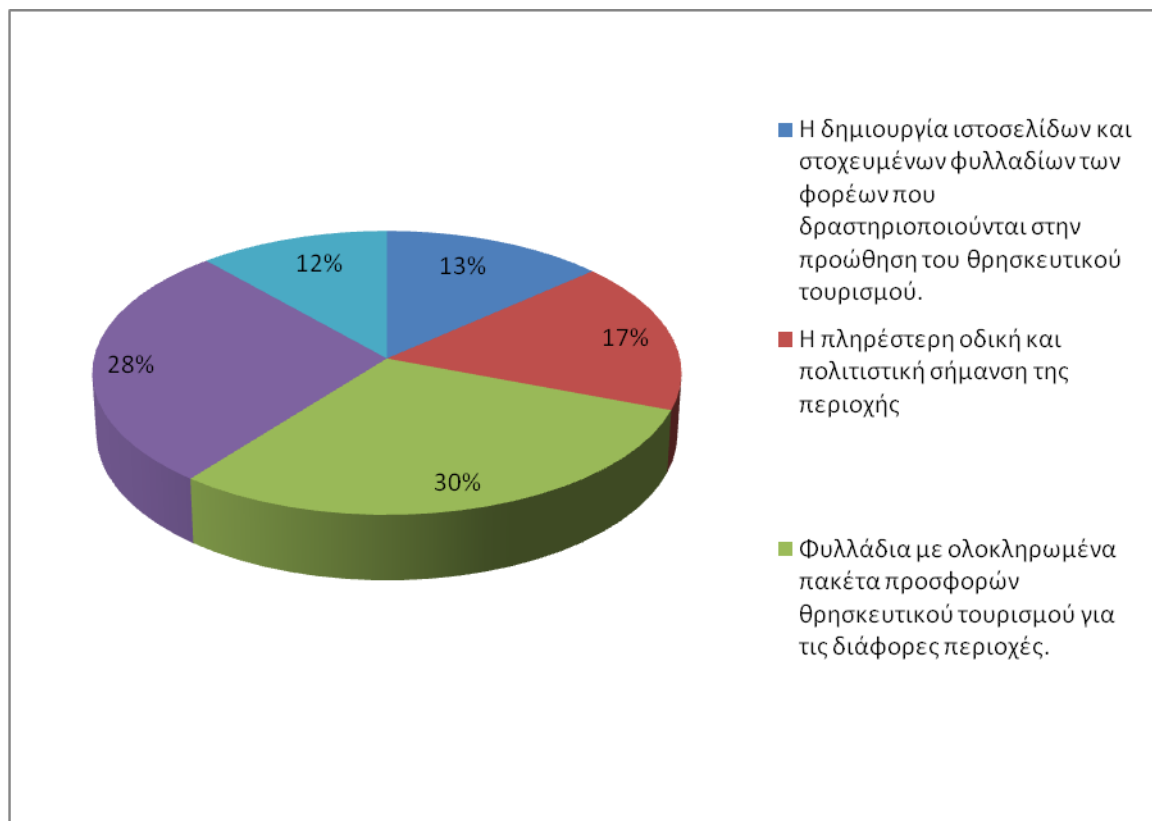
Επαφή με το φυσικό περιβάλλον (θάλασσα, ακτές κλπ)

13. Ποια από τα παρακάτω πιστεύετε ότι θα έπρεπε να εφαρμοστούν, ώστε να συμβάλουν στην ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου πακέτου θρησκευτικού τουρισμού στην περιοχή:

ΕΠΙΛΟΓΟΣ:

Ο θρησκευτικός τουρισμός αποτελώντας σήμερα μία από τις πιο διαδεδομένες μορφές εναλλακτικού τουρισμού δείχνει να προσελκύει το

ενδιαφέρον μεγάλου αριθμού επισκεπτών. Σε αυτό το σημείο να σημειωθεί και το γεγονός ότι ο θρησκευτικός τουρισμός φαίνεται να είναι μια διέξοδος στο αδιέξοδο που οδηγεί ο σημερινός μαζικός τουρισμός. Ειδικότερα, η Κρήτη δείχνει να έχει πολλά να προσφέρει στους θρησκευτικούς τουρίστες, αλλά και στην ευρύτερη περιοχή ανάπτυξης αυτού του είδους τουρισμού.

Όπως διαπιστώνεται λοιπόν από τα παραπάνω και σε συνάρτηση με τα αποτελέσματα της διενεργηθείσας έρευνας, ο θρησκευτικός τουρισμός, τηρουμένων των αναλογιών, δύναται να αποτελέσει σημαντικό παράγοντα οικονομικής ανάπτυξης των διάφορων περιοχών της Κρήτης. Αυτό βέβαια προϋποθέτει μεγαλύτερη και πληρέστερη οργάνωση – προβολή των θρησκευτικών – πολιτιστικών μνημείων, βελτίωση των υπαρχόντων τουριστικών δομών, συνεργασία των υπεύθυνων δημόσιων υπηρεσιών κλπ.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ : ΤΣΟΜΠΑΝΕΛΛΗΣ Σ.

ΜΑΘΗΤΕΣ :

ΟΜΑΔΑ Α΄

ΤΣΕΡΤΟΥ ΕΛΕΝΗ

ΣΧΟΙΝΑΣ ΡΑΦΑΗΛ

ΛΑΓΟΓΙΑΝΝΗ ΑΡΓΥΡΩ

ΠΑΠΑΛΕΞΑΝΔΡΗΣ ΑΝΤΩΝΗΣ

ΣΠΑΝΟΣ ΒΑΣΙΛΗΣ

ΟΜΑΔΑ Β΄

ΚΑΤΣΑΔΟΥΡΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ

ΦΛΩΡΑΚΗ ΕΛΣΑ

ΠΙΣΤΩΦ ΑΧΙΛΛΕΑΣ

ΜΠΕΚΙΟΣ ΑΡΗΣ

ΠΑΓΙΑ ΚΕΒΙΝ

ΟΜΑΔΑ Γ΄

ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΝΙΚΟΣ

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗΣ ΚΩΣΤΑΣ

ΦΩΤΙΟΥ ΛΥΔΙΑ

ΜΙΧΑΙΛΙΤΣΗ ΑΝΝΑ-ΜΑΤΙΑ

ΑΓΙΟΠΟΥΛΟΣ ΒΑΓΓΕΛΗΣ

ΟΜΑΔΑ Δ΄

ΚΑΜΑΤΕΡΟΣ ΤΑΣΟΣ

ΜΟΥΣΗ ΠΕΤΡΟΣ

ΑΜΠΕΛΟΥΡΓΟΣ ΠΑΝΟΣ

ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ ΑΝΔΡΕΑΣ